

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 00508

IN VILDEN VERTERVALD

Moishe Nadir

*Permanent preservation of this book was made possible by
Warren L. & Diane Lipton Dennis
in memory of
Ruth & Leonard Lipton*

FUNDING FOR THE CORE COLLECTION OF YIDDISH LITERATURE
WAS MADE POSSIBLE IN PART BY A GRANT FROM THE
DAVID AND BARBARA B. HIRSCHHORN FOUNDATION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אין

ווילדען זוערמערוואלד

משה נאדיר

פארלאג „ווערבע“
ניו יארק, 1919

Copyright, 1919.
by
MOISHE NADIR,
(Isaac Reiss)

PINSKI-MASSEL PRESS.

64 BOWERY, NEW YORK

אין ווילדען ווערמערוואלד

דער מאָדערנער מענש

ער מאכט אויף די אויגען און גיט א טראכט: דער
טאָג ליכטיגט אריין דורכ'ן פענסטער. ס'הארץ פון דער
גרויסשמאָדט באוועגט זיך שוין. ער הויבט זיך אויף
פונ'ם בעט און טראכט: ווידער ארכייט! ווידער שא-
פען! וואָס איז דער צוועק פון דעם אלעמען? וואָס איז
דער ציעל? ער נעמט א קאלטע וואנע און ער טראכט:
מיין קערפער איז שלאנק ווי א ווערבע און איך האָב נאָך
דערווייל זעהר וועניג גענאָסען פונ'ם לעבען. ער פוצט
זיך אויס די ציין און ער טראכט: ס'איז זיכער, אז די-
זעלבע ווייסע ציין וועלען אמאָל ליגען טויט און מ'דארף
שוין א ניי שאכטעל ציינפוידער. ער טוט זיך אָן די
אלטע פלודערן און ער טראכט: די אלטע אייראָפּא פאר-
לירט איהר גלאנץ, דאדורך וואָס זי ווערט פארדעמאָ-
קראטיזירט. ער עסט אָנבייסען און ער טראכט: די
בלאסע מעלאנכאָליע פרעסט אויף מיין רויט הארץ. ער
געהט צו צום שפיגעל, מאכט זיך צורעכט די האָר און
ער טראכט: אומעטיגע וועלט מיינע, „איך ווייס ניכט
וואס זאָל עס בעדאָיטען“, ער גיט א קוק אויפ'ן בילד
פון „סעפטעמבער אין דער פרייה“ און ער טראכט: מאָ-
דערנע מענשען ווערען פארצעהרט פון זייער דורשט
נאָך שעהנקייט. ער לויפט אראָפּ די טרעפּ און ער
טראכט: מיין לעבען איז א טונקעלע טרעפּ, וואָס דרעהט
זיך און דרעהט זיך און זי פיהרט אין דער פינסטערניש
אריין. ס'איז פינסטער. ווער ווייסט, צי ס'איז עפעס
פאראן אין בדיעה־קעסטעל? נישטאָ. אומעטיגע גראָהע
טעג מיט — פוטערפיש. ער מאָר נישט עסען קיין פו-

טערפיש בשום אופן. ער געהט איבער די גאסען און ער
 טראכט: די אלטע היים, מיט די פארשנייטע דעכער.
 דאָרט האָט יעדע שטוב א היטעל און דאָס היטעל איז
 שנייאַיג און סע ברענט מיט אַ בלאָה פּייער קעגען היטעל
 און די שניי־שטערען פינטלען אַרויף צו די אויס־
 געשפּרייטע בלאָהקייטען, און אלע הימעל־שטערען
 פינטלען אַראָפּ צו זייערע שניי־שוועסטער אויף דער
 ערד. דאָ שטעהען די הייזער מיט נאקעטע קעפּ, ווי
 אימצער וואָלט ביי זיי די היטלען אַראָפּגעכאַפּט. ער
 זעצט זיך אַרבייטען און ער טראכט: איך שאף רייכ־
 טימער פאַר יענעם, און אליין געה איך אויס — מיט
 אַ מיידעל. ער דרעהט די מאשין און ער טראכט: די
 וועלט איז אַ נאַריש רעדעל, וואָס דרעהט זיך און דרעהט
 זיך אָהן אַ ציעל. ער גיט אַ קוק אויף דעם מיידעל, וואָס
 זיצט נישט ווייט פון איהם, און ער טראכט: זי וועט
 פאַרוויאָנען, ווי אַ שעהנע בלום. אָהן ליַעבע. אָהן זאָנענ־
 שייַן. ער וועט איהר געבען זאָנענשיין. ער גיט דעם
 מיידעל אַ גלעט אויף דער באַק און זי הייסט איהם
 „סמאַפּען“. פאַר זאָנענשיין, טראכט ער, גיט מען אָפּ
 שטיינער. עס גיט אַ פּייה דאָס פאַבריק־פּייעל און ער
 טראכט: די שקלאַפּעריי איז אויף אַ ווייל צו ענד, איצט
 וועל איך מיך אוועקזעצען און אויסוויקען מיין מאָגע־
 רען מיטאָג אין הייסע טרערען. ער עסט זיין שטיקעל
 הוהן מיט אַ זויער אונערקעלע און ער טראכט: ס'א
 געשמאַק שטיקעל הוהן. נאָר ער האָט נישט קיין כריין.
 ער האָט ליַעב כריין און פרייהייט. ס'איז נישטאָ קיין
 פרייהייט. די פליגעל זענען געבונדען. ער גיט זיך אַ
 טאַפּ אויף דער פלייצע — סע שטעכט איהם נישט. סע
 וואָלט איהם באַדאַרפּט שטעכען. ער לייגט אוועק זיין
 לעבען אויפ'ן מזבח פון קאַפּיטאַל. קאַפּיטאַל. ער האָט
 שוין קנאַפע ערף הונדערט דאָלאַר אין דער באַנק, אָבער
 זיין מזל'דיגער שטערען געהט נישט אויף. ער גיט זיך
 אַ טאַפּ דעם שטערען — טרוקען! נישטאָ קיין שווייס.

ער ענדיגט זיין טאָג ארבייט און ער טראכט: מ'געהט
 אָנזאמלען כחות פאר דעם נייעם טאָג, וואָס ברענגט
 נישט קיין גליק און קיין פרייד. ער קומט אהיים און
 טראכט: איך טראכט עפעס אזוינע אונגליקליכע גע-
 דאנקען — פילאָזאָפישע. איך בין א צובראָכענער
 מענש. די מאסע איז נישט צובראָכען. איך בין צובראָ-
 כען, ווייל איך פיהל מיין אונגליק און די פליגעל זענען
 מיר געבונדען. ער טוט זיך א טאפ ביי די פלייעס און
 ער טראכט: סע שטעכט איהם נישט! סע וואָלט איהם
 באדארפט שטעכען. די ארבייט פרעסט איהם אויף די
 בעסטע כחות, און אז ער קומט א היים איז ער זעהר
 מיעד, עסט ער אָפ און געהט אוועק שפיעלען פינאקל.
 ער שפיעלט פינאקל און ער טראכט: אָט די אלע מאָ-
 דערנע מענשען זיינען אונטריי צו זייערע פרויען, נאָר
 ער איינער קאָן נישט זיין אונטריי צו זיין פרוי, ווייל
 ער האָט נישט קיין פרוי. ער קוקט אויף די פּיין־פאר-
 פלאמטע ווייבלעך, וואָס שפיעלען פינאקל, און ער
 טראכט: ער מוז חתונה האָבען, כדי צו קאָנען ווערען
 אונטריי זיין ווייב מיט איינע פון אַדי־אָ מאָדערנע
 פרויען. ער איז פארטיג מיט'ן שפיעלען און ער זעהט
 זוי אלע געהען אוועק שפאצירען מיט פרעמדע דאמען.
 ער געהט אויך אוועק שפאצירען מיט א דאמע,
 אָבער ער האָט נישט וועמען צו ווערען אונטריי. ער
 געהט צוריק אהיים און ער טראכט: ס'גאנצע לעבען
 איז נישט מעהר ווי א שפאציר דורכ'ן טונקלען פּי-
 נאקל: מ'געווינט כדי צו פארלירען. און די האָפנונג
 זויגט אויס דאָס פייער פון די אויגען, זעהט ער נישט
 וואָס ער טוט. האָט זי איהם געגעבען א געלענענהייט
 און — א פאטש. וואָרטשפיעל. ער געהט דורך דעם
 פּראָסט־געקושטען פארק און ער טראכט: נאָכאלעמען,
 נישט קיין סך מענשען קאָנען אזוי דענקען ווי איך. איך
 האָב א פלינקען מח און אלצדינג אין מיר איז אונרוהיג
 ווי דער אייביג ציטערדיגער הימעל. ער געהט

ארוים א נאָז־שיכעל און עד טראכט: איך בין זעלבסט
 דער ציטערדיגער הימעל. אין מיין הארץ הענגט א —
 פארקיהלונג. איך בין פארקיהלט. אין מיין נשמה צי-
 טערט די אייביג — ס'איז מיר פארשטאפט די נאָז. איך
 בלאָנזשע ארום אין דער פינסטער און — מ'פאטשט.
 פארוואָס? ווייל איך וויל געניסען פונ'ם לעבען. אָבער
 יעדער איינער מעסט יענעם טעמפּעראמענט אויף זיין
 אייגענעם. דאָס פולע גלעזעל מיינט, אז פולער
 קאָן מען שוין נישט זיין. דער פולער טאָפּ דענקט אויך
 דאָזעלכע. ביידע ווייסען נישט, אז ס'איז פאראן א
 ים. איך בין דער ים. איך דארף באצאָהלען זעקס
 סענט אין ביבליאָטעק פאר די איבריגע דריי טעג, וואָס
 כ'האָב געהאלטען „טשטאָ דיעלאַט“ פון טשערנישעוור
 סקי. איך בין אן עסטעמיקער, אן אָנהענגער פון דעם
 שעהנעם וואָרט, און סע קריכען מיר אויס די האָר —
 דער שלאָס זאָל עס טרעפען! איך בין אויס מענש
 און איך האָב נאָך כמעט גאָרנישט געלעבט. פוטערפיש.
 — פארברענט זאָלען זיי ווערען! לאָזען זיי זיך אָנצינד-
 דען מיט א פייער — די אלע פארפלאַמטע ווייבלעך. איך
 האָב זיי אין דר'ערד! נעמען זיי איין א מיתה־משונה!
 געלעהמט זאָלען זיי ווערען! איך טאָר נישט עסען קיין
 פוטערפיש, גיט מען מיר פוטערפיש! ווייל איך האָב
 נישט קיין פרוי. אן אייגענע פרוי וואָלט מיר נישט גע-
 געבען קיין פוטערפיש.

...און דער מאָדערנער מענש לענט זיך אוועק אויפ'ן
 בעט, און אַט־אזוינע 0 0 0 טרערען רינען איהם פון די
 אויגען.

איהם?

מ'עט איהם דערלאנגען א פארפאָהר אין די ציין, אז
ער וועט זיך איבערקעהרען.

איהם?

דעם הערר בערענברענער וועט מען דערלאנגען א
פארפאָהר אין די ציין, אז ער וועט זיך איבערקעהרען.
זיך איבערקעהרען מיט — ווי אזוי קעהרט מען זיך אי-
בער? ער וועט זיך נישט איבערקעהרען מיט די פיס
ארויף. הערר בערענברענער מיט די פיס ארויף. ס'טוליי-
פעל איינגעשמירט און די הויזען פארשארען זיך איבער
די שיך, און ס'זעהען זיך ארויס די ווייסע זאָקען — די
ריינע. ערשט היינט אין דער פריה אָנגעטון א פאָר פרי-
שע זאָקען אז סע שמעקט. ער האָט ליעב ציכטיגקייט.
די קינדער זאָגען איהם אלע מאָל: טאטע, פארגעס
נישט ס'ציגארענשפיצעל. און גיב אכטונג, טאטע, זאָלסט
זיך נישט פארקיהלען, טו אָן ס'שאליקעל אויפ'ן האַלז,
און ער זאָגט: נרנו, און די עלטערע טאָכטער — בע-
רענברענער'ס עלטערע טאָכטער — טוט איהם אָן ס'שא-
ליקעל אויפ'ן האַלז. פראָשעט איהם אָפּ א פאָדעם טיטון
פונג'ס זיידענעם בערדיל און ווינשט איהם א גוטען טאָג.
ס'ווייב זיינס — בערענברענער'ס אויסערגעווענליך ווייב
— דערלאנגט איהם מ'שטעקען מיט'ן גאָלדענעם הענטעל
טוט איהם א קוש אויפ'ן שטערען און זאָגט איהם אָן ער
זאָל זיך האַלטען אויף דער זון, וועט ער נישט הוסטען.
די זון איז קאלט, דאָס טוליעל איז ווארעם. געהט ער
ארום שפאצירען איבער'ן פארק ארויף-און-אראָפּ, און ער
טראכט:

על־אַראַדאָ. דאָר־אַדאָ. ראַדאָ. ער — א מענש אן
 אינטעליגענטער, אן אָפּגעהיטער, די קינדער ציטערען אי־
 בער איהם. ס'ווייב בלאָזט איהם די טריט, און ער בער
 רענברענער, דער אינטעליגענטער מאן, מיט א „התורן“
 אין קעשענע. געהט ארום איבער'ן פארק און טראכט :
 על־דאָר־אַדאָ און נאָר על־אַראַדאָ? אַל צ די נג
 טראכט ער. ער איז א טיעפער מענש. א מענש מיט א
 צעוועהטאָגטער נשמה. מיט א שארף אויג. אלצדינג וואָס
 ער זעהט מאכט אויף איהם אן איינדרוק. — אָט, למשל,
 זעהט ער איצט, ווי סע ברענט א שפיץ פון א בויס, אייניג
 געטונקען אין זון־גאַלד, — אזוי ווי דער דאָרנבוים, אין
 דער מדבר, וואָס ברענט און ברענט און ווערט נישט
 פארברענט. דעם מענשענ'ס הארץ איז אויך אזוי. א
 דאָרענבוים וואָס ברענט אין דער מדבר פון ליידענשאפט
 — ברענט און ברענט און ווערט נישט פארברענט. ס'איז
 קאלט. ער וועט שוין באלד אהיים־געהן. עס קלעמט
 איהם ס'הארץ. ער האָט ליעב מאסלינעס. ווייל קיינער
 דענקט נישט אזוי ווי ער — אזוי ווי בערענברענער, דער
 צארטיפהלענדער מענש, מיט אן איידעלער נשמה. מיט
 א הארץ וואָס קלאפט ווארעם, — ווארעם. עפעס האָט
 ער זיך אָנגעקלאפט אין עמיצען. אהא. מ'שטעהט איהם
 אין וועג. דער וועג איז פול מיט דערנער. אָ, ענטשולדיגט
 איהם. ער האָט אייך אפשר א קלאפ געטון מיט'ן שטע־
 קען וואָס ער טראָגט אונטער'ן אָרעם. עלדאָ. הא? ער
 הערט נישט? ער קריכט ווי א בלינד פערד? צו וועמען
 רעדט ער עס אזוי, דער יונג? ער, בערענברענער, טאָר
 זיך נישט אויפרענען, ווייל ער פיהלט נישט גוט. נישט
 גוט. ווייב. שאַליקעס. סע ווערט קיהל. מ'עט איהם דער־
 לאנגען א פארפאָהר אין די ציין, אז ער וועט זיך איבער־
 קעהרען.

איהם?!

נאָכאמאָל: מ'עט איהם דערלאנגען א פארפאָהר —
 א האנט איבער א האנט ווי א צלם און ביידע פויסטען

וועלען איהם, בערענברענער'ן דערלאנגען א פארפאָהר אין די ציין. אלע טאָג פּוצט ער זיך די ציין מיט אַ בערשטעלע און מיט אזא רויטליך וואסערעל. וועט מען נעמען די ציין זיינע און מ'עט אין זיי דער-לאנגען א פארפאָהר אריין מיט פרעמדע הענט. וועלען זיי דערלאנגען א קלונג, ווי סע וואָלטען איינגעפאלען די זילבערנע גלעקער פון א קאטעדראלע. טע-דראלע, און זיי וועלען זיך נעמען וויגען. א מענש מיט לויזע ציין, וואָס וויגען זיך אין ווינט און אז סע גיט א בלאָז — הוי-בען זיי אָן צו קלינגען. ווייל דער יונג האָט איהם דער-לאנגט א פארפאָהר. א פארפאָהר? שרעקליכע וואולגא-ריטעט. פארפאָהר... פארפאָהרען. אריינקריכען יענעם אין מויל אריין און דאָס בלוט וועט רינען ווי פון א גע-קוילעמען אָקס. וועט אראַפּרינען איבער דער באַרד — דעם בערדיל, א פארבלוטטיגט בערדיל. מיט א פארפאָהרען טוילפּעל; אז ער וועט זיך איבערקעהרען אזוי ווי דער קלאון אין היפּאָדראַם — מיט די פיס ארויף, און אָהן מ'היטעל. און מענשען וועלען זיך צונויפלויפּען אין די טויזענדער, און מ'עט קוקען אויף איהם און מ'עט בא-וואונדערען זיין גוטען געשמאק. אָבער שטילערהייט וועט ער טראכטען פון צימערוואַלד און פון עלדאָראַדאָ. — עלדאָראַדאָ איז נישט פיליגריט. פיליגריט איז בלויז דאָס זילבערוואַרג פון דער בצלאל-שוהלע, מישטיינס-געזאָגט. דער מענש! אין דער היים: שטעקשיך, א שלאָפּראַק מיט טראָלדען, א ווארעם קאפּעל פאר'ן קאָפּ (דינע האָר). און די ביכער וואָס ער לעזט. ס'איז א געוואַלד! צומבוישפּיעל — וואָס נישט? לאָז זיין שעקספיער! לאָז זיין וואָס-סע-ווייל! און טאקע פיליג-ריט... וויפּיעל מענשען ווייסען, אז ס'איז פאראן אזא וואַרט ווי פיליגריט?

ער, בערענברענער, ווייסט עס. און א הארץ האָט ער אויך א זעלטענעס. וויפּיעל געלט צעטיילט ער — כמעט — צווישען אַרימע. ווייל ער תאָט נישט!

ווען ער זאָל האָבען, וואָלט ער געגעבען, מ'עט איהם געבען א פארפאָהר אין די ציין. וועמען? איהם? מ'עט נעמען און איהם דערלאנגען א פארפאָהר, אז ער וועט זיך איבערקעהרען — א פאָטער פון פיער קליינע קינדער. איינע געהט חתונה האָבען מיט א דאָקטאָר, די צווייטע איז אליין אויך א שוואכע. ס'ווייב זיינס — בערענברענער'ס פרוי — שטאמט פון רבנים, ער אליין איז נעכטען געווען ביי א פראָפעסאָר, האָט ער איהם געזאָגט: צארט געבויט. וועט מען איהם נעמען און מ'עט איהם דערלאנגען א קנאק איבער'ן קאָפּ. איבער וועמעס קאָפּ? איבער זיין אייגענעם קאָפּ, וועט מען איהם דערלאנגען א קנאק מיט א שטיק אייזען — געווען אזא וואונדערבארער מענש, און די גאנצע שטאָרט וועט געהן צו דער לוייה. און דער מערדער מיט'ן שטיק אייזען אין האנט, וועט פאלען אויפ'ן קבר און וועט זיך איבערקעהרען. א זעלטענע איבערקעהרעניש. איז ער ארויפגעגאנגען צו איהר אין שטוב אריין און געפרעגט צי זי איז דאָ אין דער היים. ער מוז ליבען. ער איז נאָך א יונגער מענש. ווי אַלט איז ער דען? ער וויל נאָך געניסען פון דער וועלט. איז איהם אנגעגען געקומען די מאמע איהרע מיט'ן גלעזערנעם אויג און געזאָגט: זי איז נישטאָ אין דער היים. האָט ער געזאָגט: א גוטען שבת! און איז אוועקגעגאנגען. עס איז געווען דינסטאָג און די פרוי מיט'ן גלעזערנעם אויג האָט נאָך צוריקגע'ענטפערט: א גוטען שבת, מיסטער, א גוט יאָהר!

מיסטער... ער איז א מיסטער — איז ער! אפשר האָט זי געלאכט פון איהם? וואָס איז דאָ פאראן צו לאכען? ער האָט געמיינט צו זאָגען: א גוטען שבת — קאָן מען שוין האָבען ביי היינטיגען יקרות אויף עסענווארג! סאמירע. און זי האָט איהם געענטפערט, ער זאָל אַנטון א שאַליקעל און זיך האַלטען אויף דער זון. שבת אין דער היים. עך! דאָרט ליגט דער שבת אויף דער גאנצער שטאָט. דאר-אויבס, נאהיט, עפעלקוואס און דאָס

שפאצירען איבער די האָפענפעלדער. און גאנצע פעלדער
 מיט ווייץ, לאכען זייער גאָלד צום הימעל ארויף. אויף
 אלע וואסערען שווימט דער שבת. פון אלע הימלען ני-
 דערט ער אראָפּ, פון אלע וועלדער גרינט ער ארויס. דאָ
 היע, אז מ'זאָגט אַ גומען שבת — לאכט מען. פאר
 וואָס? ווייל ס'איז נאָך פיער טעג צו שבת און זי איז
 נישטאָ אין דער היים. אפשר באהאלט זי זיך? זי בא-
 האלט זיך — פאר וועמען? פאר איהם? פאר בערענ-
 ברענער'ן באהאלט זי זיך? פאר וועלכען בערענ-
 ברענער? פאר דעם צארט געבויטען בערענברענער מיט
 דער רייצענדר ד'אנונציא-באָרד, מיט די שווארצע אוי-
 גען און מיט די געפערעלטע ציין? מ'עט מיר דערלאנגען
 א פארפאָהר אין די ציין אריין, אז איכ'ל מיר איבער-
 קעהרען. און איכ'ל מוזען שרייען גוואלד. גוואלד! עס
 איז צו שטיל. מ'הערט נישט. גוואלד! דאָס איז שוין
 א ביסעל בעסער, נאָר מען הערט נאָך אלץ נישט. גע-
 וואלד! דאָס איז שוין גענוג. נאָר מיר'ן פרוֹבען נאָך
 אמאָל: געוואלד!! דאָס מוז ברענגען די מאסע. די
 גאנצע שטאָדט זאָל זיך שטעלען אויף די פיס. דאָס לאנד
 זאָל זיך וויגען! מ'עט נעמען א שוואכען מענשען, וואָס
 איז נעכטען געווען ביי א פראָפעסאָר און וואָס זיין פרוי
 שטאמט פון רבנים, און מ'עט איהם דערלאנגען א קנאק

ס. דימענטשלייפער

כרידער אַרבייטער! אז איהר ווערט געבוירען ביי אַרימע טאטע־מאמע, איז איינס פון די צוויי: אָדער איהר שטארבט יונגערהייד, אָדער נישט. אז איהר שטארבט נישט יונגערהייד, איז איינס פון די צוויי: אָדער איהר ווערט אַ פראַקטישער פעסימיסט — פאר זיך און איהר טוט גוטע געשעפטען, אָדער איהר אַרבייט ביי יענעם און איהר זענט אויף גרויסע צרות. אויב איהר זענט אויף גרויסע צרות איז איינס פון די צוויי: אָדער איהר געהט אַריבער אין די רייהען פון די סאַציאַל־דעמאָקראַטען אָדער איהר בלייבט אַן אייביגער אַרימאן. אויב איהר בלייבט אַן אייביגער אַרימאן איז איינס פון די צוויי: אָדער עס איז וועה צו אייך, אָדער עס איז ווינד צו אייך.

ס. דימענטשלייפער איז געווען פון יענעם סאָרט מענשען וואָס אויב עס איז זיי נישט ווינד איז זיי וועה. און אויב ס'איז זיי שוין נאָר גוט, איז עס פון דער ערנסטער, ביליגסטער, צווייפאראַקוואַדערדיגסטער גוט־קייט וואָס עס איז נאָר פאראן.

ס. דימענטשלייפער איז אַ מענש, וואָס געהט האַנט־אין־האַנט מיט די אַלערלייטע, נייטע, נישט־אויסגע־טראַכטסטע אומגליקען וואָס די וועלט פאַרמאָגט. וואו ערניץ אַן אומגליק, וואָס די גאָטהייט ווייסט נישט, צי עס וועט זיין אַ ערפֿאָלג אָדער נישט, פרובט זי עס אויס אויף ס. דימענטשלייפער. אויב עס טשעפעט זיך נישט צו צו איהם, דאן איז אַ סימן אז דאָס אומגליק טויג נישט. אז עס וועט זיך שוין צו קיינעם נישט צומשעפען. אין

אזא פאל, ערקלערט די גאטהייט ס'נייע אומגליק פאר א דורכפאל.

ס. דימענטשלייפער איז א שטיל מענשעל, א פארנר מענס. ער לעזט צייטונגען. ער שרייבט פאָלקסשטימען. ער קלאַפט בראַוואָ אין טעאָטער. אין מינדעסטען ווינט פארלירט ס. דימענטשלייפער ס'היטעל און ער מוז געהן אויף געיעג — נאָכ'ן היטעל. כמעט דרייפערטעל פון זיין פרייער צייט פארשווענדט ס. דימענטשלייפער אויף נאָכלויפּען דעם היטעל, אָדער אויף קריגען זיך מיט קאָנדוקטאָרען וואָס שטופּען איהם אַראָפּ פון דער קאר, אָדער אויף צו פאַלען איבער די צעוויילדעמע שיך-בענדלעך זיינע, וואָס פארלויפּען איהם דעם וועג און קעהרען איהם איבער, און לאָזען איהם נישט מאַכען קיין פּאַרשריט.

ס. דימענטשלייפער און די מאדאם דימענטשלייפער און די פינף — מ'קען זאָגען כמעט זעקס — דימענטשלייפערלעך, פיהרען א שטיל און רהיג לעבען. דאָס לעבען זייערס איז אזוי שטיל, אז מ'הערט נישט צי עס איז דאָ אין שטוב. אַמאָל גיט עס אַ קוק אַרײַן דורך די פענסטער, זאָגט אַ שטילען גוטמאָרגען און — סע געהט אַוועק. אַמאָל פארפלאַנטערט זיך אַ שטיק זונפאַדעם אין דער גראָהער טאַגטעגליכקייט פון די דימענטשלייפערס' וועלט, אָבער די שוואַרצע קאַץ פון אומגליק קומט באַלד ארויס פון איהר באהעלטעניש און נעמט זיך שפילען מיט דעם קנױל, און צערייסט דעם גאַלדענעם פאַדעם. און אַלצדינג בלייבט אזוי ארום-און-ארומיג. אזוי נישט-פאַר-געהענר, ווי די אייבינסטע אייביגקייט, ווי דאָס רינגעלסטע רינגעל.

ס. דימענטשלייפער איז אַן ארבייטס-מענש, זיין האמער קלאַפט, זיין נאָדעל געהט, זיין מיהלפליגעל דרעהט זיך, זיין פעלד איז געאַקערט און זיין גאַרטען איז געפלאַנצט. אָבער זיין צייט איז נישט פאַראַקערט, זיין גליק איז נישט פאַרפלאַנצט, זיינע פאַנטאַזיפליגעל דרע-

הען זיך נישט, זיין הארצהאמער קלאפט מיער, און זיין אוינגאדעל נעהט נישט קיין ליכטיגע נעצען פון פריה-לינגפליטער, פון זומערזון.

ס. דימענטשלייפער — שמייכעלט נישט. ער אַר-בייט. ער זיצט ביים הויזען-אמבאָס און שמירט אויס גרויסע און קליינע הויזען פאר דער מוטער-נאטור, זיין גרויסער פייער-האמער האמערט-אויס. מעכטיגע קנעפיל-בריקען איבער ביידע זייטען פון די פלודערען, זיין אקער-ישער גראָבט אויס אזוינע טיעפע הויזענטאשען, אז עס שווינדעלט אזש פאר די אויגען, און עס נעמט — אומגעפעהר — אַנדערטהאלבען וואָכען איידער די אריינ-געלעגטע האַנט קומט ארויס צוריק — מיט אַ זילבער-שטיקעל פאר אַן אַרימען ברודער.

ס. דימענטשלייפער לעבט אין אַ וועלט פון פוטערברויט און — וואו נעמט מען עס? ער שוועבט אין די הימלען פון פינף פאָר שיכלעך אַ הודש, ער שווימט אין אַ ים פון קינדערהיטלען און מאָזלען, ער באַרט זיך אין אַ ווייסען מיך-מאָנגעל, ער חלומ'ט שוואַרצע רענט-חלומות, און ער ציטערט, טאַמער וועט זיך אַנכאַפען דער טון קוילען און — פארברענט ווערען.

אזוי תמיד און תמיד און תמיד און תמיד'ער. נאָקעט פון יעדער פארצירונג, אויסגעטון ווי אַ סעפ-טעמבער-מאָרגען, קומען צו איהם די וואָכען — איינס נאָך איינס, איינס נאָך איינס. אין דער רייהע, ווי זעלנער אויף קעסט. יעדען שבת רוהט זיך די וואָך אַביסעל אָפּ, כדי זי זאָל האָבען כח ווייטער צו ארבייטען, און זונ-טאָג אינדערפריה, שמעלט זיך די מידע, נישט-אויסגע-שלאָפענע, זיעבענטעניגע וואָך ווידער צו דער ארבייט און ס. דימענטשלייפער דרעהט זיך ארום צווישען די קראַנקע טעג-און-וואָכען מיט פאָרויכטיגע, לייכטע טריט — נאָנצע בערג מיט טויטע וואָכען ליגען אויף דר'ערד, און ער טרעט איבער זיי מיט פארשלאָפענער ליבשאפט,

דאָ און דאָרט דערקענט ער אַ מאַג, וואָס אַטעמט נאָך
אַביסעל — אַ שטאַרקער מאַג געווען! אָבער ווער האָט
צייט זיך אומצוקוקען? מען איז אזוי מיר פון אַרומד
געהן צווישען בערג מיט גאַרנישטאָנגענדיגע טעג און
וואַכען און יאָהרען.

ס. דימענטשלייפער איז נאָך גאָר אַ יונגער מענטש,
אָבער זיין גאַקען איז שוין קיילעכדיג געשוירען, זיינע
ציינ זענען פאַרביג, זיינע אויגען זענען מיט פופצעהן
יאָהר עלטער פון איהם, זיינע הענטפירלעך זענען אָנגעד
צויגען מיט גרויסע, בלאָהע סטרונעס, זיין ברוסט איז
נישט ווייט פון דער פלייצע, און דער דרויסען איז אפּשר
צעהן מייל ווייט פון זיין שטוב.

לעבט ער און — הוסט, און לויפט אויף געיעג מיט
זיין היטעל — בשעת עס איז אַ ווינט און פאַלט איבער
זיינע אייגענע שיך־בענדלעך, און ער קען נישט אַנט
לויפען פון זיינע אייגענע פיס, וואָס שטעהען איהם אין
וועג, ווי צוויי הויבע שונאים.

ס. דימענטשלייפער'ס קולטור: ס'בינטעל־בריעף,
טעאָטעראַנאַנסען, טהעדראַבאַרא, רעדען דורכ'ן טעלעפאָן,
פייפען די מאַרסעליעזע, לאָזען זיך פאַטאַגראַפירען,
שרייען „נעמט עס צום אָפּשטימונג“, און רויכערען ציגאַ
רעטען מיט מונדשטיקער.

ס. דימענטשלייפער איז קראַנק פון צופיעל לעבענס־
זיסקייט, וואָס קומט פון ביטערער אַרבייט, און אפילו
זיין שלאָף איז פאַרוואַונדערט און האָט צובראַכענע
פליגעל. — קרעכצט דער שלאָף איבער זיין בעט, און
ער רעדט צו איהם פון קיהלע שפּיטאַלערייען, און ער
סוד'ט איהם אַרײַן אין אויער אַלערליי פאַרביגע, גלאַנץ
צענדיגע, בלישטשענדע מעדיצינאַלעשלעך—מיט רויטע,
געלע און גרינע וואַסערלעך, וואָס ברענגען היילונג אָהן
אַ סוף.

אָבער ס. דימענטשלייפער האָט נישט קיין צייט צו

געמען זיין געזונט אונטער'ן שפאקטיוו, עס צושרויפען, און עס צוריק צוגיפשמעלען. ער האָט נישט קיין צייט עס אוועקצוטראָגען צו אַ געזונדהייטס־סטאַליאַר און לאָז־זען אַריינשמעלען אַ נייע טיר, אָדער אונטערשמעלען אַ באלקען אונטער דעם איינגעפאלענעם גייסטיגען סופיט, אָדער אונטערהויבען אַביסעל דעם פונדאַמענט — די געביידע זאָל נישט ליידען פון רומאַטעס.

ער איז אַ פארנומענער מענש — שרעקליך, וואָס־ווייס־איהר־ווי־פארנומען. נאָר אמאָל אַז ער ארבייט נישט אַ טאָג, דעמאָלט דערמאָנט ער זיך, אַז זיין פער־זענליכקייט פאָדערט אַ גרינטליכע אויסבעסערונג — פון הינטען ביז אַרויף. און דעמאָלט פאַסירט, אַז:

אַזוי ווי ער ווערט געוואָהר, אַז היינט דאַרף ער נישט אויפשמעהן פריה, ווייל ס'איז נישטאָ קיין ארבייט, שמעהט ער אויף זעהר פריה און הויבט זיך אָן פיקסען — מיט אַלע כחות, און אָהן אַן אָפהאַלט. די ערשטע זאך שמעלט ער זיך באַנקעס איבער'ן גאַנצען לייב. דאַן לאָזט ער זיך שלאָגען צו דער אָדער און משעפעט זיך אָן עטליכע פיאָוקעס הינטער די אויערען, דאַן געהט ער אין אַ שוויץ, דאַן לעקט ער זיך, דאַן לויפט ער אוועק צו אַ דענטיסט און לאָזט זיך ארויסכאַפּען אַ פּאַר ציין, דאַן טרינקט ער אויס עטליכע אַפטיקען מיט וואַסערלעך, רייבט זיך אָן מיט אַלערליי זאַלבען, און אַז סע בלייבט איהם נאָך צייט, לויפט ער אַרײַן אין אַ שפּיר־טאָל און לאָזט זיך אויסדרילעווען אַן אויער, אָדער אויס־שניידען דעם אַפענדיק, אָדער אויסברענען די נאָז, אָדער וואָס־נישט־איז, אַבי צו ווערען געזונט, — וואָס־שנעלער און האַריאַפּ, און אויף־אײן־פּוס.

נאָך אַזאַ מין „ליידיגען“ טאָג, ברענגט מען איהם געוועהנליך אַהיים — ביסלעכווייז; מ'דאַרף געהן פיער מאָל אַהין און צוריק, איידער מען ברענגט איהם אין גאַנצען אַהיים. און ער איז טויטשוואַך און ער הוסט,

און ער איז אַרומגעבונדען מיט אַלערליי באַנדאַזשען
און ער פיכערט, און ער איז איינגעטונקען אין יאָד און
זיינע פּולסען אַרבייטען אַזוינע לאַנגע שטונדען אַז זיי
פאַלען אַזש פּון די פּיס, און ער איז אויס־מענש. אָבער
ס. דימענטשלייפּער איז גליקליך. צווישען זיינע צוויי
וואַנצענבערג — שלומערט אַ גליקליכער, נאָך־נישט־אי־
בערגעפּראָהרענער שמייכעל: ער פּיהלט, אַז ער האָט
היינט עפּעס אויפגעטון פאַר זיין געזונט, אַז ער האָט
פאַרבעסערט זיין לאַגע מיט אַ שנעלקייט פּון פּערציג
מיי אַ מינוט.

אַ, דימענטשלייפּער, דימענטשלייפּער!

דער אנארכיסט

מיין נאָמען איז הערמאן זילבער. איך בין פינף-אונד-דרייסיג יאָהר אלט, טראָג נישט קיין לאנגע האָר, בין פון מיטעלען וואוקס, טראָג נישט קיין ווינדזאָר-קראַד וואט אָן פונדעסטוועגען בין איך אן אנארכיסט.

אזוי אז איהר וועט מיך אָנקוקען, וועט איהר נישט גלויבען אז איך בין פון יענע מענשען, וואָס זענען גרייט צו צעשטערען די אלטע אָרדנונג און אויפשטעלען א נייע. איך בין אן עלענאנטער מענש. מיט א זויבערען קראגען, מיט ריינע פינגער-נעגעל. יעדען אין-דער-פרייה באַד איך מיך אין קאלט וואסער און יעדען ביינאכט אז איך קום א היים פון מיין געשעפט, ציה איך נישט אראָפּ די פאָרהאנגען און צעהל איבער די באַמבעס, נאָר פארקעהרט: איך זעץ מיך אוועק אין דעם ווייכען פאָטערשטול, טו מיר אָן די פילצענע שטעק שיד, פאָר-רויכער מיר א גוטען ציגאר און שפיל זיך מיט די קינד דער (כ'האָב פינף קינדער) און פרעג זיך נאָך ביי מיין פרוי אויף דעם געזונט פון איהר אלטער מוטער.

איך בין מיר א שטילער, ליעבליכער מענש, נישט קיין אנארכיסט פון דעם ענגלישען טעאטער ארויס, אָדער פון די פילם-בילדער. יענע שרעקליכע מענשען, וועלכע האָבען אזוינע מערדערישע וואַנצען און וואָס טראָגען זיך ארום מיט א פלאן, אראָפּצופיהרען אן איי-זענבאהן פון די רעלסען און אויף אזא אופן דער'הרג-ענען דעם קנעפעל-מאָגנאט אינאיינעם מיט די איכריגע אומשולדיגע פאסאזשירען. איך רוף נישט מיינע קינדער מיט אזעלכע נעמען, ווי קארל מארקס, מיכאעל

באקונין, פערדינאנד לאסאל, נאָר אדרבא, איך רופ זיי מיט ריין-אידישע נעמען. דאָס עלטסטע אינ-געל מיינס הייסט חיים, דאָס צווייטע אינגעל — וואָס טראָגט א זעלנעריש אָנצוגעל — הייסט איציק, און דאָס דריטע אינגעל — וואָס געהט אין דער נאציאָנאַל-דאָר-קאלעך שולע — הייסט שלום-אבא, נאָך מיין פרוי'ס זיידען, וועלכער איז געווען א דין. און פון מיינע צוויי מיידלעך הייסט איינע פראדעל און די צווייטע טויבטשו — פארצויגען פון טויבע.

אן אנארכיסט בין איך געוואָרען נאָך אין די יונגע יאָהרען. זיך אָפגעלערענט פון מיין מוטער (איך בין אין גאנצען געראַטען אין מיין מוטער). וואָס דער טאטע האָט געזאָגט יאָ, האָט זי געזאָגט ניין. זי האָט זיך נישט געוואָלט אונטערוואַרפען צו אויטאָריטעט. זי האָט נישט אויסגעפאָלגט דאָס געזעץ, אז א פרוי דארף זיין פאר-שקלאַפט צו איהר מאן, זי האָט געגלויבט אין דעם רעכט פון דעם איינצעלנעם, דאָס הייסט, פון זיך אליין, און וואָס זי האָט געוואָלט האָט זי געטון. און אז דער טאטע האָט איהר עפעס געזאָגט א וואָרט, האָט זי איהם אָפ-געענטפערט — נישט מיט טעראַר, נישט מיט קיין באַמ-בעס — נאָר מיט א שאַרף-שניידענדיג שמייכלעלע וואָס געהט דורך דורך די ריפען און עסט זיך אריין אין פלייש, ווי א דינע שפיעז. זי האָט נישט גענוצט קיין געוואלד נאָר שכל. אז דער טאטע פלעגט איהר נישט ווע-לען פאָלגען, פלעגט זי אוועקפאלען און חלש'ן, און דער טאטע האָט געהאט אן ארכיט זי צו מינטערען און צו שיקען נאָך דאָקטוירים.

זי איז געווען א פריעדליכע, א שטילע, א גוט-האר-ציגע אנארכיסטין, מיין מאמע! שטילערהייט פלעגט זי פרענגען רויווען-סירופ פאר אַרימע קימפעטאָרינס און פאר קראַנקע, און זעהר אָפט פלעגט מיר אויסקומען צו זעהן, ווי מיין מוטער גנב'עט זיך שטילערהייט אראָפ אין פינסטערען קעלער, פארשליסט הינטער זיך די טיר, זאמט

זיך עטליכע מינוט און אז זי קומט ארויס איז זי אביסעל פאררויטעלט, צעשראָקען, קוקט זיך ארום צי קיינער זעהט נישט. דאן גנב'עט זי זיך שטילערהייט ארויס פון שטוב, דרעהט זיך ארום דורך אלערליי הינטער-גנעסלעך, ביז זי קומט צו אן אָרים שטיבעל, פון וואנען עס הערט זיך דאָס פישטשען פון א ניירגעבוירען קינד, און מיט ציטערדיגע הענט נעמט זי ארויס פון אונטער'ן שיריז דעם סלאָי רויזען-סירופ און גיט איהם איבער צו דער קימפעטאָרין.

אז איך בין אויסגעוואקסען און האָב געזעהן, אז די וועלט איז פול מיט סוחרים און מיט ציוניסטען, און כמעט יעדער בחור ביי אונז אין שטערטעל איז ענטוועד-דער א סוחר אָדער א ציוניסט, האָב איך באשלאָסען, אז איך וועל זיך נעמען צו עפעס א נייעם פאך. האָב איך געוואָלט ווערען א גאָלד-שמיד, האָט מיין טאטע נישט געלאָזט, ווייל גאָלד-שמידעריי, האָט ער געזאָגט, איז א מל א כה. בין איך אוועקגעפאָהרען אין דער שווייץ, געגעסען מילכיגס, געלערענט עטליכע יאָהר און געוואָרען אן אנארכיסט, — א שטילער, א פריעדליכער אנארכיסט, מיט שטארקע מוסקולען, מיט א פריעדליך הארץ, און מיט א גוטען שמייכעל אויפ'ן פנים.

שפעטער האָב איך מיך פארליעבט אין א מיידעל, זיך נאָכגעפרעגט צי זי שטאמט פון פיינע עלטערען, ווי פיעל געלט איהר פאָטער קאָן געבען, צי איז זי א געזונט-טע, צי זי איז געבילדעט. און אז איך האָב אויסגעפונען אז אלצדינג איז בעסער ווי געוואונשען, האָב איך זיך אין איהר פארליעבט און חתונה געהאט, — צוערשט געזעצליך און נאָכדעם לויט'ן אידישען דין.

עס איז אוועק אונגעפעהר א יאָהר און מיין פרוי האָט מיר געבוירען א אינגעל, האָב איך איהם א נאָמען געגעבען חיים, האָב איהם געלערענט העברעאיש, און האָב איהם געפרובט אויפציהען אזוי גוט ווי איך האָב נאָר געקאָנט. שפעטער זענען געקומען נאָך קינדער, די

געשעפטען האָבען אָנגעהויבען געהן שלעכט, בין איך אוועק קיין אמעריקא, וואו איך האָב געעפענט א געשעפט פון שטיקערייען. אָנגעקומען בין איך עטליכע טעג פאר יום־הקדוש. און אז כ'האָב שפעטער מיט עטליכע טעג געזעהן ווי אלע גאסען זענען פול מיט בלאסע אידישע מאנסבילען און פרויען, וואָס פאסטען אום יום־כפור, און ווען איך האָב דערהערט די אומעטיגע תפלות וואָס האָבען ארויסגעקלונגען פון די שוהלען און בתי־מדרשים, איז מיר געוואָרען אזוי אומעטיגזים אויפ'ן הארצען, אזוי באנג — און ס'האָט מיך אזוי פארדראָסען, פאר וואָס מיין לעבען איז אזוי לעדיג, אָהן גלויבען, פארוואָס איך קאָן נישט אוועקשטעלען זיך נעבען שטענדער, מיט די ברענענדיגע ליכט, אוועקלעגען דעם קאָפּ אויפ'ן אָרעם און זיך אראָפּוויינען דעם שטויב פון הארצען, ארויס־קלאָגען מיינע זינד און אונבאהאַלפענקייט.

עס איז אוועק נאָך א שטיקעל צייט און איך האָב זיך באקאָנט מיט דער סאָלויי שאָן ארמע, און עס איז מיר געפעלען געוואָרען דאָס וואָס זיי פיהרען דעם גלויבען צום מענשען, אָנשטאט צו פיהרען דעם מענשען צום גלויבען. עס זענען מיר געפעלען געוואָרען די מיידלעך מיט די רויטע שטענגעס אויף די היט און די שמאַלע לבנה־געזיכטער מיט די פיבערדיגע אויגען, און די פייקעל־מוזיק, אָבער נאָך מעהר איז מיר געפעלען געוואָרען דאָס, וואָס זיי טיילען אין די ווינטערדיגע נעכט הייסע קאווע און ברויט צו אַרימע מענשען. איך האָב זיך גענומען פאראינטערעסירען אין קריסטענטום און כ'בין געוואָרען א נאציאָנאלער איד, א שטארקער אָנהענגער פון דער אידישער ליטעראטור, פון דער אידישער קונסט, פון דער אידישער קולטור.

זינט דעמאָלט זענען שוין אוועק יאָהרען. היינט בין איך שוין א טאטע פון פינף קינדער. מיינע געשעפטען געהען גאנץ גוט. איך גיב מיינע קינדער א פיניע ערציי־הונג. איך לעז נישט דעם זשורנאל „די מוטער ערד“,

איך שילט נישט דעם קאפיטאליום, איך האָב נישט קיין באַמבעס אונטער'ן בעט, איך האָב קיינמאָל נישט גענוצט קיין קינזשאל, איך טראָג נישט קיין שווארצען היט, אריבערגערוקט איבער די אויגען. יום־כפור שטעל איך זיך נישט אוועק פאר א שוהל און עם חויר, איך איך האָב נישט קיין אייגענע הויז אין בראַנזוויל, איך גלויב נישט אין קיין אנדערע פרייע ליעבע, ווי די מיט אן אייגען ווייב, און אז מיין אַרטאָדאָקסישער טאטע איז געשטאַרבן, בין איך נישט געגאנגען קיין טאנץ אויף זיין קבר, נאָר — איהר וועט עם גלויבען צי ניין? — איך בין געלעגען אין בעט, קראנק פון יסורים — כאָטש ס'איז געווען אן אייגענער טאטע, און כאָטש ער פלעגט דאוונען אלע טאָג, און כאָטש ער האָט נישט גע-וואוסט קיין זאך וועגען די לעהרען פון פרודאָן.

איך בין אן אנארכיסט. אָבער נישט אזא אנארכיסט וואָס איהר זעהט אין קינאָמאטאָגראַף, נישט קיין אנאָר-כיסט וואָס איהר באגעגענט אין די אמעריקאנישע נאָ-וועלען, נאָר אן אמת'ער דורכשניטליכער אנארכיסט, וואָס שטרעבט צו דער פרייהייט פון דעם איינצעלנעם, און צו דערזעלבער צייט קושט ער זיין אייגענער פרוי, איז א טאטע צו זיינע אייגענע קינדער, ארבייט זעקס טעג אין וואָך, גיט אכטונג אז די הויזען זאָלען האָבען א קנייטש, ליענט גוטע ביכער, גיט אמאָל אן אַרימאן א נרבה, האָט ליעב אידישע פאָלקס־ליעדער, רעדט אין א שטיצען טאָן, האלט נישט אז דוד עדעלשטאדט איז דער גרעסטער אידישער דיכטער, טראָגט זיך נישט ארום מיט רוסישע בראַשורען, געהט נישט אין צענטראַל פארק צו דער מוזיק, טראָגט נישט קיין שטעקען.

איך בין א דורכשניטליכער, עהרליכער, ארבייטס-זאמער אנארכיסט, — פון די וואָס ווארפען זיך נישט אין די אויגען. פון די וואָס איהר באגעגענט נישט אויפ'ן געפעהרליכען וועג פון דירעקטער אקציען, נאָר — פארקעהרט.

פרינץ איפ

ווי וואויל ער האָט געהייסען — פרינץ איפ, —
האָט דאָס איהם פונדעסטוועגען נישט געשמערט צו זיין
א נאנץ פשוט אידעל פון דער ליטע, וואָס רעדט מיט דער
סין און איז אַ סוידערהאפטער ראַדיקאַל.

פרינץ איפ — אָדער ווי זיין ריכטיגער נאָמען
איז דאָרט נישט געווען! — האָט נישט געארבייט. ער
האָט געגעסען, אויב ער האָט געהאט וואָס. דאָס האָט
זיך געטראָפּען זעהר זעלטען, נאָך אַ סך זעלטענער
ווי איהר שטעלט זיך פאָר. וואָרים — די פרינץ-
איפּיכע — איז געווען אַ נאנץ פשוט'ע אידענע פון אַ
גאנץ יאָהר, אָהן הויכע אידעאלען און אָהן הויכע אלץ-
דינג. אַ חוץ דעם איז זי טאקע געווען אַ שוואַך ווייבעל
און צו דערנעהרען אזא געזונטען, פּוּלבלוטיגען פרינץ
איפ, וועלכער האָט זעלטען-ווען געהאט אַ ווייסע צונג,
איז געווען איבער איהרע כחות.

אָרימע פרוי פון דעם לעדיג-געהערדען פרינץ איפ.
אָרימע מאַדאם אזוי און אזוי. מיר האָבען די פּוּלסטע
סימפאטיע מיט דיין אומגליק — מיט דיין מאַן!

נאָר פון סימפאטיע אליין קאָן נאָך נישט ווערען
קיין הומאָרעסקע, דאריבער מוטשען מיר די טעמא
ווייטער און מיר לאָזען זי נישט אָפּ פונ'ם אויג, ווייל-
אך! מיר זעהען אין איהר פארבענקט אויג, אז זי וואָלט
זיך גערען אויסגעריסען פון אונזערע הענט און געגאנגען
אביסעל שפּאַצירען איבער די פריהלינג-לענדער.
ווי מיר האָבען שוין געזאָגט פריהער אין אַ רייהע
ארטיקלען, איז אונזער פרינץ איפ געווען אַ חוץ אן אי-

בערגעבענער עסער אויך א געטרייער און איבערגעבער
נער אפיקורס. צו באגעהן אן עבירה געגען דעם מיעדען
הער גאָט אין הימעל, האָט פרינץ איפ געהאלטען פאר
דער גרעסטער מצוה — אויב מען מעג אזוי זאָגען. פאר
אן עבירה וואָלט ער געלאָפען אין פייער אריין, ווען איהר
זאָלט איהם צום ביישפיעל, אויפוועקען אין מיטען
נאכט און זאָגען: „אין די בראַנקס האָט איהר איצט א
געלעגענהייט עובר צו זיין א געבאָט פון דער תורה“,
וועט ער אויף זיך באלד כאַפען די קליידער און לויפֿען
אין די בראַנקס, מיט פארפלאַממע, בלוט־געצונדענע
באקען, און די אויגען וועלען ביי איהם ברענען ווי א
נאכט־פייער, וואָס שימערט זיך ארויס פון א גרינעם,
גוט ענטוויקעלטען זומפ.

פרינץ איפ איז געווען אזא ליכטיג, און
יאנאווסקיס „פרייע ארבייטער שטימע“ איז ביי איהם
נישט געווען גענוג אינטער־וואָס־נישט־איז. עמא גאָלד־
מאן איז ביי איהם געווען א זידעלוואָרט: סטייטש, אזא
צוריקגעשטאנענע! קורץ, אונזער פרינץ איפ איז געווען
דער ריכטיגער ראדיקאל, דער אמת'ער גאָט־פארניכטער,
דער איבערגעבענער רעליגיאָן־צעשמעטערער, און אזוי
ווייטער און ווייטער.

און געטריי צו זיינע קליינע פרינץ איפען, וועלכע
האָבען ארומגעכאפט זיין הארצשטוב, האָט אונזער פרינץ
איפ אָנגעפיהרט א שארפע גענערשאפט צו דעם אלט־
מאָדישען גאָט פון ישראל, וואָס געהט נישט הערען קיין
לעקציעס און לערענט נישט אין קופער יוניאָן. דערהויפּט
האָט ער אָנגעפיהרט אן אַפּאָזיציע צו דעם אידישען
גאָט'ס ימים טובים. אזוי האָט ער, למשל, געהאט א
כלל, אז אלע שמחת תורה מוז ער פאסטען און פייניגען
זיין גוף מיט צביון'ס ארטיקלען. שבועות פלעגט ער
לאָוען אַפּפארבען זיין קיך פון גרין אויף ווייס, אָדער
אן אנדער פארב. און עסען פלעגט ער דעם טאָג בלויז
פליישיגס. חנוכה פלעגט ער נישט שפיעלען קיין קאָרטען,

ווען איהר זאָלט איהם אפילו אָפגילטען, און פורים
פלעגט ער נישט נעמען קיין טרונק בראנפען, ווען ער
זאָל אפילו לאָזען די נשמה. דאגעגען, אום יום־הקדוש
פלעגט ער זיך אָנעסען און אָנטרונקען פון דעם שעהנסטען
און בעסטען, און כדי נאָך מעהר אויפצורייצען דעם איי-
דישען גאָט, פלעגט ער זיך כלומרשט אוועקזעצען ביים
טיש און בענשען נאָכ'ן עסען און אָנקוועלען פון תענוג,
וואָס ער „רייבט דעם רבנו של עולם א קרויזש“ — ווי
ער פלעגט דאָס אָנרופען.

אָט אזוי האָט זיך געלעבט און „געווירקט“ גענאָסע
פרינץ איפ, דער זוהן פון קעניג אונגעגליכקייט דעם
ערשטען, ביז צום יאָהר 1918, וואָס איז, ווי איהר ווייסט
געווען א ביטער יאָהר פון אלע שטאנדפונקטען.

פון אונזערע פריהערדיגע דריי ביכער מיט א פינעם
גאָלדשניט ווייסען מיר שוין, אז פרינץ איפ האָט נישט
געארבייט; ער האָט געגעסען. געארבייט האָט זיין פרוי
— די פרינצעסין איפ, אָדער די איפיכע. זי פלעגט ווא-
שען וועש, נעהען קליידער פאר די אייגענע קינדער און
פאר פרעמדע, טון אנדערע אונגליטערארישע אָבער זעהר
ניצליכע ארבייטען.

אָבער אָט, זאָגט ער, האָט זיך אָנגעטראָגען דאָס
שווערע יאָהר 1918. פרינץ איפ, וועלכער האָט א סך
יאָהרען געארבייט ביי „סלעק“, האָט היינטיגען יאָהר
נישט געהאט וואָס צו טון, ווייל כמעט אלע סלעק-פאב-
ריקען זיינען געשטאנען לעדיג און ס'איז גוועען א סך
ארבייט. די פרוי זיינע האָט אויך נישט געארבייט —
זי איז געווען קראנק און פארקיהלט און אויסגע'חלומ'ט
דארבער האָט פרינץ איפ און זיין הויזגעזינט נישט
געהאט וואָס צו עסען. שוין לאנג פאר פסח איז צו די
פרינץ איפען אין שטוב אריין נישט אריינגעקומען א
ברעקעל חמץ, און זיי האָבען זיך אויסגעלאָזט ווי די
ליכט.

דער אלטער פרינץ איפ אליין האָט שוין אויסגעזעהען

ווי א ביליגער שאַטען פון זיך זעלבסט — שלעכט גע-
צייכענט. מיט א פארוואַקסענער שטעכיגער באַרד, אייני-
געפאלענע באקען, און דאָס שרעקליך רויטע העמד, האָט
אויסגעזעהען ווי א לעבעדיגע סאטירע אויף דעם „צלם
אלקים“ און איז געווען א שרעקליכער געגענוואַץ הן צו
איזידאָראַ דאָנקאָן הן צו אפאָלאָ פון בעלוועדיר.

צוויי וואַכען פאר פסח האָבען זיך די שכנים דער-
וואוסט פון פרינץ איפ'ס נאָר נישט פרעהליכער לאַגע
און געמאָלדען צו חברה „מעות חטים“. די חברה האָט
די זאך אונטערזוכט און ווי איהרע פינאנציעלע מיטעל
זענען הייריאָהר געווען קליין, האָט זי פונדעסטוועגען
באשלאָסען, אז מען קאָן נישט לאָזען, אז א איד זאָל
ח"ו עסען חמץ אום פסח און זיי האָבען ארויפגעשיקט
צו די פרינץ איפ'ען פערציג פונט מצות, א טעפעל
שמאלץ און א האַלב שאַק אייער.

אז דער אלטער פרינץ איפ האָט דערזעהען די פסח'-
דיגע זאכען, האָט ער א ציטער געטון מיט'ן גאנצען
קערפער, געוואָרען רויט ווי די פרייהייט נאָכדעם ווי
מען האָט איהר דערלאנגט א פאטש, און ער האָט גענו-
מען שרייען מיט באנומענע קולות, אז מען זאָל די אלע
פסח'דיגע זאכען ארויסוואדפען אין דרויסען ארויס און
אז ער, דער אלטער, גרייז-גרויער פרינץ איפ, וועט בשום
אופן נישט עסען קיין אנדער זאך ווי חמץ.

עס איז געגען דעם פרינציפ!

ער קאָן נישט!

דאָס הארץ דערלאָזט נישט!

עס עקעלט איהם!

הערט איהם אויף איינצושמועסען!

בעסער אויסנעהן ווי א ליכט, איידער עסען מצות!
און וואָס האָט געזאָגט די פרינץ איפ'כע? — וואָס
האָט זי נעבעך געזאָלט זאָגען? זי האָט געוויינט ווי א
קינד, געקויט מצות מיט שמאלץ און געבעטען איהר מאן
ער זאָל נישט זיין קיין גזלן אויף זיך אליין... און אז ער

זאָל געדענקען אז בשעת א מענש איז אין נויט מוז ער
א קאפיטשקע פארבויגען זיינע פרינציפען. און — זי
האָט אָפגעפרעגעלט א פאָר אייער.

אָבער פרינץ איפ, הונגערדיג ווי ער איז געווען, און
שטארק ווי די געפרעגעלטע אייער מיט די פרישע מצות
האָבען גערייצט זיין אפעטיט, האָט ער זיך דאָך נישט
געקאָנט באשליסען צו אזא זאך ווי צו עסען מצות אום
פסח.

דאָס הארץ האָט איהם נישט דערלאָזט — דאָס אלטע

פרינץ איפישע הארץ!

און אזוי האָט זיך געשירען פון דער וועלט איינער
פון גאָר די לעצטע, פון די סאמע פרינציפיעלסטע פריי-
דענקער און טרענער פון ליכט, גענאָסע פרינץ איפ —
פריעדען צו זיין נשמה!

און איצטער, קינדער, לאָמיר זיך אלע אויפהויבען

און זינגען די מאַרסעליעזע!

עסען די נאכטיגאל?

פארווארט.

איידעלמאן איז אן עסטעט.
איידעלמאן טרינקט הימעלזאפט, איידעלמאן עסט
שאטענשפינוועבס, סערווירט אויף א חלום פון שטערענ-
נאלד, און באשאטען מיט לבנהדריוו.

איידעלמאן טראכט אזוינע איידעלע געדאנקען, און
ער קען זיי אויך נישט כאפען. יעדער געדאנק זיינער
איז בלויז אן איידעלער חשד פון א געדאנק, וואס ער
וואלט געוואלט דענקען, נאר ער ווייסט נישט
ווי אזוי.

איידעלמאן איז פול מיט געפיהלען, מיט צארטקייט,
מיט נאָבעלקייט, מיט האַרציגקייט.

איידעלמאן, איידעלמאן!

דיין יעדער שריט איז שעהנקייט, דיין יעדער
בליק איז ערהאבענקייט, דיין יעדע טראכטונג איז א בית-
המקדש, מיט אויסגעלאָשענע מנורה-ליכט. א טרוים-
נאָרטען ביזטו, מיין איידעלמאן, און דיין ערשט-פרוכטען
זענען — עסטעטיק, שעהנקייט, עהרליכקייט.

א ליעד ביזטו, מיין איידעלמאן, א פאָעמא, א מאַני-
לייבזום.

און גאָרנישט אין דיר איז גראָב. און גאָרנישט אין
דיר איז רוי. און גאָרנישט אין דיר איז טאָנטעגליך —
לויטער טרוימעריי און פורפורשיין און פרוכת-פייער
און זאפראן-רויטקייט.

א שפיץ פון א הימאלאיען-באָרג ביזטו, מיין איידעל-

מאן, א הירש וואָס אנטלויפט פונ'ם וועלט־יאָרִיד !
א שטיק נשמה־סאמעט, אויסגעשפּרייט אויף א טומאן פון
צער־בענע דימענטען.

מיין איידעלמאן, מיין איידעלמאן, מיין איידעלסטער
איידעלמאן, איך טו נעמען און דערצעהלען וועגען דיר א
מעשה, וואָס איך האָב אליין אויסגעטראַכט.
די געשיכטע מיט איידעלמאָגען.

איידעלמאן דער ליעבער, איידעלמאן דער שענהער,
איידעלמאן דער דורכאויס עסטעטישער איז פארוואָרפּען
געוואָרען אויף א ווייטען אינזעל, וואָס איז באַקאנט אַלס
יעדערטאָג־אינזעל.

ווי אזוי? און ווען? וואָס האָט זיך געטון פארלויפּען
מיט אונזער הויכעסטעטישען איידעלמאן? און פארוואָס
איז ער מיט אַמאָל, און פּלוצים, און אָהן שום נאָטיג צו
אונזערע לעזער, אראָפּגעשטופּט געוואָרען פון דער בלאַ-
סער טרוימוועלט, צו דעם הארטען, נישט־עסטעטישען
אינזעל פון פּוטערברויט? קיינער ווייס נישט. איך
ווייס נישט. דו ווייסט נישט. מיין פעטער ווייסט
נישט! מ'ווייסט נאָר דעם פּאַקט:

דעם צוויי און צוואַנציגסטען סעפטעמבער פון דעם
יאָהר אזוי־און־אזוי איז אונזער איידעלמאן אויפגעשטאַ-
נען אין דער פּרייה, און געזעהן אז ער שלאָפּט נאָך.
אָדער אפשר איז דאָס געווען נאָך א שרעקליכער חלום?
אפשר חלום'ט זיך איהם נאָך, אז ער שלאָפּט, בעת אין
דער אמת'ען איז ער שוין לאַנג אויפגעשטאַנען, און גע-
נומען זיין טעגליכען שפּאַציר איבער די ליליענפּעלדער
פון קונסט־און־דראַמא?

איידעלמאן האָט זיך א קניפ געטון און ער האָט גע-
זעהן, אז עס טוט וועה.

איידעלמאן האָט געוואָלט א געשריי טון פון וועהמאָג,
אָבער ער האָט זיך דערמאָנט, אז עס פּאַסט נישט פּאַר
אן עסטעט ארויסצולאָזען א נישט־מוזיקאליש געשריי.

האָט ער נישט געשריען, נאָר ער האָט געטון אַ קליין
זיפּעל, נומער דריי, זיך געבראַכען די פינגער לויט אַ גע-
וויסען ריטם. און זיך אַוועקגעזעצט טראַכטען וועגען די —
אַלטע גריכען.

אַפּגעטראַכט וועגען די אַלטע גריכען איז ער אַוועק
צו די רוימער מיט זייער וואַנדערבאַרער קולטור, און
אַז ער איז פאַרטיג געוואָרען מיט די רוימער, האָט ער
גענומען און איז אַוועקגעגאַנגען ערגעץ אין אַ ווינקעל —
מיד ווילען נישט זאָגען נאָך וואָס.

דאַן האָט ער זיך אַוועקגעלאָזט איבער די נאַסען פּונ'ם
ליידיגען אינזעל און גענומען זוכען מאַטעריאַל פאַר נאָכ-
מיטאַגדילומות אָבער ער האָט נישט געפונען. דער אינזעל
איז געווען ליידיג און וויסט. ליידיג און וויסט.

די ווייטערע ענטוויקלונג פון אונזער הומאַרעסקע.

ליידיג און וויסט איז געווען דער אינזעל. ליידיג און
וויסט איז געווען איידעלמאַנ'ס נשמה.

און דערווייל איז ער געוואָרען הונגעריג — שטאַרק
הונגעריג; מ'קאָן זאָגען: אויסער געוועהנליך
הונגעריג.

דער נעמליכער הונגער האָט איהם ווי אַ ווילדער וואָלף
אַנידערגעוואָרפען צו דר'ערד און געפרעסען זיין לייב
זעהר פאַמעליכען אָבער זעהר גרינטליך.

איידעלמאַן איז אַזוי געלעגען עטליכע טעג און נישט
געוואוסט וואָס צו טון. אינדערהיים איז ער געוואוינט
געווען צו עסען פּונ'ם בעסטען, און צו טרוימען פּונ'ם
שענסטען. אַרבייטען האָט איידעלמאַן נישט געאַרבייט,
ער האָט נאָר געטרוימט און — געגעסען, און איצט!

אה! צוויי מאָל אה!! דריי מאָל אה!!! עס איז
געווען טרויעריג.

איידעלמאַן איז געווען פאַרשמאַכט. די ליפּען זענען
ביי איהם געווען צוברענט די טרוימען זענען איהם געווען

אויסגעטריקענט, און די עסטעטישע געפיהלען זענען גע-
ווען אזוי ווייט פון איהם ווי א — שטיקעל ברויט.

איידעלמאן איז געווען פארצווייפעלט און ער האָט
נישט געוואוסט וואָס צו טון, האָט ער געטון דאָס וואָס
יעדער מענש טוט געוועהנליך ווען ער האָט נישט וואָס
צו טון — ער האָט געזוכט עסען.

מיט די הוילע פינגערנענעל האָט אונזער איידעלמאן
זיך געגראבעלט אין דער ערד, אפשר וועט ער עפעס
געפינען צו עסען. אָבער די ערד איז געווען טרוקען און
זאמדיג און לעדיג פון אלצדינג — אפילו פון ווערים.

„אַט הפנים אז די ווערים האָבען דאָ נישט וואָס ווע-
רעמדיג צו מאכען“, האָט איידעלמאן געטראכט מיט א
נישקשה'דיגער סאטירע. אָבער זיין הונגער איז געוואָרען
אלע מינוט שטארקער, שרייענדיגער.

די שווערד פון הונגער האָט זיך געשארפט אויף דעם
געדאנק פון געוועזענע מאָלצייטען און איז אלע מאָל גע-
וואָרען בלישטשענדער, געפעהרליכער.

צום סוף, ווען איידעלמאן האָט זיך שוין כמעט
נישט געקאָנט באוועגען פון מיעדקייט און פון הונגער,
האָט ער דערזעהען א נאכטיגאל, וואָס איז אראָפגעפא-
לען לעבען איהם — מיט א צעבראָכענעם פליגעל.

א נאכטיגאל! האָט זיך איידעלמאן דערפרעהט —
א שעהנע, גראָהע נאכטיגאל. א מעלאנכאָלישע נאכטי-
גאל, וואָס איז פארליעבט און פארוואונדעט.

און ווי שעהן זי זינגט! איידעלמאן האָט צוגעמאכט
די אויגען און אָנגעטרונקען זיינע אויערען מיט'ן פאר-
בענקטען געזאנג פון דער גראָהער נאכטיגאל און ער
האָט זיך דערמאָנט אז ער איז — הונגעריג.

און דאָ האָט זיך געשטעלט די פראגע:

זאָל ער עסען די נאכטיגאל? אָדער זאָל ער הערען

ס'געזאנג פון דער נאכטיגאל?

דאָס געזאנג פון דער נאכטיגאל, האָט ער גע-
טראכט, איז א טרייסטונג צו דער נשמה. אָבער דאָס

פלייש פון דער זינדיגער נאכטיגאל, האָט ער געטראכט,
איז א טרייסטונג צום — לייב, אָהן וועלכען די נשמה
קאָן נישט לעבען, דאָ אויף דער זינדיגער ערד.

איידעלמאן האָט געכאפט די פארוואנדעטע נאכטי-
גאל, זי געהאלטען אין דער לייכט פארמאטערטער פויסט
און געפיהלט ווי עפעס א זינדיגע נשמה ציטערט ביי
איהם אין דער האנט און בעט זיך, מ'זאָל זי פריי לאָזען.
און א צווייטע נשמה — אומעטום אין זיין לייב —
האָט פונקט אזוי געציטערט און זיך געוואָרפען און גע-
בעטען — מ'זאָל זי ראטעווען, מ'זאָל איהר געבען צו
עסען די נאכטיגאל.

און די גראָהע נאכטיגאל האָט אלץ געזונגען איהר
ליעד — אזוי פארליעבט, אזוי פארבענקט.

און איידעלמאן האָט געוואוסט — וואָס זאָג איך
געוואוסט? ער איז ביי זיך געווען זיכער, אז דאָס גע-
זאנג פון א פארבענקטער נאכטיגאל איז דאָס שענסטע
וואָס דאָס לעבען פארמאָגט — דאָס דערהויבענסטע,
דאָס וואונדערבארסטע. ער האָט אָבער אויך געוואוסט
אז דאָס פלייש פון א פארבענקטער ציטערדיגער נאכטי-
גאל איז זעהר געשמאק צום עסען.

אויסערגעווענליך געשמאק!

און איידעלמאן האָט געוואויגען אויף דער וואָגשאַל
פון'ם שכל דעם געדאנק:

עסען די נאכטיגאל? אָדער — לאָזען זינגען די
נאכטיגאל? אז די נאכטיגאל וועט זינגען, האָט ער גע-
טראכט, וועל איך האָבען א גייסטיג פארגעניגען א שטי-
קעל צייט, אָבער — איך וועל שטארבען פון הונגערי-
און אז איך וועל עסען די נאכטיגאל וועל איך
האָבען גייסטיגע יסורים אָבער איך וועל לעבען און מיך
אפשר ראטעווען פון מיין שווערער לאגע.

און שטילערהייד — און צעכיסלעכווייז — און
לאנגזאם האָבען איידעלמאן'ס פינגער געטון דאָס וואָס

איידעלמאן אליין האָט געוואָלט זיי זאָלען טון נאָר
ער האָט נישט געהאט דעם מוט זיי צו זאָגען.

און די נאכטיגאל, מיינע טייערע שוועסטער און בריי-
דער, זינגט שוין נישט מעהר, זינגט שוין נישט מעהר.

דער געלאנגווייליגטער

איך האָב איהם געטראָפּען ביים צאָהן־דאָקטאָר. ער איז געזעסען אויף אַ ווייכען שטול אין וואַרט־צימער. געגעניצט דורך די פינגער מיט אַ טיעף־טיעפען געניץ, און געקוקט נישט־פאַראַינטערעסירט אויף די פּאַציענטען וואָס זענען געזעסען און געוואַרט אין געהאַקטע וואַונדען אויף דער מינוט ווען דער ווייס־געקליידעטער מערדער וועט אַרויסקומען און זאָגען „געקסט“.

איך האָב זיך געפרובט פאַרוויילען די צייט מיט וואָס־עס־איז, כדי צו פאַרגעסען מיינע יסורים, וועלכע זענען מיר געקומען פון אַ גוסס'ן באַקצאָהן. איך האָב זיך דאָ־רום גענעהנטערט צו דעם מענש וואָס האָט נישט אויפ־געהערט געניצען דורך די פינגער און איהם געפּרעגט:

— א ויך א באַקצאָהן?

דער מענש האָט מיך אָנגעקוקט מיט צוויי בלאָהע שלאָפּערס. ווידער אַ געניץ געטון מיט די הוילע ליפּען, ווייזענדיג דערביי צוויי שורות מיט געזונטע און ווייטע ציין, און האָט געענטפּערט:

— כ'ווייס נאָך נישט, וועלכען צאָהן כ'על זיך לאָזען

אַרויסנעמען.

— איהר ווייסט נישט אויף זיכער, וועלכער צאָהן

עס טוט אייך וועה? — האָב איך געפרובט טרעפען.

— וועה? — האָט ער מיך אָנגעקוקט שטאַרק פאַר־

הדוש'ט וואָס איך בין איהם הושד אין אזא זאך — מיר

טוט גאָרניש־נישט וועה. איך בין געזונט ווי אן אייזען

און פון ציין־וועהטאָג האָב איך קיינמאָל נישט געליטען.

נאָר גלאַט, ס'איז מיר אומעטיג.

— איהר זענט גלאט-אזוי געקומען באזוכען דעם
צאָהן-דאָקטאָר? איז ער נישט אייערס אַ פּריינט? —
פאראינטערסיר איך זיך צו וויסען, וואָס סע האָט גע-
בראכט דעם אידען אהערצו.

— פריינד, שמיינד, כי לעולם חסדו! — וויצעלט
זיך דער איד מיט א קול וואָס דו ווייסט נישט צי סע
קומט ביי איהם פון ארבעל, צי דער גוטער יאָהר ווייסט
פון וואנען. — א פריינד גאָר! ער איז מיר אזוי א
פריינד, ווי ער איז א ייך א פריינד. איז ער איך א
פריינד? אודאי איז ער איך נישט קיין פריינד. מיר
איז ער איך נישט קיין פריי... — האָט ער אָנגעהויבען
געניצען — פריי-אינד. עוואָך... עוועהע איז מיר —
און ער האָט פארענדיגט דערמיט וואָס ער האָט זיך אליין
געגעבען א פעטשעל איבער די ליפען, און זיך איבערגע-
שלאָגען א קרעכץ.

— איהר ווילט זיך מסתמא לאָזען אויספוצען די
ציין? — געה איך מיט איהם מיט הינטערנענג, ווי
מיין טבע איז אין אזא פאל.

— וואָס איך קאָן איינפאלען! — מאכט דער איד,
און הויבט אויף פון טיש א בלאט-צייטונג און נעמט
אין איהר אריינגעניצען. — ציין אויספוצען גאָר!
מעהר געהט מיר נישט אָפ, נאָר צו האָבען אויסגעפוצמע
ציין. ווייטער, הייסט דאָס, איז דאָס לעבען זעהר אינ-
טערעסאנט. מ'דארף נאָר האָבען ווייסע ציין, וועלען
שוין אלע פראגען פון לעבען-און-טויט זיין פארענטפערט.
וואָך-אָך! — ענדיגט ער מיט א געניץ און גיט א שוידער
מיט'ן גאנצען לייב.

— איך פארשטעה נישט וואָס איהר מיינט דערמיט
— זאָג איך. — וואָס האָט עס צו דער פראגע פון לע-
בען-און-טויט? אזוי לאנג ווי א מענש לעבט דארף ער
אלצדינג. און ציין — זאָג איך — זענען א וויכטיגע
זאך. ווא ראייה...

— מ'ווייס, מ'ווייס דערפון! — שלאָגט ער מיר

איבער די רייד. מ'ווייסט די טיעפע חכמות. נאָר מיך
אינטערעסירען זיי נישט. מיר איז לאַנגווייליג פון די
ביכער, מיר איז לאַנגווייליג פון לעבען, מיר איז לאַנג-
ווייליג פון אָטעמען טאָג-וויי-נאכט. מיר איז לאַנגווייליג
פון אלצדינג. אפילו פון דער לאַנגוויילע אליין איז מיר
אויך לאַנגווייליג. ווען עמיצער זאָלען וועלען אראנזשי-
רען אויף היינט אן ערד-ציטערניש אָדער א וועלט אונ-
טערגאנג, וואָלט איך א קאפעטשקע אויפגעלעבט. אזוי
איז מיר שרעקליך נודנע. עוואָדאָ!

דער איד האָט ווידער געעפענט די רויט-ווייסע אָפ-
גרונדען פון זיין מויל, ארוינגעצויגען אין זיך אפשר
דרייפערטעל פון דער נאנצער לופט וואָס האָט זיך גע-
פונען אין דעם דאָקטאָר'ס ווארט-צימער, און ער האָט
געזאָגט צו זיין רעכטער קניע:

— כ'על זיך אפשר היינט לאָזען ארויסנעמען
צוויי ציין מיטאמאָל. מיר איז שרעקליך לאַנגווייליג.
— עס לאָזט אייך אָפ אויף א רגע און סע כאפט
אויך ווידער אָן? — וויל איך טרעפען דעם גאנג פון
זיינע יסורים, לויט מינע.

— 'שגעטראָפען! — מאכט דער איד. — איהר
זענט א שלעכטער טרעפער. נישט סע כאפט מיך אָן
נישט סע לאָזט מיך אָפ.

— וואָס-זשע דען זאָגט איהר, אז איהר וועט זיך
לאָזען ארויסנעמען צוויי ציין? — טראָג איך איהם
אנטקעגען מיין טיעפע אונוויסענהייט, בנוגע זיין לאַגע.
— גלאט אזוי — מאכט ער. — כ'האָב נישט וואָס
צו טון און לאַנגווייליג איז מיר האָב איך מיר גע-
טראכט: כ'על אריינגעהן און מיר לאָזען ארויסנעמען
א פאָר ציין וועל איך זיך פארוויילען די צייט.
איך האָב איהם אָנגעקוקט און נישט פארשטאנען
אָאָס ער רעדט.

— יעס — מאכט ער. — וואָס חידוש'ט איהר זיך
אזוי? אלעמאי איך האָב זיך געלאָזט אויסדריליווען אן

אויער? צי אז איך האָב זיך געלאָזט מאכען אן אָפּע-
ראציע אויף אפּענדיסיטיס! האָב איך עס באדארפט
האָבען? נישט מעהר, ס'איז מיר געוואָרען לאַנגווייליג
בין איך אריין אין א שפיטאַל, באצאָהלט פינף-און-פּער-
ציג דאָלאַר אין קעש און זיך געלאָזט אָפּערירען.

— וואָס הייסט?

— אזוי הייסט! נו אלעמאי איך האָב זיך מיט
עטליכע חדשים צוריק גע'שמד'ט אויף א פרעסביטאַר-
ריאנער! האָב איך עס באדארפט האָבען? פארשטעה
איך וואָס סע הייסט פרעסביטאריאניזם! נישט מעהר
זאָלען מיינע שונאים וויסען פון זייער לעבען. נאָר נישט:
ס'איז מיר געוואָרען לאַנגווייליג און איך בין גראָד פאר-
בייגעגאנגען א פרעסביטארישע קירך, האָב איך זיך
אריינגעכאפט אויף א וויילע און זיך גע'שמד'ט. אָבער
אין מיטען שמד'ען זיך בײַן איך אנדרימעלט געוואָרען.
ס'איז מיר געוואָרען נודנע דער גאנצער עסק.

— אָבער דאָס איז דאָך נישט שעהן — וויל איך
אריינשטעלען א וואָרט קעגען זיין האנדלונג.

— שעהן, שמיון, כי לעולם חסדו! — ווערט ער
ווידער וויציג — ס'איז מיר זעהר וויכטיג, צי ס'איז
שעהן, צי ס'איז נישט שעהן. איך ווייס נאָר אז
ס'איז מיר לאַנגווייליג און איך האָב נישט מיט וואָס צו
פארברענגען די צייט און אז דאָס לעבען איז פוסט און
אָהן אינהאלט. — ענטשולדיגט מיר! — האָט ער זיך
אליין איבערגעשלאָגען די רייד. — אָט איז שוין דער
דענטיסט. איך מוז אריינגעהן און זיך לאָזען ארויס-
נעהמען א פאָר ציין. וואורד! — האָט ער פארענדיגט
מיט א שוידער. — סא נודנע לעבען דאָס איז. יעס,
הער דאָקטאָר — האָט ער שוין גערעדט צום דענטיסט.
צוויי ציין! עס מאכט נישט אויס וועלכע.

דער אנטלאפענער מאן

1.

וואוהין אנטלויפט מען ערגעץ פון זיך אליין? —
אָט אזוי האָט געטראכט מעכעלעליע דער פארצווייפעל־
טער, ווייל ער איז געווען פארצווייפעלט, שטארק, זעהר
און זעהר! צו זיין פארצווייפעניש איז נישט געווען
קיין גלייכען אויף דער גאנצער וועלט. הינו? — לאַמיר
געבען אן אורזאך? — האָב איך נישט! אָבער איך
פארזיכער אייך, מיט א נעשוואַרענעם דאָקומענט, געצייג
כענט ניו יאָרק דעם 28טען יוני, 1917, אז מעכעלעליע
איז געווען פארצווייפעלט. ער איז געשטאנען ביים ברעג
פון אן אָפּגרונד. איין שטופ — ווען אימיצער זאָל איהם
חלילה געווען געבען — וואָלט ער חלילה געווען אראָפּ־
געפאלען און דער'הרג'עט געוואָרען.

אָבער קיינער האָט מעכעלעליע'ן נישט געטון קיין
שטופ. אפילו נישט די בלינדע וועלט־קראפט. ער אליין
מעכעלעליע, פלעגט יאָ אמאָל זיך אונטערשטופען מיט
א פלייצע, כדי ער זאָל געהן פאָרווערטס, מוטיג־ברודער
מאן־דערארבייטאויפגעוואכט, אָבער סע האָט נישט גע
האַלפען, ווייל וויפיעל דער הינטערשטער מעכעלעליע
האָט נישט געשטופט פאָרווערטס מיט דער פלייצע, האָט
אָבער דער פאָדערשטער מעכעלעליע צוריקגעשטופט און
נישט געלאָזען. עס איז געווען — ווי זאג איך אין איינעם
פון מינע עלף בענדער? — א קאמף אויף לעבען־און־
טויט; אויף אהין־און־צוריק; אויף זיין־אָדער־נישט־זיין.
און געוואונען האָבען ביידע כחות — סיי דער כח וואָס
האָט איהם געשטופט צו געהן פאָרווערטס, סיי דער כח

וואָס האָט איהם געשטופט צו געהן ריקווערטס. און צווישען די דאָזיגע צוויי קרעפטיגע כחות איז געשטאנען אונזער מעכעלעליע און זיך נישט געריהרט פון אָרט, און נישט געוואוסט וואָס צו טון, און ער איז געווען זעהר אונגליקליך, זעהר דערשלאָגען, פון זיין לאנגזאמען שטעהן, פון זיין אונקאמפליכקייט געגען דעם מעכטיגען טיראן, פון זיין לאַגע, וואָס איז געוואָרען — פון טאָג צו טאָג — האַלץ מעהר און מעהר.

און אז די לאַגע האָט איהם פארכאפט אזוי שטארק, אז ער איז געווען פול מיט לאַגע פון קאָפּ-ביז-די-פּיס, און זי האָט איהם אוש ארויסגעפלייצט פון די אויגען, האָט מעכעלעליע — איבערשלאָג: ווייל ער איז געווען זעהר אַ קלונער! — אָפּגעקלערט אז ער ליידט צופיעל פון די אומשטענדען.

ווען נישט איך, מעכעלעליע — האָט ער געטראכט — וואָלטען די ביטערע אומשטענדען נישט געהאט אויף וואָס זיך צו האלטען און זיי וואָלטען זיך געמוזט אויפֿ-לעזען.

און מעכעלעליע האָט אונטערגעפינגערט דעם שטערען זיינעם מיט דעם לענגסטען פינגער וואָס ער האָט פאָר-מאָגט (קיין לענגערען האָט ער נישט געהאט!) און ער האָט באשלאָסען, אז — אַך, ווען דער מענש זאָל קאָנען אנטלויפען פון זיך זעלבסט!

— וואָס זשע וואָלט געווען? — האָט ער דיאָלאָגירט מיט זיך אליין.

— וואָלט געווען זעהר גוט! — האָט ער זיך געענ-פערט, — וואָלט איך נישט געוואוסט וואו איך בין אהינ-געקומען און — פארפאלען!

און ער האָט געטראכט, געטראכט, געטראכט. ער האָט אזוי לאַנג געטראכט, ביז די שפּיץ-פינגער פון די פיס האָבען איהם אזש גענומען וועה טון פון — טראכט מען. און ענדליך, און סוף-כל-סוף, און שלום-פאָרהאנג,

האָט ער באשלאָסען, ווי מיר וועלען זעהן אין קאפיטעל צוויי.

2.

אנטלויפען פון זיך זעלבסט! אנטלויפען פון זיך זעלבסט! — אזוי האָט באשלאָסען מעכעלעליע מיט דעם פעסטעסטען באשלוס, וואָס מען קאָן נאָר באשליסען. אָבער ווי אזוי וועט ער עס טון? ווי אזוי וועט ער אויספיהרען, אז ער אליין זאָל זיך נישט דערוויסען דערפון? וואָרים ער איז זעהר א קלוגער, כמעט — ווי אזוי זאָל איך זיך אויסדריקען? — כמעט א וועלט־חכם און איהם איז זעהר שווער אָפצונארען.

פּונדעסטוועגען איז געבוירען געוואָרען ביי איהם
פּונדעסטוועגען איז געבוירען געוואָרען ביי איהם

ער וועט זיך עטליכע שעה דורכאנאנד ארומדרעהן ארום דעם הויז וואו ער וואוינט, כדי ער זאָל זיך אראָפֿ-מיהרען פון שפור, און ער זאָל מיינען, אז ער וויל ארויפֿ-זעהן לעזען עפעס א ביכעל, און דערנאָכדעם, אז קיינער וועט נישט זעהן, וועט ער כאַפען די באַהן און אוועק־פּאָהרען קיין שיקאַנגאָ — וועט זיין פארפאלען!

געזאָגט און געטון. מעכעלעליע האָט זיך עטליכע שעה דורכאנאנד ארומגעדריעהט ארום דעם הויז, וואו ער האָט געוואוינט, אלץ גע'טענה'ט מיט זיך אז ער וועט באלד ארויפגען לעזען עפעס א ביכעל, — ער האָט זעהר אן אינטערעסאנט ביכעל! און וועגען אנטלויפען האָט ער מיט זיך נישט געשמועסט, נישט דערמאָנט אפילו מיט קיין וואָרט, אז ער וויל פּאָהרען קיין שיקאַנגאָ. וואָרים ער ווייסט דאָך ביי זיך, אז ער איז א קלוג מענשעל, און — לאָז ער זיך נאָר ארויסכאַפען מיט א וואָרט, אז ער פּאָהרט אוועק, וועט ער שוין פאר-שטעהן, אז עפעס איז דאָ נישט גלאַטיג, און ער וועט שוין האַלטען אויף זיך אן אויג.

און ווי ער איז ארומגעגאנגען ארומ'ן הויז און גע-שמועסט מיט זיך וועגען לעזען דאָס ביכעל, האָט ער

פֿלוצים זיך ארומגעקוקט צו קיינער זעהט נישט, איז גער
וואָרען בלאַס ווי די וואַנט, דאָס האַרץ האָט ביי איהם
געקלאַפט ווי ביי אַ גולן, און — ער האָט גענומען לויפען
טשוואַליאַם, גלייך צום באַהן, און פּי־פּי־פּוּר! דער
צוג האָט געטון אַ פּיִר און — דער בחור איז אוועק.

די ערשטע עטליכע מינוט האָט זיך מעכעלעליע
געפּיהלט זעהר גוט. „אַט — האָט ער געטראַכט — איך
האָב עס אָפּגעאַרבייט ווי אַ ממזר, איך בין אוועק פון זיך
זעלבסט און אַן עק. איצט פּאַהר איך קיין שיקאַגאַ. און
אפילו אז איך זאָל זיך שוין כאַפען אז איך בין אַנטלאָפּען,
וועט שוין זיין צו שפּעט נאָכצולויפּען, ווייל די באַהן
געהט שוין.“

ביי די ווערטער האָט מעכעלעליע געוואָלט ארויס-
נעמען פון הויזען־קעשענע אַ פעקעל טיטון און זיך מאַ-
כען אַ ציגאַר — ערשט ער גיט אַ קוק: ס'איז זי ינע
הויזען. די הויזען פון דעם אלטען מעכעלעליע, וועלכער
איז געשטאַנען ביים אָפּגרונד פון פאַרצווייפּלונג, און פון
וועלכען ער איז אַנטלאָפּען.

— שלעכט! — טראַכט ער. — לאָמיר נאָר זוכען וויי-
טער.

ער זוכט ווייטער, זעהט ער אז — ער אליין איז אויך
דאָ. ער פּאַהרט מיט.

— אויב אזוי — טראַכט ער — איז פאַרפּאַלען. גע-
כאַפט זיך ביי דער האַנט. וועל איך מוזען — טראַכט ער
— צוריקפּאַהרען אַ היים. אָבער דאָס צווייטע מאָל —
טראַכט ער — וועל איך שוין זיין מעהר פּאַרויכטיג.
ווייל איך האָב שוין אביסעל ערפּאַהרונג. — — —

3

דאָס צווייטע מאָל האָט מעכעלעליע באַשלאָסען צו
אַנטלויפּען ביינאַכט, ווען ער שלאַפּט.

דער פּלאַן איז איהם זעהר געפּעלען. נאָר אזוי ווי
ער האָט זיך שוין געהאַט איינמאַל אָפּגעבריהט מיט זיין
אַנטלויפּען קיין שיקאַגאַ, האָט ער ביי זיך אָפּגעמאַכט,

אז דאָס מאָל וועט ער זיין אזוי פאַרויכטיג ווי מעגליך.

צו ערשט האָט ער זיך געלעגט שלאָפֿען ווי אלעמאָל, זיך געמאכט כלומרשט ווי ער איז זעהר רוהיג, און פֿון זיכערקייט־וועגען האָט ער זיך א זאָג געטון פֿאר'ן שלאָפֿענען: מנע! מיר'ן זיך שוין אזוי אָפּמוטשען אונזערע פֿאָר יאָהר דאָ אין ניו יאָרק. מיר'ן שוין אין ערגעץ נישט פֿאָהרען. דערנאָכדעם האָט ער צוגעמאכט די אויגען, זיך איבערגעדעקט מיט דער קאָלדער איבער'ן פֿנים, כדי ער זאָל זיך נישט זעהן, און ערשט אז ער איז געווען ביי זיך זיכער אז ער איז שוין פעסט איינגעשלאָפֿען און אז ער האָט שוין געהערט זיין כלומרשט־דיגען שנאָרען (דאָס האָט ער אומיסנע אזוי געשנאָרעט, כדי ער זאָל זיך אָפֿ־נארען און מיינען אז ער שלאָפֿט!) ערשט דעמאָלט איז ער פֿאמעלעך אויפגעשטאנען פֿון געלעגער, נישט אָנגעצונדען די גאז, און שטילערהייט, אויף די שפּיץ־פינגער, מיט די שיד אין די הענט, כדי ער זאָל זיך נישט אויפֿ־וועקען, איז ער פֿאַרויכטיג אראָפּ פֿון די טרעפּ און — האָט גענומען לויפֿען פֿייל פֿון בויגען, מיט די שיד אין די הענט.

אזוי איז ער געלאָפֿען און געלאָפֿען, אלץ ווייטער פֿון זיך, ביז וואנען ער איז שוין געווען אפשר אכט מייל ווייט פֿון זיך זעלבסט, ווען א פֿאַליצימאן האָט איהם פֿלוצים אָפּגעשטעלט און געפרעגט:

— וואוהין לויפט איהר?

— איך אנטלויף פֿון זיך זעלבסט. פֿליעז האַלטס מיך נישט אָפּ! — האָט מעכעלעליע געזאָגט אָהן אן אָטעם און געוואָלט אוועקשטופֿען דעם פֿאַליצימאן.

— וואָס איז אזוי די איילעניש אויף אייך? —

האָט דער פֿאַליצימאן געשמייכעלט און אריינגעגראָבען די האנט אין מעכעלעליע'ס לינקען ארבעל.

— די איילעניש איז — האָט מעכעלעליע געזאָגט —

אז איך בין אוועק פֿון דער שטוב אָהן מיין וויסען און

איך וויכ נישט אז איך זאָל דערפון געוואָהר ווערען. און
אך! — איז ער ארויפגעפאלען אויפ'ן פאָליציימאן'ס
„בלעכעל" און גענומען וויינען ווי אַ קליין קינד — שוין
דאָס צווייטע מאָל וואָס איך אנטלויף פון זיך זעלבסט,
ווייל איך בין זיך שוין נמאס אויף טויט און איך קאָן זיך
נישט קוקען אין פנים אריין און איך מוז אנטלויפען.
לאַזט מיך! — האָט ער זיך געריסען — ווייל באלד וועל
איך אויפשטעהן פון געלעגער און זיך נעמען נאָכ-
לויפֿען. איך בין אומיסנע ארויס פון שטוב אין די
זאָקען, כדי איך זאָל זיך נישט אויפוועקען. און פליעז —
זאָגט ער — מיסטער פאָליסמאן, נאט איך אזויפיעל-
און אזויפיעל דאָלאַר, אבי פארהאלט מיך נישט. ווייל
יעדע מינוט — זאָגט ער — איז ביי מיר טיער — — —

און אז די קראנקען-שוועסטער פרעגט איהם וואָס
ער מאכט, ענטפערט ער, אז ער וויל געהן אהיים און זיך
אויפוועקען. ער איז שוין גענוג געשלאָפען. שוין צייט,
— זאָגט ער — צו עסען אָנבייסען.

א מענש — אנאיינברענגער

א מענש א באלעכאמישער, א פיינער, מיט די פיינע פאָר ברילען, מיט דעם פיינעם נאטור'על, מיט דעם פיינעם נעם אלצדינג. נאָר אביסעל צעשוויבערט — פון אינווע-ניג, פון אויסענוועניג. פון אויסענוועניג די באָרד, דער קאָפּ האָר, די קליידער. פון אינעוויניג דאָס ביסעל געדאנ-קען, וואָס ליגען אָנגעשוויבערט איינס אויף ס'אנדערע און ער פאלט איבער זיי. אָפגעבלישטשעטע נשמה־שפּריצען, רעשטלעך פון אלטע הארצפיייערען, שטיקלעך אידעען פון אלטע ביכער, שאַטענס פון אלטע ווידער־קלאנגען, און אלצדינג צעשוויבערט, צעקנעפעלט, אָפגעלאָזען, נישט פארקאמט.

און הייסען הייסט ער ווי אזוי? הייסען הייסט ער לייזערעליע — דעם אלטען לייזערעליע'ס זוהן — א מענש מיט איינפאלען. „פעטענטס“. פאָרטלען.

דער יונגער לייזערעליע האָט אלערליי שוואכקייטען — שוואכערע און שטארקערע.

איבערהויפט: ער האָט א טבע איינצוברענגען, צו שפּאַרען, און א ליעבע צו אלערליי היימיש געמאכטע זאכען. כמעט יעדע זאך וואָס געפינט זיך ביי לייזערעליען אין שטוב איז געמאכט מיט דער האנט. אויסגעשניצט מיט א פענמעסערעל — מעהר וועניגער. אפילו די קליינע יאָדערדיגע פרוי זיינע, מיט די צוויי גלאנציגע באקען, און פארשארפטער קליינער נאָז זעהט אויס ווי זי וואָלט געווען אויסגעשניצט מיט דער האנט און דערנאָכדעם אָפגעפּאָליטורט, כדי זי זאָל גלאנצען.

דער יונגער לייזערעליע, (דער אלטער איז שוין טויט
א שעהנע פאָר חדשים), איז נישט אזא פארדיענער ווי
אן איינברענגער, אן אָפּשפּאַרער. ער האַלט, אז אריינצור
נעמען א דאָלאַר אין שטוב אריין איז קיין קונץ נישט !
א קונץ, זאָגט ער, צו האַלטען דעם דאָלאַר אין שטוב און
איהם נישט אַרױס לָאָזען — בשום אופן. אָפּט
מאָל קאָנט איהר הערען ווי לייזערעליע'ס א זילבערנע
מטבעה קוקט ארויס דורך די גראטעס פון זיין קעשענע
און שרייט : „געוואַלד, ראטעוועט מיך ! לָאָזט מיך ארויס
אין דרויסען. איך דארף לױפּט“. אָבער דער יונגער לייז
זערעליע (דער אלטער איז שוין טויט א שעהנע פּאָג
חדשים !) הערט נישט. אדרבא, יעדעס מאָל, וואָס די
יונגע מטבעה שמעקט ארויס דעם קאָפּ און וויל מען זאָל
זי פארשווענדען, לייגט ער ארויף א האנט אויף איהר
הארץ, און זי הויכט אָן פיבערען און קרעכצען — אזוי
לאַנג ביז זי דערוואַרימט זיך פון זיין בלוט און זי הויכט
אן שוויצען מיט אן איידעלען זילבערשווייס.

דער יונגער לייזערעליע (דער אלטער איז שוין נע-
ביך נישטאָ) ארכייט זעהר וועניג און פארדיענט זעהר
וועניג, ווייל אז ער וועט ארכייטען און פארדיענען, וועט
ער נישט האָבען קיין צייט זיך זעלבסט צו האַלטען אין
די הענט. וועט ער נישט קאָנען אכטונג געבען ער זאָל
נישט אויסגעבען קיין איבריגען סענט.

אז איך בין צום ערשטען מאָל געווען ביים יונגען לייז-
זערעליע אין שטוב, (דער אלטער לעבט שוין נישט !)
האָב אין איהם געטראָפען, ווי ער איז געווען פארנומען
מיט עפּיס א קעסטעל, אין וועלכען עס האָט זיך געפונען
אַלעוּלֵי געצייג : זעגען, מעסערס, דלאָמען, הובליען,
שרויפענציהערס און אזוי ווייטער.

— העלאָ, לייזערעליע !

-- העלאָ אזוי-און-אזוי.

-- וואָס טוט איהר, לייזערעליע ?

— איך שפּאַר-אין, ווי זאָגט איהר, געלט.

— הינו ?

— הערט איהר דאך — מאכט ער. ס'איז מיר קאליע
געוואָרען, ווי זאָגט איהר, א שליסעלע. דארף קאָסטען
אפשר פיפּצעהן סענט עס צו פאריכטען, וועל איך דאָך
נישט געהן ארויסוואַרפען קיין פופּצעהן, ווי זאָגט איהר,
סענט אויף א, ווי זאָגט איהר, שליסעלע, האָב איך מיר
געקויפט א לעסמעל מיט, ווי זאָגט איהר, געצייג פאר
מינהאָן־פּערציג, ווי זאָגט איהר, טולער און איך פאָר
ריכט מיר אליין, ווי זאָגט איהר, דאָס שליסעלע.

— אָכער עס איז דאָך א משוגעת !

— אודאי, וואָדען, האָט איהר געוואָלט ? איך זאָל
נעמען, ווי זאָגט איהר, און ארויסוואַרפען פופּצעהן, ווי
זאָגט איהר, סענט, ווי אין בלאָטע אריין, פאר גאָר
נישט. — ער.

— אָכער אזוי קאָסט דאָך אייך א סך טייערער ! —
איך.

— פארוואָס קאָסט מיך טייערער, ס'געצייג קאָן
מיר געדויערען, ווי זאָגט איהר, אייביג, און מ'קאָן מיט
זיי פיקסען אפשר דריי מיליאָן, ווי זאָגט איהר, שליסעל
לעך ! — ער.

אז די קליינע פרוי זיינע, האָט דערהערט מיינע רייד,
איז זי אַדוויפּגעפאלען מיט ביידע פאָדערשטע אויגען
אויפ'ן ארבעל פון מיין נייעם אויבעראָק, זיך צעוויינט,
און מיר דערצעהלט, אז, וואָס זאָל זי טון מיט איהר
משוגענעם מאן ? און געוואָלד, וואָס טוט מען ?
און וואָס טוט מע — הן ? גאָר ער קויפט געצייג און
גאָר ער שפּאַרט איין געלט, און ער שטעלט זי דערמיט
בדלות — שטעלט ער זי. דאָס ביסעל וואָס זי פאָר
דיענט ביי איהר ארבייט, געהט אריין אין אלערליי מאַ-
שינען, געצייג, מאַטאַרען, ענושינס, וואָס ער קויפט, כדי
איינצושפּאַרען עטליכע גראַשען.

— דערצעהלט ! דערצעהלט, מאדאם ! — איך.

— אַי, ער רואינירט אונז דער משומד ! — זי.

— קאָנט איהר דאָך איהם זאָגען! — איך.
— אז איך זאָג איהם, טענה'ט ער, אז ער מוז איינ-
ברענגען. אָט נעכטען למשל, האָט ער אראָפגעברענגט
אָט יענע ריעזיגע מאשין, וואָס שמעהט דאָרט אין וויי-
קעל, איהר זעהט? — זי.

איך האָב אַ קוק געטון און דערזעהען עפעס אַ ווילדע
מאשין מיט רעדער און מיט אלערליי קונציגע זאכען.
— דאָס איז, זאָגט זי, אַ מאשין אויף אַריינצו-
ברענגען צוריק דעם אויסגעקנאקטען קנאק, אין אַ
פלעשעל זאָדערוואסער. צו מאַכען אזא געז, זאָגט זי.
— און די קיילעכדיגע זעגען אָט דאָרטען זעהט איהר?
— יאָ.

— דאָס איז אַ מאשין אויף צו שניידען די פרייזען
פון לעבענסמיטעל. אָבער דאָס איז אלץ גאָרנישט. דער
עיקר געלט געהט ביי איהם אוועק אויף צו זיין אַ גוטער
בעל־הבית. נישט קיין אויסברענגער. אָט צומביישפיעל
איז ביי אונז נעכטען צעבראָכען געוואָרען אַ בענקעל,
וואָס האָט אין די גוטע יאָהרען, געהאט די ווערט אפּשר
פינף־און־ניינציג סענט. וואָס מיינט איהר האָט מין
לייזערעליע געטון?

— עס ארויסגעוואָרפען! — האָב איך גע'נביא'ט.
— ווייס איך וואָס איהר רעדט! ער האָט געקויפט
פאר פיער טולער אַ הובעל, פאר אַנדערהאלבען טולער
אַ האק, פאר זעכציג סענט אַ ברעט, און ער האָט זיך
גענומען אליין מייסטרעווען אזוי לאנג ביז וואנעט ער
האָט צעבראָכען די האק, דאן איז ער אוועק און האָט גע-
קויפט אָט יענע מאשין אויף צו פיקסען העק. אָט ליגט
זי דאָרטען אונטער'ן בעט. געקאָסט צוויי־און־פערציג
טולער! נו, מאכט זי, קאָן מען לעבען?

בעת איך בין אזוי געשטאנען און גערעדט מיט ליי-
זערעליע'ס פרוי האָט זיך דערווייל דערהערט אַ שטאר-
קער קנאק, ווי פון אַ געפלאצטען דאמף־קעסעל.
— דאָס איז מין לייזערעליע'ס אַ מאשין אויף צו

פיקסען געפלאצטע מאשינען! — האָט די מאדאם ל. געזאָגט — איצט וועט מען שוין דארפען קויפען א נייע מאשין.

— איז דאָך דאָס א מעשה אָהן א סוף! — מאַך איך צו איהר.

— פרעגט שוין גאָרנישט, מאכט זי, מיט א טיפען זיפץ, מיר זיינען פארלוירען אויף אייביג! זיין איינברענג-געריי נעמט ביי אונז צו דעם לעצטען סענט — וואָס איך פארדיען, און אלץ דערפאר וואָס ער איז נישט קיין פארשווענדער. אָט נעכטען, צום ביישפיעל, האָט ער געקויפט א מאשין אויף צו מאכען טשוועקעס. ער קאָן, זאָגט ער, נישט באהויפטען צו צאָהלען א פעני פאר א טויז טשוועקעס. ס'איז, זאָגט ער, ערגער ווי רויבעריי. — און וויפיעל קאָסט איהם די מאשין אויף צו מאַכען די טשוועקעס?

— קנאפע דריי הונדערט טולער, מאכט זי, אָבער עס ארבייט נישט! — — — — —

אז איך האָב געהאלטען ביים ארויסגעהן פון ליי-זערעליע'ס שטוב, האָב איך אָנגענומען דאָס הענטעל פון טיר און — ס'איז מיר געבליבען אין האנט. — דאָס איז אויך מיין מאנ'ס ארבייט — האָט געזאָגט די מאדאם ל. מיט א ביטער געלעכטער — איך האָב איהם געהייסען אריינרופען א סטאָליער און עס לאָזען פאריכטען, האָט ער נישט געוואָלט. האָט ער אליין געארבייט דערביי אַנדערהאלבען טעג און ער האָט — צעבראָכען די טיר.

איך בעט אייך, ליעבער פריינד, האָט זי מיר געד-ריקט די האנט, גיט עפעס אן עצה, ווי אזוי צו מאכען מיין מאן ער זאָל נישט זיין אזא איינברענגער, — ער וועט אונז חלילה טרייבען צו בעטעל-ברויט!
אזוי ווי איך האָב נישט געהאט קיין שום עצה, האָב איך מיטגענומען דאָס הענטיל פון טיר און בין אוועק.

א גנב — ווער קאן איהם ?

טוט ער אויס ס'היטעל און דערצעהלט אזוי :
שלאף איך, שלאפט מיין פרוי. שלאפען מיינע קינד
דער. קומט זיך אריין א גנב. א פרעמדער מענש. האָב
איהם קיינמאל נישט געזעהן אין מיין לעבען. איך קאָן
נישט זיין פאמיליע. איך ווייס נישט צו איך האָב ווען-
עס'איז מיט איהם גערעדט א וואָרט.

טראַכט איך : ווי קומט ער אָהער ? צי איז ער מיין
גלייכען צי וואָס ? איך — א ציוניסט מיט א נאָמען מיט
אלצדינג, און יענער עפעס א גאסענינג, א מערדער,
קומט אריין מיך בא'גנב'ענען !

קוק איך אפיר פון אונטער דער קאָלדרע, זעה איך
ער — נעמט. טראַכט איך : נעם ! איכ'ל מיך נישט
געהן קריגען מיט דיר. אז איך קאָן איהם גאָרנישט, און
פאָרגעשטעלט האָט מען אונז אויך נישט — פאסט מיר
נישט צו רעדען צו איהם.

און יענער פאקט דערווייל אין זאק אריין. ער פאקט
דאָס זילבערוואַרג, די לייכטער, די וועש — וואָס ס'קומט
איהם אונטער דער האנט.

זאָגט צו מיר ס'ווייב : דניאל, שטעה אויף און זאָג
עפעס דעם גנב. ער'ט אונז הלילה אומגליקליך מאכען.
זאָג איך : ווער ? איך ? איך זאָל געהן רעדען
מיט א פרעמדען גנב פון אלדע שוואַרץ יאָהר ? איך
זאָל געהן רעדען צי אזא נידערטרעכטיגען קערל ? אזוי
לאנג, זאָג איך, קרענקט ער !

זאָגט זי : ער גנב'עט דאָך אָבער !

זאָג איך : הערסטו, טאקע דערפאר ווייל ער

גנב'עט וויל איך דאך נישט רעדען צו איהם. זוען ער זאָל, זאָג איך, זיין אן אָנשטענדיגער מענש, ווייס איך א ויך נישט, זאָג איך, צי ס'וואָלט מיר אָנגעשטאנען צו רעדען מיט איהם. כפרט, זאָג איך, אז יענער איז א גנב, איז דאך שוין גאָר אָפגערעדט.

זאָגט זי: דניאל, ער ברעכט אויף די שאפע וואו ס'ליגען די פערעל מיינע.

זאָג איך: וואָס-זשע וואָלסטו געוואָלט? איך זאָל גאָר פלוצים פון דער העלער הויט געהמען רעדען צו איהם?

מאכט זי: פארוואָס נישט?

זאָג איך: וואָס הייסט? מיר זענען דען באקאָנט? וואָס הייסט איב'ל געהן רעדען צו א מענשען צו וועלכען איך בין נישט פאָרגעשטעלט.

— אָבער ער גנב'עט דאך! — זאָגט זי.

— דאָ איז נישט קיין פראגע פון גנב'ענען, זאָג איך. דאָ איז א פראגע, זאָג איך, פון כבוד. עס איז א פראגע פון אָנהאלטען דעם נאָמען.

און ווי איך רעד אזוי, דערהער איך א קנאק. ער האָט אויפגעריסען דעם שופלאָד פון דער שאפע און ער נעמט שוין די צירונג. אָט ציטערט ביי איהם אין דער האנט א שנרעל פערעל, און אָט פאלט עס אריין אין שווארצען זאק, ווי א ליכטיגער האַגעל פאלט אריין אין א קעלער.

נעם איך און גיב א הוסט.

בויגט ער זיך אראָפ און דרעהט אויס ס'לאמטערענ-דעל מיט דער ליכטיגער זייט צו זיך, און ער שלעפט ארויס א רעוואָלווער.

טראכט איך: אזא באנדיט! עס פאסט מיר אפילו נישט א הוסט צו טון צו איהם. עס איז צו פיעל כבוד פאר אזא מענשען.

און איך ליג און קוק.

און מיין פרוי האלט מיך אין איין נגען: זאג
איהם עפעס! לאז ארויס א געשריי!
זאג איך: פארוואס שרייסט דו נישט?
זאגט זי: כ'האָב מורא!

זאג איך: ביי מיר איז נישט קיין פראגע פון מורא.
ס'איז א פראגע, זאג איך, וואָס איך קאָן נישט דעם מאן;
וואָס איך ווייס נישט ווער ער איז! דעם אמת געזאָגט,
זאג איך, געפעלט מיר עפעס נישט דאָס גאנצע מענשיל.
— אָבער ער וועט דאָך אלצדינג צונעמען! —
מאכט זי.

אויב ער וועט אלצדינג צונעמען, זאג איך, וועט
זיין א סימן, זאג איך, אז ער איז א געמיינער גנב, א
לעצטער שב'לעצטער, און אז מ'דארף איהם, זאג איך,
אינגאָרירען.

— אינגאָרוואָס? — זאגט זי.

— אינגאָרירען, זאג איך. אינגאָרירען! מ'דארף
איהם, זאג איך, געבען אזוינע קעסט, אז ער זאָל עס,
זאג איך, האָבען צו געדענקען.
— אָבער די פערעל! — זאגט זי — און ס'זילבער-
ווארג! און די וועש!

— וואָס-זשע וואָלסטו געוואָלט? — זאג איך, אז
צוליעב דעם ביסעל פערעל מיט די וועש זאָל איך ברעכען,
זאג איך, מיין שטאָלץ אלס מענש און אלס ציוניסט?
— אָט נעמט ער צו דיין דימענט-שפילקע! — מאכט
זי מיט זעכצעהנטעל קול, אזוי אז דער גנב זאָל נישט
דערהערען.

— טאָקע? — זאג איך — ער נעמט צו די
שפילקע? ווער זאָל אזוי לעבען?
— אָט גיב א קוק, זאגט זי, און זי דעקט אביסעל
אָפּ די קאָלדרע.

— ריכטיג! — זאג איך — ער נעמט צו די די-
מענטשפילקע.

פארוואָס־זשע זאָגסטו איהם נישט עפעס? — מאכט זי.

איצט? — זאָג איך — איצט וועל איך איהם ב־שׁוֹם אױפֿן נישט זאָגען! פריהער, זאָג איך, אז ער האָט צוגענומען בלויו די פערעל און דאָס זיל־בערווארג און די וועש, וואָלט איך נאָך אפשר געווען גערעדט צו איהם. אָבער איצט, זאָג איך, אז איך זעה, אז יענער האָט שוין צוגענומען, זאָג איך, די שפילקע אויך, איצט וועל איך שוין נישט רעדען צו איהם, ווען איך זאָל אפילו וויסען, זאָג איך, אז איך ווער גליקליך. — נו, וועל איך א געשריי טון! — מאכט זי — איך קאָן נישט זעהן, זאָגט זי, ווי מ'רױבט אונזער בלוט.

— זאָל דיך גאָט אָפהימען! — זאָג איך — אזוי לאנג ווי איך לעב, זאָג איך, וועט די מוטער פון מיניע קינדער, זאָג איך, נישט האָבען צו טון מיט א מענשען וואָס קומט, זאָג איך, אין מיטען דער נאכט צו יענעם אין שטוב אריין און נעמט ביי איהם צו, זאָג איך, ס'ווייסעל פונ'ם אויג. דער גנב האָט גענומען אראָפֿנעמען די אויבערכילדער פון די ווענט.

— דו זעהסט. — זאָג איך צו מיין פרוי — דאָס מענשעל איז מיר באלד פון אָנהויב נישט געפעלען גע־וואָרען. איצט זעה איך, זאָג איך, אז איך האָב געטון גאנץ גלייך, וואָס איך האָב צו איהם נישט געוואָלט רעדן. אזאך באנדיט! — זאָג איך — אָט האָט ער שוין, זאָג איך, דערטאפט מיין גאָלדען זייגערעל, און אָט נעמט ער שוין אראָפֿ די בילדער פון די ווענט אויך. — ער וועט אונז אָנארבייטען א שעהנע חתונה! — מאכט זי און פלאַטערט ווי א פויגעל.

— זאָל ער עס טון! — זאָג איך — זאָל ער נעמען, זאָג איך, וואָס ער וויל און ווי פיעל ער וויל. איך וועל איהם, זאָג איך, נישט זאָגען א וואָרט. איך

מוז איהם איינמאָל פאר אלע מאָל, זאָג איך, אָנלערנען,
אז ער זאָל מיך האָבען צו געדענקען אזוי לאנג ווי ער
וועט לעבען.

ער האָט גענומען שלעפען די קליינע זיידענע קאָלדערע
פונ'ם קינד'ס בעטעל.

— זעה, וואָס ער טוט! — מאכט מיין פרוי און וויל
זיך צעווייגען.

— וויין נישט! — זאָג איך און גלעט איהר דעם קאָפּ
— סע פאסט מיר נישט, זאָג איך, אז די מוטער פון
מיינע קינדער זאָל וויינען, בשעת א פרעמדער מענש
איז דאָ אין שטוב. וועסט וויינען, זאָג איך, שפעטער.
לאָז ער דערווייל, זאָג איך, אוועקגעהן.

— אָבער ער נעמט דאָך אלצדינג מיט! — מאכט
זי — זעה נאָר, מאכט זי, ווי ער שלעפט דעם זאק צו
דער טיר.

— נו, איצט זעהסטו שוין — זאָג איך — אז ווען איך
ווארף אן אומ'הן אויף א מענש, איז דאָס נישט אומ-
זיסט! לאָז ער שלעפען דעם זאק, זאָג איך, געזונטער-
הייט. איך וועל ווייטער אָנגעהן מיט מיין פרינציפ פון
שווייגען. אויב שלאָגען זיך, זאָג איך, איז מיט מיין
גלויבן, נישט מיט קיין גנב . . .

דער דערצעהלער האָט אָנגעטון ס'היטעל און גע-
ענדיגט:

וואָס זאָל איך אייך זאָגען, לייעבער פריינד? ער
האָט מיך בא'גנב'עט אויף א שעהנע פאָר הונדערט
טוהלער. ער האָט אונז איבערגעלאָזט מיט'ן בלוזען בעט
און מיט די קישענעס, אויף וועלכע מיר זענען געלעגען.
און אלץ צוליעב דעם, ווייל איך בין אן עהרענמאן
און איך וועל נישט טון קיין זאך וואָס איז אונטער מיין
ווירדע.

דער אַנטיקען סוחר

דער אַנטיקען-סוחר איז אַ מענש וואָס לעבט צוריק-צורוועגס. זיין גרעסט פאַרגעניגען איז אויסצוגראַבען אַ שטיק פון דער אַלטער פאַרגאַנגענהייט און עס פאַרקויפֿען פאַר עלף טויזענד טולער. זיין העכסטער אידעאל איז די ריקווערטסקייט. וואָס ריקווערטסער אַ זאך איז, אַלץ חשוב'ער איז זי. אַלץ טייערער. אַלץ געלדברענגענדרער. ער איז אַ מענש, וואָס פאַרנעכטענט אַלע היינטס, כדי זיי צו געבען אַ גלאַנץ פון ווייטקייט. אַ כישוף פון טרוימ-ליכקייט. אין זיינע אויגען ברענען די טויטע יאָהר-טויזענדער מיט אַ גרין שימעלפֿיער. אין זיין האַרץ צייטערט דער הויך פון אויסגעאַטעמטע טעג, און זיין קאָפֿעסטיעל איז פול מיט שטויבוואַרג, מיט אַלטקייט, מיט פאַרגאַנגענער געשיכטע.

איך האָב איהם געטראָפֿען אויף אַן אַלמען בית-עולם, וואו ער איז געשטאנען און בא'הירוש'ט די אוראלטע, אַנטיקוואַרע מצבות, און נישט געהערט ס'געוויין פון די מענשען, וואָס האָבען באַגראַבען אַ יונגען מת.

— אַ רחמנות! — האָב איך זיך אָנגערופֿען צו איהם.
— נעבעך אזא יונגער מענש.

— ווייס איך! — האָט דער אַנטיקען-סוחר געגעבען אַ קוועטש מיט די פֿלייצעס. — ס'אַ מת פון היינטי-גען יאָהרהונדערט. ס'האָט נישט קיין שום ווערט.
— איך פאַרשטעה נישט.

— איך מוין פשוט: ס'איז אַ ביליג אַרטיקעל, די היינטיגע מתים. פאַראַן טויזענדער און טויזענדער פון

זיי. אָבער קיינער פון אונזערע לײט קוקט זיך אויף זיי
נישט אום. מיר זענען בלויז פאראינטערעסירט אין
עגיפטישע מומיען — האָט ער אויסגערופען באַגייסטערט.
— אַך, זענען דאָס אַנטיקען!

— אָבער ס'געוויין פון דער מוטער! — האָב איך
געפרובט אָנריהרען די איידעלסטע סטרונע פון זיין
נשמה.

— דאָס דאָזיגע געוויין — האָט ער געזאָגט קאַלט־
בלויז — וועט ערשט האָבען אַ ווערט אין זעקס טויזענד
יאָהר אַרום. היינט איז עס נאָך ניי, האָט עס נישט די
ווערט אַ סענט.

— איהר קוקט אויף אַלצדינג פונ'ם שטאנדפונקט
פון אַלטקייט! — האָב איך איהם אונטערגעלייגט אַ
שוואַך באַמערקונגעל.

— יאָ — האָט ער געזאָגט מיט אַ קול, וואָס האָט
געקלונגען ווי דער סוף פון דרייצעהנטען יאָרהונדערט. —
איך בין אַן אַנטיקען־סוחר. איך האַנדעל מיט אַנטיקען.
די מינדסטע זאָך, וואָס איהר טרעפט ביי מיר אין שטוב
איז אַלט נישט וועניגער ווי פופצעהן הונדערט יאָהר.
אַט איז, זאָגט ער, מיין וויזיט־קאַרטעל. דאָס קאַרטעל
אַליין איז שוין, מאַכט ער, אויך אַלט אַ צוויי הונדערט
יאָהר. דאָס איז אַ קעניג־פּאַוועל־דער־עלפטר־קאַרטעל.
אַזוינע קאַרטלעך זענען בלויז פאַראַן דריי אויף דער גאַנצ־
צער וועלט. פון די איבריגע צוויי איז איינס ביים מאַרקין
פאַן יאַפּאַנק, און ס'צווייטע ביים קאַרדינאַל מעכעלסאָן
פון האַרלעם.

— ס'איז אַ וואונדערבאַר קאַרטעל.

— כ'מאַך איהן אַ וועט! — האָט ער זיך געגרויסט
און פאַרוקט ס'אַלטע קאַפעליושעל אויף אַ זייט. —
יעדער זאָך, וואָס געפינט זיך ביי מיר האָט הינטער זיך אַ
געוויסע טראַדיציע. נעמט מיין הוט, צום ביישפּיעל.
— מסתמא פונ'ם עלפטען יאָרהונדערט!

— פונ'ם עלפטען? ! — איז ער געוואָרען כמעט ווי אויפגערעגט. — דאָס היטעל איז נאָך געטראָגען גע- וואָרען פון קעניג ראַמסעס דער 49טער, בשעת ער האָט גאַנגעיאָגט די אידען צום ים־סוף, און משה רבינו האָט עס פון איהם אַראָפּגעכאַפּט.

— ווער זאָל אזוי לעבען?

— הלואי זאָל איך אזוי זיין א טאטע צו מיינע קינדער, ווי איך זאָג איך נישט קיין ליגען.

— און ס'וועסטעל אייערס איז מסתמא אויך אַ אַנטיקעל?

— אודאי. מ'האָט עס אויסגעגראָבען אין בבל, מיט דריי טויזענד יאָהר צוריק, בשעת עס איז געווען די גרויסע פארפלייצונג אין גאַלועסטאָן. קומט אַריבער צו מיר אַהיים — האָט ער געזאָגט — וועל איך איך ווייזען די אמת'ע אַנטיקען. סע וועט איך פאַרכאַפען די אויגען.

אויפ'ן וועג צו איהם אַהיים האָבען מיר אָנגעטראָפּען אַ געזעמעל מיט מענשען, וואָס האָבען געטראָגען אַן אַי בערגעפאָהרענעם אידען, מיט אַ צובראָכענעם פוס.

— אָט אזא מין איד, ווען ער זאָל שוין זיין איבער-געפאָהרען אַ פיער טויזענד יאָהר, וואָלט איך איהם אָפּגעקויפט און באַצאָהלט אַ שעהנעם פרייז — האָט דער אַנטיקען־סוחר גערעדט. — אָבער אזוי ווי ער איז ערשט איבערגעפאָהרען עטליכע מינוט איז נאָר אַ שאָד, וואָס מ'שלעפט איהם צום דאָקטאָר.

ווען מיר זענען צוגעקומען צו זיין פּאַלאַץ האָט זיך פּלוצים דערהערט אַ קלונג פון אַ קלויסטער־גלאַקס.

— איהר הערט דעם קלאַנג? — האָט צו מיר גע-זאָגט דער אַנטיקען־סוחר — דער דאָזיגער קלאַנג איז שוין אַלט איבער אַ יאָהר. כ'האָב איהם פארטשעפעט פאר מיין קונסט־גאַלעריע. קומט אַרײַן, ביטע. דאָס איז מיין שלאָס — האָט ער געזאָגט, אָנווייזענדיג אויף אַ

קליין הויז, וואָס האָט זיך שטילערהייט אַרונטערגעשעמט
ביז צו דר'ערד, און וואָס האָט געהאַט אַ לאַנגע שבת-
באַנק פון פאַרענט, נעבען דעם אַרײַנגאַנג. — דאָס איז
מיין שלאָס, געבויט אין סטיל פון מענדעלבייליס. אויף
דעם קוימען אַליין — מאַכט ער — איז אַוועק אַפּשר זעקס
הונדערט טאָן מיט רויטע רובינען, אַ חויז פּערעל.

אינוועניג האָט ער מיך געבעמען איך זאָל זיך צו-
זעצען און ער האָט אַ וואונק געטון דער דינסט זי זאָל
עפעס דאַרלאַנגען צום טיש.

— איהר זעהט די דינסט? — האָט ער געזאָגט
בשעת די אידענע איז אַוועק אין קיך — דאָס איז די
איינציגע פרוי, וואָס איז פאַרבליבען פון די אַלטע בור-
וואַנער. זי איז אַ פּרינצעסין און זי מאַכט זעהר גוטע
ציבעלע-קיכלעך. איהרע פיש האָבען אַ שם אויף דער
וועלט!

באלד האָט „די לעצטע פרוי פון די בורוואַנער“
אריינגעבראַכט אַ טעלער מיט פיש, אַוועקגעשטעלט עס
נעבען ייר און געזאָגט:

— טאָטיהרעם!

— „טאָטיהרעם“ — האָט מיין אַנטיקען-סוחר ער-
קלערט — איז אַן אַלט בורוואַניש וואָרט און דער טייטש
דערפון איז: אָט האָט איהר עס! ס'איז ענליך — האָט
ער געזאָגט — צו אידיש.

כ'האָב פאַרוזכט אַ שטיקעל פיש. עס האָט געהאַט
אַלערליי טעמ'ען.

— ס'איז זעהר וואוילע פיש! — האָב איך אויסגע-
דריקט מיין באוואונדערונג, וואָס די אַלטע בורוואַנערין
מאַכט אַזוינע עכט-גאַליצישע מאַכלים.

— יאָ — האָט ער געזאָגט — די פיש זענען שוין
אַלט איבער פיער הונדערט יאָהר. זיי זענען באַלאַמירט.
— און דער בראַנפען?

— ס'איז ניט קיין בראַנפען. ס'איז דער זאפט פון
אַלטע אויסגעדריקטע פיראַמידען.

עס איז אריינגעקומען אַ פיצעלע הינטעל, מיט אַ מענ-
טעלע און מיט געקרייזעלטע האָר, ווי אַ דיכטערעל.

— איהר זעהט די ווילדע חיה! — האָט ער געזאָגט.

— זי שטאַמט פון די אויסטראַלישע וועלדער. איך רוף
זי — מאַכט ער — לענגבאַימער, דערפאַר וויל זי איז נישט
אַהער, נישט אַהין.

— אַ פּיין לענגבאַימערעל! — האָב איך געזאָגט,

און אַ גלעט געטון דעם לענגבאַימער איבער'ן קעפעל.

— ניטע, ריהרט נישט אָן די בעסטיע! — איז ער

אויפגעשפרונגען. — זי וועט אייך נאָך חלילה פארצוקען.

ס'איז — זאָגט ער — נישט קיין היינטיגע חיה.

זי איז שוין אַלט 840 יאָהר.

ס'איז אריינגעקומען דעם אַנטיקען-הענדלער'ס פרוי.

— ביטע, באַקענט זיך! — האָט געזאָגט דער אַנטי-

קען-סוחר צו זיין ווייב. — דאָס איז הערר נאָדיר. ער

שרייבט אונגעהויער אַלטע זאַכען. יעדער זאָך וואָס ער

שרייבט שטאַמט נאָך פון די צייטען פונ'ם ערשטען בית-

המקדש.

איך האָב זיך גענומען רויטלען.

— יאָ — האָט ער געזאָגט צו זיין פרוי — דער-

דאָזיגער מאַן (אַנווייזענדיג אויף מיר) דענקט אַזעלכע

אַלטע געדאַנקען, אַז זיי דארפען אַזש שטעהן אין אַ

מוזעאום. יעדער איינפאַל זיינער איז אַ שטיק זיבעטער

יאָהרהונדערט!

און צו מיר האָט ער געזאָגט שטילערהייט:

— איהר זעהט מיין פרוי? דאָס איז אַן אמת'ער

אַנטיק. איבער צוויי טויזענד יאָהר אַלט. מ'האַט זי

געפונען נישט ווייט פונ'ם פאַנאַמאַקאַנעל. אַ זעלטענע

ערשיינונג.

איך בין געוואָרען מיר און מידער. איך האָב זיך

גענומען פיהלען, ווי איך וואָלט געווען מיין אייגענער
אור-אור-אור-עלטער-זיידע, און ס'האַרץ איז אין מיר
אנשלאָפען געוואָרען פון אַלטקייט.

— איכ'ס געהן! — האָב איך געזאָגט מיט אַ שטויביג
קול. — ס'איז שוין שפעט, און איהר ווילט שוין מסתמא
שלאָפען.

— שלאָפען? ! — האָט ער אַ שפרונג געטון פונ'ם
בענקעל. — אָט וועל איך זיך כאַפען שלאָפען מיט אַ
נייעם ערשטגעמאַכטען שלאָף, וואָס האָט נישט הינטער
זיך קיין שום טראַדיציע, קיין שום הויך פון אַלטערטום.

ווען איך בין אַרויסגעקומען אין גאס האָט מיר אַלץ-
דינג געשווינדעלט פאַר די אויגען... עס האָט זיך מיר
געדאַכט, אַז איך לעב צוריק-צורוועגס. די גאסען האָבען
מיר אויסגעוויזען ווי אַלמע יאָהרהונדערטער, וועלכע איך
געה פערביי אויף מיין וועג צו דער געוועזענקייט, און
אפילו די געלע לבנה האָט מיר אויסגעזעהן אַזוי אַלט
און אָפגעריבען, ווי מיין געמיט, ווי די האַלבע שעה וואָס
איך האָב פאַרבראַכט ביי דעם אַנטיקען-סוחר.

דער כח פון א בופלאַקס

ער דערצעהלט :

איך בין א שטילער מענש, א רוהיגער מענש און איך האָב האַלד צו לעבען גליקליך — קיין גרעסער פארנניגען ווי צו זיין גליקליך איז ביי מיר נישטאָ.

דאָריבער : וואו עס מאַכט זיך נאָר א געלעגענהייט צו געניסען פון דעם גוטען ביסעל גליק — דאָרט בין איך פאראן. איך קאָרג נישט מיין צייט. איך קוק נישט אויף דעם וואָס מענשען וועלען זאָגען, אַבי דאָס ביסעל גליק וואָס איך געה טון געניסען איז פריש און נישט טייער.

צו טייער קען איך נישט באַצאָהלען, ווייל איך בין נישט קיין רייכער מענש. ווען איך וואָלט געווען רייך — בע-בע-בע ! וואָלט איך אָפגעקויפט דאָס גאַנצע גליק וואָס די וועלט פארמאָגט, און איך וואָלט עס אָפגעשטאָמען ביי זיך אין קעלער. לאָז עס ליגען אויפ'ן ווינטער — וואָרים ווינטער, ווען דער פראָסט ברענט און די פענסטער זיַלבערן זיך, איז זעהר גוט זיך צו באַדען אין גליק, — ווייל גליק, זאָלט איהר וויסען, האָט א טבע, אַז סע וואָר דימט-אויף ס'בלוט, און סע שטאַרקט די אברים און ס'איז זעהר געזונט פאר דעם גאַנצען גוף.

אי, ווי געזאָגט, האָב איך זיך געלעבט רוהיג, שטייל, באַלעבאטיש, וואָס באַלעבאטיש קען נאָר זיין, ביז עס האָט זיך פארלאָפּען די פאָלגענדע מעשה, וואָס וועט אייך באַווייזען דעם כח פון א בופלאַקס.

איינמאָל, אין א שענעם פריהמאָרגען, אַז איך האָב

ארויסגעקוקט פון דעם פענסטער פון מיין הויז, האָב איך אויף דעם פארקאָן פון דעם ליידיגען שטיק ערד, וואָס קעגננאיכער מיין הויז, דערזעהן א גרויסען פלאַקאט, ערשט-וואָס אויפגעקלעפט, און ער איז נאָך געווען פריש, און דער פאפ איז נאָך נישט געווען אויסגעטרוקענט איבער די קנייטשען פון דעם גלאַנציגען פאפיער. דער דאָזיגער ריזיגער פלאַקאט האָט געלאָזט וויסען, אז ב ו פ ל א ק ס ט א ב א ק איז דער בעסטער און אַראַמאַטישסטער טאַבאַק אין דער וועלט. רויכערט בופֿ-לאַקס טאַבאַק. פאַרוואָס רויכערט איהר נישט קיין בופֿלאַקס טאַבאַק? בלוז צעהן סענט א פעקיל. רויכערט בופֿלאַקס טאַבאַק, און ווערט שטאַרק ווי א בופֿלאַקס. דאָ איז געקומען א בילד פון א בופֿלאַקס.

איבערגעלייענט די דאָזיגע מודעה, האָב איך דער־פיהלט אַ מין אומרוהיגקייט. איך האָב דערפיהלט, אז די דאָזיגע בופֿלאַקסענע מודעה וועט מיך אזוי גרינג נישט אָפּלאָזען, כאַטש איך בין בכלל נישט קיין רויכערער, און דאָס ביסעל וואָס איך רויכער יאָ, איז דאָס נישט מיין אייגענער טאַבאַק. נאָר אזעלכער מיט וועלכען מען טראַכ־טירט מיך...

דעמזעלבען פריהמאָרגען, אז איך בין געגאַנגען צו דער ארכיט און בין פאַרבייגעגאַנגען דעם פארקאָן מיט דעם ריזיגען אַדווערטייזמענט, האָב איך ווידער דער־הערט מיט די אויגען דעם גוואַלד־געשריי פון דעם געדרוקטען בופֿלאַקס, וועלכער האָט מיר איינגעשמועסט, מיט די הערנער, און מיט אַלצדינג, אז קיין בעסערע זאָך ווי בופֿלאַקס־טאַבאַק איז גאַרנישטאָ אויף דער גאַנצער וועלט, און אז איך זאָל קויפען א פעקעל בופֿלאַקס־טאַבאַק פאַר בלוז צעהן סענט.

— נישט איצט, פליעז! — האָב איך שטומערהייד, מיט די אויגען, געבעטען ביי דער רעקלאַמע. נישט איצט. איצט מוז איך אוועקלויפען צו דער ארכיט.

אן אנדערס מאָל וועלען מיר זיך אפשר דורכרעדען וועגען דעם. איצט האָב איך קיין צייט נישט.

— אָבער ס'איז נאָר צעהן סענט אַ פעקיל! — האָט מיר די רעקלאַמע נאָכגעשריען אויף די פלייצעס־אַרויף.

— סע געהט נישט אין די צעהן סענט! — האָב איך געענטפערט און נישט אומגעקוקט זיך, — צעהן סענט איז ביי מיר גאָרנישט, סע געהט בלויז אין דעם, וואָס איך בין בכלל נישט קיין רויכערער. „זאָ וואָהר איך לעב!“ — האָב איך זיך געשוואָרען פאר זיך זעלבסט — „אז איך בין נישט קיין רויכערער!“

— אָבער ס'איז דער בעסטער טאַבאַק אין דער וועלט! — האָט מיר דער אָפגעמאַלטער בופלאַקס נאָכגעמרוקט מיט אַ ווילד קול.

— טויזענד מאָל דער בעסטער טאַבאַק! — האָב איך געזאָגט בדרך ענטשולדיגונג — אז איך רויכער נישט, לאַזט זיך דאָך אויס!

איך האָב גענומען שטעלען ניכע טריט, אָבער נאָך מיר, הינטער מיר, איז מיר, דוכט זיך, נאָכגעלאָפּען דער בופלאַקס און מיך געוואָלט דורס זיין, דערפאר וואָס איך קויף ביי איהם נישט אַ פעקיל טאַבאַק — כאַטש איין פעקיל טאַבאַק פאר צעהן סענט!

אז איך בין אריין אין שאַפ, בין איך געווען בלאַס ווי אַ מת פון לויפען און אַ גאנצען טאָג האָט זיך מיר געדאַכט, אז דער ווילדער בופלאַקס שטעהט הינטער מיר, מיט'ן דאַשעק פון זיין קאַשקעט אָן אַ זייט, דער ראַק צעקנעפעלט, דאָס בערדיל צעשוּיבערט און ער פאָדערט, איך זאָל איהם ערקלערען, לַמאי איך האָב נאָך נישט געקויפט אַ פעקיל בופלאַקס טאַבאַק, און וואָס וועט זיין מיין תּלית? און וואָס טראַכט איך זיך עפעס?

ערשט שפעטער האָב איך זיך געכאַפּט, אז דער בור פלאַקס מיט דעם דאַשעק אויף אַ זייט איז נישט דער אמת'ער בופלאַקס פון דעם אַרווערטייזמענט, נאָר מיין

פארמאן, וועלכער האָט זיך געבייזערט, פאר וואָס די אַרבייט געהט ביי מיר היינט אזוי פאַמעליך.

געה דערצעהל איהם!

פון דעמאָלט אָן פלעגט מיר יעדען פריהמאָרגען אויס-
קומען פארבייצונגעהן דעם בופלאַקסישען אַדווערטייזמענט,
און יעדען טאָג אז איך בין צונגעקומען אזוי נאָהענט
צו דעם בופלאַקס, אז איך האָב געקאָנט רעדען מיט איהם,
האָב איך אַ שמייעל געטון און געזאָגט:

— כ'לעבען, איך רויכער נישט. ביי מיין וואָרט,

אז נישט!

— אַ גוט פעקעלע טאַבאַק? — האָט דער אַדווער-
טייזמענט זיך געמאַכט ווי ער וואָלט נישט געהערט מייע
רייד — אַ גוט פעקעלע שמעקעדיגען, טייערען, פראַכט-
פולען אַראַמאַטישען טאַבאַק, פליעז!

— אַ דאַנק! — האָב איך געזאָגט — איך האָב נישט
קיין צייט. איך דאַרף אַוועקלויפֿען צו דער אַרבייט.
— איבריגענס — האָב איך געזאָגט צו דעם בופלאַקס —
האָב איך דאָך אייך שוין עטליכע מאָל ערקלערט, אז איך
רויכער נישט. איך האַלט נישט דערפון.

— וואָס הייסט, איהר האַלט נישט דערפון? —
האָט מיר דער אַדווערטייזמענט אַריינגעשריען אין אויער
אָרין — 80 מיליאָן מענשען האַלטען דערפון און איהר
נישט?

— איך בין נישט געזונט — האָב איך זיך פארענ-
פערט — איך הוסט, און — איך האָב כלומרשט גענומען
הוסטען, כדי אַו איבערצייגען דעם אַדווערטייזמענט,
אז איך נאר איהם נישט אָפּ.

— בלוז צעהן סענט אַ פעקעלע — אַ שמעקענדיג, אַ
דופטענדיג, אַן אַראַמאַטיש פעקעלע! — האָט מיר דער
אַדווערטייזמענט נאָכגעשריען מיט ריזיגע בוכשטאַבען,
און וואו איך בין געשטאַנען, און וואו איך בין געאַנגען,

האָט מיר געקלונגען אין די אויערען און עס האָט מיר גע-
פינקעלט פאר די אויגען די ווערטער :
בּוּפּלֶאָק־ס־טֶאָבֶאָק. דער אַרְאָמֶא -
טִישְׁטער טאַבאַק אין דער וועלט.
אַלע רויכערן בּוּפּלֶאָקֶס. איהר וועט
אויך רויכערען בּוּפּלֶאָקֶס. בלוז
צעהן סענט א פעקעלע.

איך בין געוואָרען שוואַך און נערוועז, און כ'האָב
באקומען א געוואוינהייט, אז מיינע ליפען האָבען זיך
אַלעמאָל פארקרימט אויף א זייט, און די אויגען האָבען
ביי מיר גענומען פינטלען פון דערשראָקענקייט. אין שאַפּ,
ביי דער ארבייט, פלעג איך פלוצים דערזעהן דעם ווילדען
בּוּפּלֶאָקֶס מיט א פעקעל טאַבאַק אין מויל, ווי ער לאָזט
זיך צו מיר אן אויפגערגמער, און ווי איך נעם פון זיך
אַראָפּ ס'רויט-וואָלענע אונטערהעמד און וויל איהם אוועק-
טרייבען, און — ער לאָזט זיך נישט. און בילדער פון דער
רוימישער אַרענא, און פון אידען וואָס זענען געגאַנגען
אויף קידוש-השם, האָבען ארויסגעבליהט פאר מיינע
אויגען. עס האָט זיך מיר געדאַכט, אז סוף כל סוף,
וועל איך אויך געהן אויף קידוש השם, צוליב א פע-
קיל טאַבאַק, און איך וועל אריין אין דער געשיכטע —
וועל איך אריין.

ביינאַכט, אז איך בין אנשלאָפען געוואָרען, פלעגט
זיך מיר דוכטען, אז דער געוויסער בּוּפּלֶאָקֶס שטעהט אונ-
טער מיין פענסטער און מרוקעט און רייסט די לאָדען.
און מיין ווייב ווארפט איהם א ביגעלאייזען אין קאַפּ אריין
און ער פאלט אַראָפּ, און ברעכט זיך אויס א פוס, און
מען קלאָגט מיך פאר בריטש-אָוו־פּראָמיס און איך בין
אומגליקליך אויפ'ן גאַנצען לעבען.

מאָדנע חלומות !

אז עס זענען אוועק א דריי וואָכען און מיין בּוּפּלֶאָקֶס
איז געוואָרען פאַרעלטערט פון שטויב און אויפגעבלאָזען

פון נאסקייט, האָט ער באקומען נאָך אַ מעהר־קריג־עריש
אויסזעהן, און נאָכדעם ווי אַ שלאַגס־רעגען האָט ביי איהם
אַראָפּגעגעצט אַ האָרן — איז ער געוואָרען אזוי פאַר־
ביטערט און דערצאָרענט, אז זיין געדרוקטער געשריי:
קוּיפּט בּוּפּלֶאָקס טאַבאַק, האָט געקלונגען
ווי אַ לעצטע וואַרונג, ווי אַן אולטימאַטום. יענעם פּרייה־
מאָרגען האָבען מיר — איך און דער בּוּפּלֶאָקס פּון דעם
אַדווערטייזמענט — געהאַט דעם פּאָלגענדען שמועס:
ער: וועסט קויפּען אַ פעקיל טאַבאַק, צי ניין?
(מרוקעט) וואַרף!

איך (דערשראָקען): איב'ל קויפּען. ביי מיין וואָרט,
איב'ל קויפּען, נאָך הער אויף מרוקען.
ער: ווען וועסטו קויפּען? וואַרף! (ווי אַ אַראָפּ־
שפּרינגען פּון פּלאַקאַט און מיד דער'הרג'נען).
איך: (גיב אַ שפּרונג אוועק): ניטע!
ער: ס'איז דער שמעקעדיגסטער טאַבאַק אין דער
וועלט. וואַרף!
איך: לאָז זיין דער ערנסטער — עס אַרט
מיד נישט...

ער: בלוז צעהן סענט אַ פעקיל. וואַרף!
איך: לאָז זיין אפילו 50 סענט אַ פעקיל, איך וועל
שוין סיי ווי סיי קויפּען, מ'קען זיך עפעס העלפּען?
ער: געדענק־זשע!

פאַרנאַכט, אז איך בין געגאַנגען פּון דער אַרבייט,
בין איך אַריין אין אַ טאַבאַק־געשעפט, געקויפט אַ פעקיל
בּוּפּלֶאָקס און האָב זיך געלאָזט אַהיים, מיט גרויס האָפּער־
דינקייט.

אז איך בין צוגעקומען צום בּוּפּלֶאָקס־אַדווערטייזמענט
און דעהערט ווי ער שרייט מיט רויטע טינט, איך זאָל
קויפּען אַ פעקיל בּוּפּלֶאָקס־טאַבאַק, האָב איך אַרויסגעגור־
מען מיין פעקיל פּון קעשענע און געוויזען, אז איך האָב
שוין איינס.

אָבער דער פלאקאט האָט נישט אויפגעהערט שרייען :
— קויה בופלאַקס־טאַבאַק!
— כ'האָב שוין געקויפט — האָב איך איהם צוריק־
געענפערט.

— קויה בופלאַקס־טאַבאַק!
— איך זאָג דאָך דיר, אז איך האָב שוין געקויפט —
נעקויה פֿט! נעקויה פֿט! אָט איז דאָס פעקעלע.
און איך טראָג צו דאָס פעקעלע נאָהענט צום בופלאַקס'
אויג, אָבער יענער הערט נישט. ער שרייט זיך זיינס :

— קויה בופלאַקס־טאַבאַק!
— אויה מיין וואָרט, אז איך האָב שוין געקויפט! —
שווער איך זיך פאר דעם אַדווערטייזמענט. מעהר קויפען
קען איך נישט — איך קען פשוט נישט, ווייל סע מאַנ־
געלט מיר די פעני.

— קויה בופלאַקס־טאַבאַק.
דאָ בין איך געוואָרען אזוי אויפגערעגט, אז איך האָב
גענומען רייסען דעם פלאקאט און שרייען ווי אַ
משוגע'נער :

— אָט האָסטו דיר קויפט! אָט האָסטו דיר בור־
פלאַקס! אָט האָסטו דיר טאַבאַק! אָט האָסטו דיר צעהן
סענט! אָט האָסטו דיר אַ פעקיל! — — — — —

שפעטער מיט אַ האַלבער שעה בין איך שוין געווען
אַרעסטירט פאר צעשטערען פרעמד אייגענטום.
אַ כח אביסעל פון אַ בופלאַקס!

דער כריסטליכער מענש

ער צלם'ט זיך איבער און זאגט:
איך האָב אַ גוטען כאַראַקטער, אַ מילדען, אַ ליכט־
גיכען, אַ כריסטליכען. דאָס עוואַנגעליום טרעט נישט אָפּ
פון אונטער מיין קישען. יעדע נאַכט, איידער איך ווער
אַנשלאָפען, לייען איך מיר אַביסעל פון דעם הייליגען
ביכער. איך ווער דאָפּן נאָכעלער, בעסער, מענשליכער.
אַנומעלטען האָט מיר עמיצער געגעבען אַ פאַטש'אין
באַק, דערפאַר וואָס איך האָב איהם געזאָגט, אַז די כרי־
סטליכע רעליגיע איז מילדער ווי די אירישע. האָב איך
געכאַפט אַ היים גלאָז טיי און איהם אָפּגעפאַרעט דאָס
פּנים. דערנאָך האָב איך איהם אַ וואַרף געמאַן צו
ד'ר'ערד און איהם געטרעטען מיט די פיס. אַז איך
האָב איהם אַזוי גוט צעקוילט און צעביילט, האָב איך
אַראָפּגעלאָזט דעם קאַפּ, אונטערגעשמעלט די צווייטע
באַק און געזאָגט: „אַנו, פּרייט, שלאָג!“

* * *

איך בין אַ קריסטליכע נאַטור. מיין נשמה ברענט
מילד און פאַרשעמט ווי ס'עהל אין אַ הייליג לעמפעל
איבער'ן בילד פון דעם צו־טויט־גע'צלם'טען, בין פול
מיט רחמנות און מיין געמיט איז שטענדיג דערשלאָגען.
איך פאַרניב יעדען איינעם מיט אַ ריינער, כריסטליכער
פאַרגעבונג. איך ווייס: ס'לעבען איז אַ לויפניגער טייך.
מיר — די ברעגען, וואָס גיבען פורעם. די צייט האַקט

אונז אויס, אָבער דער טייך ווערט דערפון נישט שמע-
לער, נאָר ב ר י ט ע ר.

איך בין א פרומפארניגלויבטער, קלויסמערליכער, מע-
לאַנכאָלישער מענש. מיין גרעסט פארגעניגען איז צו
פ א ר נ ע ב ע ן. אין דעם פרט בין איך ג ע ט ל י ד.
איך וואָלט געוואָלט אז מענשען זאָלען וואָס מ ע ה ר
זינדיגען קעגען, מיר, כדי איך זאָל זיך קאָנען ווארימען
אינ'ם געפיהל פון רחמנות צו אנדערע. איך האָב מיר
א ווערטעל: ווען עס זאָל נישט זיין קיין אַרימאָן אויף
דער וועלט, וואָלט איך געמוזט עמיצען בא'גנב'ענען,
איך זאָל איהם קאָנען דערנאָך העלפען.

* * *

אנומעלטען ביינאכט, בין איך אוועק פון דער היים.
מיין פרוי איז געווען איינע אליין אין שטוב (מיר וואויר-
נען ערגעץ אין א פארווארפענער געגענד!) און מיין
קליינע טאכטער איז געלעגען אין בעט מיט הויכען פיר-
בער און שרעקליך געקרעכצט.

איך האָב געפיהלט א פארלאנג פאר עמיצען אויסצור-
ריידען מיין הארץ און ערקלערען, אז איך פ א ר ג י ב
א ל ע מ ע ן. מיין פרוי פארשטעהט מיך זעהר וועניג,
זי שעצט נישט אָפּ מיין ריין-כריסטליכע נאָטור. ביי
איהר איז געווען רעכט איך זאָל בלייבען א גאַנצען
אָווענד אין דער היים, ווייל ס'קינד איז קראַנק. איך
האָב איהר געזאָגט: „מיין ליעבע פרוי! איך פארגיב
דיר פאר דייןע רייד.“ זי געבעטען, זי זאָל נישט אַנ-
שלאָפען זוערען, ווייל איך האָב נישט דעם שליסעל צו
דער דרויסענ'דיגער טיר. זי האָט מיר אָנגערופען „מענש
אָהן א הארץ!“ אָבער איך האָב איהר פארגעבען און
בין אוועק.

אז איך בין צוריקגעקומען (א פערטעל נאָך פינף
אין דער פריה), האָט מיין פרוי געקראָגען היסמערקע.
געוויינט. זיך געשלאָגען אין קאָפּ אריין. גע'טענה'עט,

אז ס'קינד איז זעהר קראַנק און מ'דארף געהן נאָך אַ דאָקטאר. איך האָב מיך גענומען אויסטון און געענט פּערט: אז איך פּאָרניב איהר דורכאויס פאר איהר גע-וויין און אלצדינג! און דאָס וואָס ס'קינד איז זעהר קראַנק — פּאָרניב איך איהר אויך, האָטש ס'איז מיין אייגען בלוט-און-פּלייש. איך פּאָרניב — א ל י און אלער מען און נאָכדעם האָב איך מיך געלענט שלאָפען מיט א באַרוהיגט געוויסען.

* * *

אַ צווייטער אינצידענט: ס'איז צו מיר געקומען אַ באַקאָנטער — פון עסטרייך — און געזאָגט, אז ער געהט אויס פון הונגער. אפשר קאָן איך איהם מיט עפעס באַהילפּיג זיין? אז נישט קומט איהם חלילה אויס — איך האָב איהם גוט באַטראַכט, געפּרעגט צי ער איז באַקאָנט מיט'ן נייעם טעסטאָמענט. ער האָט געזאָגט: „עס ליגט מיר איצט ניט אין זין קיין שום רעליגיע. איך וויל עס ען!“ ער האָט מיר גענומען אָפּמאַלען אַ בילד ווי אזוי זיין גאַנץ הויזגעזינט צאָנקט ווי אַ ליכט און ווי אזוי ער אליין שטעהט קוים אויף די פיס... און כ'בעט אייך, זאָגט ער, טוט עפעס פאַר מיר... גיט מיר עפעס, זאָגט ער, פון אייער טיש... וואָרום איך קען שוין מעהר נישט אויס — “ ביי די ווערטער איז ער אַני-דערגעפּאלען און גע'חלש'ט. איך האָב גלייך טעלעפּאָ-נירט ניט אין אַ שפּיטאַל אַרײַן אז אַ מענש חלש'ט און אז מ'זאָל צושיקען עמיצען וואָס זאָל איהם מינטערן.

אַז מ'האַט איהם אָפּגעמינטערט, האָב איך — (אין איינעם מיט'ן אַמבולאַנץ-דאָקטאָר) איהם אָנגענומען אונטער'ן אָרעם און איהם געהאַלפּען אַרויסגעהן אין דרויסען אַרויס.

„וועט איהר מיר נישט העלפּען?“ האָט ער געזאָגט מיט אַ נאָס קול און די בלאָהע ליפּען האָבען ביי איהם

געציטערט. „ניין!“ האָב איך געזאָגט, „העלפען וועל
איך אייך נישט, אָבער איך פאָרטיב אייך, זאָג איך, פון
גאַנצען האַרצען. איהר מענט“, זאָג איך, „נאָך צעהן מאָל
אזוי שטאַרבען פון הונגער, וועל איך אייך“, זאָג אייך,
„אַלץ פאָרגעבען, ווייל ס'איז ביי מיר אזא כריסטליכע
נאַטור.“ — — —

פארשלאָפּען אַ וועלטאונטערנאָנג

ער איז געווען אַ שלעפּערנער, ביי יעדער געלעגענהייט איז ער געשלאָפּען. אומעטום: אויף אלע גרעסטע פאר-זאמלונגען, אויף אלע קאָנצערטען, אויף אלע וויכטיגע ציוניפּקומונגען — האָט מען געקאָנט זעהן ווי ער זיצט און שלאָפט.

און שלאָפּען פלעגט ער אין אלע מעגליכע און נישט מעגליכע פּאָזען; ער פלעגט שלאָפּען מיט די עלענבויגענס אין דער לופטען און די הענט אויפ'ן קארק; ער פלעגט שלאָפּען שטעהענדיגערהייט אָנגעשפּארט אין זיך זעלבסט, כדי ער זאָל נישט אומפאלען. ער פלעגט שלאָפּען אין טעאטער, אין גאס, אין שול. וואו ער פלעגט געהן, פלעגט זיינע אויגען גיסען מיט שלאָף. דער שלאָף פלעגט שטענדיג דינען פון זיינע אויגען און לאָזען פון זיך אַ שפור אומעטום. שכנים האָבען וועגען איהם דערצעהלט, אז ער האָט שוין פארשלאָפּען זיבען גרויסע שרפות און איינמאָל — ביי אַ גאָר גרויסער שרפה — האָט מען איהם ארויס-גענומען פון בעט אַ שלאָפענדיגען און איהם אוועקגעלעגט אויפ'ן טראטואר; איז ער אזוי אָפּגעשלאָפּען עטליכע שעה, ביז וואנעט אַ פּאטרול-וואָגען איז געקומען און איהם אוועקגעפיהרט אהין וואו מע באדארף.

מע האָט אויך דערצעהלט, אז בשעת דער דאָזיגער איד איז געשטאנען אונטער דער חופּה און געזאָגט דעם „הרי את“ איז ער ביי דעם וואָרט „מקודשת“ אנשלאָפּען גע-וואָרען און מען האָט איהם געמוזט קלאפּען איבער'ן קאָפּ מיט מעשענע שטויסלען עטליכע שעה נאָכאנאנד, ביז

וואנען מען האָט איהם אויפגעוועגט, און אז מען האָט איהם שוין אויפגעוועקט, האָט ער פאמעליך אויפגעעפענט די אויגען, און געטון דאָס וואָרט „לי“, וואָס עס קומט נאָך דעם וואָרט „מקודשת“ און איז ווידער אנשלאָפען געוואָרען.

מיר דערצעהלען דאָס אלצדינג, כדי איהר זאָלט גלויבן בען אויף אונזער העלד א ו י ף די פאָלגענדע מעשה: איינמאָל בשעת ער האָט זיך געלעגט שלאָפען איז ער געשלאָפען און געשלאָפען און געשלאָפען; נאָך אין שלאָף האָט זיך איהם אויסגעדוכט, אז עס דוגערט אין דרויסען, און אז דאָס בעט זיינע שאַקעלט זיך אַ קאפיטשקע; האָט ער אין שלאָף געמיינט — אז עס רעגענט אין דרויסען, איז איהם דער שלאָף געוואָרען נאָך מעהר באַטעם'ט, נאָך מעהר צום הארצען, האָט ער זיך אויפ'ס פריש איינגעוויי קעלט אין דער קאָלדערע און איז אנשלאָפען געוואָרען מיט גרויס געשמאק און זעלבסטווארעמקייט.

אז ער האָט זיך אויפגעכאפט, האָט ער דערזעהן ארום זיך אַ מאָדנע ליידיגקייט:

זיין פרוי איז נישט געווען, זיין בעטעל איז נישט גע- ווען, זיין קאָלדערע איז נישט געווען. האָט ער געוואָלט ארוסקוקען דורכ'ן פענסטער איז נישט געווען קיין פענ- סטער דורך וועלכען ארויסקוקען. האָט ער געוואָלט אראָפּלויפען די דריי שטיגען און שרייען געוואָלט, האָט ער נישט געהאט קיין שטיגען אויף וועלכע אראָפּצולויפען און קיין לופט אין וואָס אריינצושרייען. האָט ער גלאט אזוי געוואָלט ארויסגעהן אין דרויסען, האָט ער דערזעהן, אז ס'איז נישטאָ קיין ד ר ו י ס ע ן, אויסגערוגען גע- וואָרען.

א וויילע איז ער געשטאנען ווי צעטומעלט און נישט פארשטאנען וואָס דאָס איז; נאָכדעם האָט ער זיך מיט געווען: ער וועט זיך לעגען ישלאָפען, האָט ער אָבער דערזעהן, אז ס'איז נישטאָ אפילו קיין

הוילע ערד אויף וועלכער זיך צו לעגען שלאָפען. ערשט דעמאָלט האָט ער צוגעלעגט צוויי פינגער צום שטערען און געטראַכט: אָט ה פ נ י ם, א ז א י ך ה אָ ב פ א ר ש ל אָ פ ע ן א ו ו ע ל ט - א ו נ ט ע ר ג א נ נ. ס' א ש ע ה ן פ ע ק ע 5!

איהם איז געוואָרען אומעטיג. נישט אָ ק י י ן ו ו ע ל ט. האָט ער געטראַכט, ו ו אָ ס ז ש ע ו ו ע ט ו ו ע ט ע ר ט ו ן אָ ה ן א ו ו ע ל ט? וואוהין וועט ער געהן ארבייטען? און פון וואָס וועט ער מאַכען אַ לעבען? בפרט איצט, אז ס'עסענוואַרג איז אזוי בראַנד־טויער און אייער איז \$1.20 סענט אַ דאָזען און ווער ווייס צי זיי זענען פרישע, און וואָס וועט ווערען מיט די פינף דאָלאַר וואָס סע קומט איהם פון דער געזאַמפּאני? און וואו איז אהינגעקומען זיין ווייב, צום גוטען יאָהר? איז מעגליך, אז זי איז אויך אונטערגעגאנגען צוזאמען מיט דער וועלט און מיט די דרייסיג דאָלאַר פידע וואָס ער האָט געהאט אין דער הויזענקעשענע? און זי איז דאָך פון דער נאטור, טראַכט ער, נישט געווען קיין אונטער־געהערקע — דאָס ווייב זיינס. און וואָס וועט ער טון, אז ער וועט זיך וועלען לעגען שלאָפען? ... אויף וואָס וועט ער זיך לעגען, אז ס'איז נישטאָ קיין וועלט? און אַפּשר וועט איהם קוועטשען? און ווער וועט עס אויספּינישען דאָס באַנדעל ארבייט, וואָס ער האָט איבערגעלאָזען אין שאַפּ? און טאָמער וועט ער וועלען אַ גלעזעלע מאָלמעד, וואו וועט ער נעמען?

„פּ כ ע!“ האָט ער געטראַכט, ג ע ז ע ה ע ן א מ אָ ל א ז ו י נ ס? א מענש זאָל זיך לעגען שלאָפען מיט דער וועלט אונטער'ן רוקען און זאָל אויפשטעהן אָהן א וועלט... הען אביסעל!

און ווי אונזער העלד איז אזוי געשטאנען אין די אונט־טערוועש און געטראַכט וואָס צו טון, איז איהם איינגע־פאלען, אז כ א פ ט ע ס ד ע ר ר ו ח! מילא, איז נישטאָ קיין וועלט! וואָס זאָל מען טון? אונטערגעגאנ־

גען, איז פארפאלען; וועט ער אוועקגעהן אין די מופנפיק-
טשעס און זיך אביסעל פארוויילען די צייט. אָבער צו זיין
גרויס איבערראשונג, האָט ער דערזעהן, אז אין איינעם
מיט דער וועלט זענען אויך אונטערגעגאנגען די מופנפיק-
טשעס, מיט אלעמען.

א שעהן חתונ' קעלע האָב איך דאָ
אָנגעארבייט! — האָט געטראכט אונזער העלד
און זיך גענומען גלעמען די וואָנצעס מיט דער לינקער
זייט פון זיין האנט און האָט ווייטער געטראכט: א
שעהן חתונ' קעלע האָב איך דאָ אָנג-
געארבייט מיט מיינ שלאָף! אז איך
וואָלט נישט געווען פּאָפען אזוי שטארק — האָט ער זיך
אליין געזידעלט, — וואָלט איך כאָטש געווען אונטערגע-
גאנגען גלייך מיט אלעמען. אזוי בין איך חלילה אומ-
גליקליך; און וואו וועל איך באקומען אביסעל מאָלטעד?
כ'האָב האָלד אלע אין דער פרייה צו טרינקען א גלעזעל
מאָלטעד. און מיינ פרוי? ווער ווייסט מיט וועמען זי איז
אונטערגעגאנגען? אפשר איז זי אונטערגעגאנגען מיט
דעם אונטערביגלערעל פונ'ם טאפּפלאָך, וועל איך זי
דער'הרג'נען. זאָ וואהר מיר גאָט העלפט!

ווער ווייסט ווי שפעט ס'איז שוין?

ביי די דאָזיגע ווערטער האָט אונזער העלד געוואָלט א
קוק טון אויף זיין אינגערסאָל-זויגערעל, אָבער ער האָט
עס נישט געקאָנט געפינען, ער האָט געזוכט מיט ביידע
הענט אין דער רעכטער און לינקער קעשענע פון דער
רייזיגער ליידיקייט, אָבער ער האָט נישט געקאָנט אָנ-
טאפען קיין שום זאך.

ער שט באצאהלט צוויי דאָלאַר
פאר אזויגערעל און ס'איז שוין
אונטערגעגאנגען, האָט ער געטראכט, מילא
אז די וועלט איז אונטערגעגאנגען, — האָט ער זיך ווייטער
געפלאָנטערט אין געדאנקען, — ארט מיך נישט, ס'איז

נישט מיין וועלט. אָבער דאָס זייגערייל! פאָר וואָס זאָל
מיין זייגערייל אונטערנעהן? א ניי זייגערייל פאָר צוויי
טוהלער, און ס'איז נישט אָנגעצויגען, מע דארף עס אָנ-
ציהען.

און וואו וועל איך נעמען א גלעזעל מאַלטעד?
כ'האָב האָלד צו טרינקען א גלעזעל מאַלטעד אַלע אין
דער פרייה. און ווער ווייסט צו מיין פרוי איז נישט אונ-
טערנעגאנגען מיט דעם אונטערביגלערייל פון טאפֿ-פלאָר.
און איך האָב פארשלאָפּען אזא געוואלדיגע וועלט־אונ-
טערהאנג; מעג ניט קומען אויף מיר א פינסטער יאָהר, א
וויסטס? גוואלד! געוואלד! ... האָט ער גענומען שרייען.
וואו איז געווען מיין שכל; פארוואָס האָב איך נישט גע-
האלטען קיין אויג אויף דער וועלט און אויף מיין פרוי'קע?
פארוואָס האָב איך זיי געלאָזט אונטערנעהן אזוי יונג?
געוואלד! ...

און אונזער העלד האָט זיך גענומען שלאָגען דעם
קאָפּ אָן פוסטקייט, נאָר אזוי ווי די פוסטקייט איז געווען
זעהר א ווייכע, האָט עס איהם נישט געשאד'ט און ער איז
געבליבען לעבען צו דערצעהלען די דאָזיגע געשיכטע.

צ י מ ע ס

יש ש כ ר איז דער נאָמען פון אַ הויכען, געשמופעל־
טען בחור, וועלכען מיר נאָמינירען אַלס העלד פון אונ־
זער געשיכטע.

מיר שמעלען זיך איהם פאָר אָט־אַזוי : אַ לאַנגער, אַ
פלאַכער, ווי אויסגעוואַלגערט מיט אַ קאַמשעל־קע, פינ־
טעל־ט כסדר מיט די אויגען — פון שוואַכקייט, אַנשטאַט
בלוט רינט ביי איהם אין די אָדערען וואַרימער בויעהל.

עני־בעסי, אָדער חנה־באַשע איז דער נאָמען
פון אַ געפאקטער מויד — אַ געזונטע ווי אַן אייזען,
מיט אַ רויט פנים, רויטע הענט, רויטע אויגען און רויטע
קאַרשען־ליפען, ווי אין זייפערט'ס אַ ראָמאַן.

די דאָזיגע עניבעסי ווערט פון אונז באשטימט אַלס
העלדין. און מיר טרעטען־צו צו דער — הומאַרעסקע.

אַז יששכר האָט ליעב געהאַט עניבעסי'ן איז זעלבסט־
פאַרשמענדליך. לַמַּאי זאָל ער זי פיינט האָבען ? בפרט,
אַז זיי זענען נישט קיין פרעמדע, אַז זיי אַרבייטען אין
דערזעלבער — הומאַריסטישער ערצעהלונג !

האַבען זיי זיך, אַלזאָ, פאַרליעבט. גוט. זאָל זיין אין
אַ מזל־דיגער שעה. אי"ה ביי אונזערע קינדער, נאָר מיט
אַ גרינגער האַרץ !

געזאַגט — מוז געזאַגט ווערען, אַז מיר, דער עררייבער
פון דיזער מעשה און יששכר, זענען מיר שטיקלעך קאָ־
לעגען פער פראָפעסיע. ער שרייבט אויך.

צי ער שרייבט בעסער פון מיר, אָדער איך שרייב
ערגער פון איהם — איז איצט נישט די פראגע. איצט

האנדעלט זיך בלויז וועגען קלאָר מאַכען אַ פּונקט אין זיין
ביאָגראַפֿיע און אויך פאַר איין וועג צו געבען אַן אָנצור-
הערעניש, אַז אַזוי ווי ער איז אַ שרייבער איז ער שוין
במילא אַ גרויסער שלומיאל — וואָס טויג נישט אַ קאָץ
אַן עק צו פאַרבינדען.

פּונקט דער היפּוף פּון איהם איז עניבעסי. ערשטענס
איז זי אַ מיידעל, אַ זאך וואָס יששכר איז נישט. און
צווייטענס איז זי אַ לעבעדיגע, אַ טאַנצענדיגע און — אַ
גרויסע בהמה.

ווי דער שטייגער איז !

אַזוי גיך ווי יששכר האָט זיך באַקענט מיט עני-
בעסי'ן, האָט עס איהם אַ ציה געטון צו איהר — ווי מען
זאָגט, אַז סע האָט איהם נישט אָפּגעלאָזען. געווען איז
דאָס ביי איהרער אַ מומען אין הויז, ערגיץ אויף ווילעט
סטריט. מען האָט געפראַוועט עפעס אַ שטיקעל פּאַדל,
און יששכר, אַלס אַ לאַדנסמאַן און אַלס אַריינשטעלער אין
די הייפּערס, איז איינגעלאָרען געוואָרען צו קומען באַ-
שיינען די שמחה.

איז ער געזעסען לעבען עניבעסי'ן און נישט גע-
וואוסט, וואָס טוט מען : צי זאָל ער רעדען פּון — צימעס,
צי ניין ?

אַבער דאָ בעט זיך שוין ווידער אַ שטיקעלע דער-
קלערונג. יששכר, דארפֿט איהר מיר גלויבען אויפ'ן
וואָרט, האָט געהאַט בלויז אַ יין איינציגע טעמאַ :
צימעס. איבער צימעס האָט ער געקענט רעדען צו יעדער
צייט און ביי יעדער געלעגענהייט. צימעס — דאָס איז
געווען זיין שטאַרקע זייט.

וועגען צימעס האָט ער געהאַט אַ מאַסע געזאַמעלטע
וויצען, עטליכע אַנעקטאָדען, צוויי מעשה'לעך און איבער
אַ טויז גלייכווערטלעך.

דערזעהן, אַז אויף דער אַנדער זייט פּון עניבעסי'ן
יצט עפעס אַ בחור און שטיפֿט מיט איהר וואָס די

וועלט שטעהט, איז יששכר געוואָרען אויפגערעגט און
האָט געטראַכט :

אַט באַלד וועל איך רעדען וועגען צימעס !
יענער בחור (דער וואָס אָהן צימעס !) האָט זיך דער-
וויילע געטון וואָס אַ בחור דארף : פארקניפט מיט איהר
אַ שמועס, איהר דערזעהלט סאַראַ גרויסער פארדינער
ער איז און וואָס פאַר אַ שענע פאַמיליע ער שטאַמט,
און —

פיין !

ניין. נישט פיין ! אַפשייליך ! העסליך ! נידערטרעכ-
טיג ! אזוי האָט ביי זיך געטראַכט יששכר און ער האָט
באַשלאָסען צו רעדען וועגען צימעס.

— פרייליין ! — האָט ער אָנגעהויבען און זיך גע-
ווענדעט צו דער געוויסער עניבעסי'ן — פרייליין, איך
טראַכט איצט וועגען אייך און וועגען — צימעס.

— אַלרייט ! זעהר שעהן פון אייך ! — האָט זי אַפ-
געענפערט מיט אַ געלעכטעריל און זיך בשעת מעשה
אונטערגעהאַלטען מיט דעם אַנדערען בחור — דעם וואָס
אַהן צימעס.

— פרייליין ! — האָט יששכר גענומען זיך צוקלעפען
מיט זיין צימעס — פרייליין, ווייסט איהר ווארום איך
טראַכט וועגען אייך אין פארבינדונג מיט צימעס ?
— לאָמיר אזוי וויסען ביז ! — איז זי געווען אַפענ-
הערציג.

— ווייל צימעס — האָט זיך יששכר צעלאָזען —
ווייל צימעס איז דאָס יום־טוב'דיגע פון דער שפּיזען-
וועלט. פונקט ווי אַ שעהן מיידעל איז דער יום־טוב פון
דער וועלט־שפּיז — כערבע !

אַבער עניבעסי איז געבליבען נישט־באווענליך ווי אַ
מיל אויף דעם לייווענט פון אַ האָלענדישער לאַנדשאַפט.
— איהר זאָגט צימעס ! — האָט זיך יששכר ווידער
איינגעגעסען אין עניבעסי'ן — צימעס איז ניט גלאַט אַ

באגריף. עם שטאַמט פון די צוויי ווערטער: צו ס - ע ס
— צום עסען, הייסט דאָס, אָדער, אז ניט קען מען זאָ-
גען, אז עס שטאַמט פון די העברעאישע ווערטער: צה-
מת!

— צימעס! — האָט ער זיך צו'התלהב'עט, — צי-
מעס איז דער סאַמער עיקר פון לעבען. א מענש —
מאַכט ער — קען לעבען, אָהן א פוס, אָהן א האַנט, אָהן
פרנסה, אָבער אָהן צימעס קען דער מענש נישט לעבען.
ווי נישטע — מאַכט ער — האָט אַמאָל געזאָגט: דאָס
גאַנצע מענשליכע לעבען איז בלוז א צימעס, א שטרוד
דעל, א... א...

דאָ איז יששכר געבליבען שטעהן. אריינגעצויגען
אַמעס דורך די ברייטע נאָז-לעכער און — געקוקט אויף
עניבעס'ין און אויף דעם בחור וואָס איז געזעסען לעבען
איהר — אויף דער צווייטער זייט. ביידע זענען איצט
געווען פארטיפט אין קוקען זיך איינס'ס'אנדערע אין די
אויגען און — זיפצען.

„איכ'ל נאָך רעדען וועגען צימעס!“ — האָט גע-
טראַכט יששכר, און זיך געווישט דעם שווייס פון שטערן.
און ער האָט טאַקע געהאַלטען וואָרט אויך. עס איז
ניט אַוועק קיין פינף מינוט, ווען מען האָט צוגעבראַכט
צום טיש עטליכע געבאַקטע עפעל, און דאָס האָט יששכר
אויסגענוצט פאר זיין טעמא — צימעס.

— געבאַקטע עפעל! — האָט ער אָנגעהויבען און זיך
אויסגעהוסט אין זשמעניע אַריין — געבאַקטע עפעל
זענען אויך א געוויסער צימעס. אַלץ וואָס איז שעהן אין
לעבען איז — צימעס. אָבער דער גרעסטער און צימעס-
דיגסטער צימעס פון אלע צימעסען איז — די ליעבע.
אך, סאַרא צימעס דאָס איז!

ביי די ווערטער האָט ער זיך אומגעקוקט צו עני-
בעס'ין, וועלכע איז געוואָרען רויט און טויט, און זיך

פארשעמט ווי א כלה, בעת דער חתן צעברעכט דאָס
גלעזעל.

אַט הפנים, אז מיין צימעס הויבט אָן ווירקען! —
האַט געטראַכט יששכר. — מיר'ן באַלד — האָט ער גע-
טראַכט — ווייטער רעדען וועגען צימעס.

אַבער דאָ האָט זיך אויפגעהויבען דער בחור, וואָס
איז געזעסען אויף דער אַנדערער זייט פון עניבעס'ן,
דער וואָס אָהן צימעס, און געזאָגט:

— מיסטער! וואָס דרעהט איהר א היטעל מיט צימעס!
וואָס האָט איהר זיך צעצימעסט! — וואָס האָט איהר
זיך? אז איהר קענט נישט — מאכט ער — רעדען ווי א
מענש, זאָלט איהר האַלטען דעם חזיר'שען צונג, און
נישט — מאכט ער — רעדען גראַבע רייד בעת איהר זיצט
לעבען א ליידע!

און ער האָט צוגעטוליעט עניבעס'ס פארשעמט קעפעל
צו זיין גיגאנטישער ברוסט.

— וואָס פאַר א גראַבע רייד האָב איך דען גערעדט?
— האָט זיך שוין יששכר נישט פארשטאַנען. — איך
האָב בלויז געזאָגט, אז צימעס —

— צימעס! צימעס! צימעס! מע הערט נישט
מעהר ווי צימעס! — האָט איהם דער אַנדערער בחור
איבערגעקרימט מיט פאראכטונג. און זיך ווענדענדיג צו
עניבעס'ן האָט ער געזאָגט:

— קומט, עניבעסעלע, לאָמיר זיך אַביסעל דורכגען
אין פּאַרעק! און ער האָט איהר דערלאנגט דעם ליני-
קען אָרעם, וועלכען זי האָט גערן אָנגענומען.

— מען האָט זיי באדארפט געבען דעם משל וועגען
דעם חזיר און דעם צימעס, וואָס איך האָב אַמאָל גע-
הערט פון א מגיד! — האָט געטראַכט יששכר.

מיט א 10 מינוט שפעטער, ווען ער איז געקומען צו
זיך איז אַבער ליידער שוין געווען פארפאַלען. זיי זענען

שוין געווען אין דרויסען. און אפשר אין פארק — און
אפשר — ערניץ אין א טונקעלען ווינקעל, וואו די גראָזען
בלאָזען. און — קיין פאָליסמאָן זעהט מען נישט פאר א
מיליאָן!

ל ע מ ע ש ק ע

געהייסען האָט ער „לעמעשקע“ און געווען איז ער א
— לעמעשקע. דאָס הייסט: איידער ער איז געוואָרען
א לעמעשקע איז ער געווען א מענש ווי איך און איהר.
געגעסען, געטרונקען, גערעדט פאסקודנע רייד, גענומען
א דירעקטען אָנטייל אין מלחמה־דעבאטען א. ז. וו. אלץ
אזעלכע זאכען וואָס באווייזען, אז אונזער צעקראַכענער
העלד איז געווען פאָלשטענדיג געזונט אויפ'ן קאָפּ און
— פארקעהרט.

נאָר אמאָל האָט זיך מיט אונזער ווערטען „לעמעשקע“
פארלאָפען א שוידערהאפטע מעשה: ער האָט געמליך
איבערגעלעזען עפעס א ביכעל וועגען „די מיליאָנען גער
פאהרען וואָס לוייערען אויף דעם מאָדערנעם מענשען“.
דאָס דאָזיגע ביכעל, וואָס איז געווען געשריבען פון א
געוויסען דאָקטאָר „נעמימארויס די קעיפּיס“, האָט גענור
מען אונזער לעמעשקע'ן און איהם געקוילעט אָהן א
מעסער.

אָנשטאָט דעם דרייטען יונג וואָס ער איז פריהער
געווען, איז ער פון דעם מאָמענט וואָס ער האָט איבער-
געלעזען דאָס באקאָנטע ביכעל, געוואָרען אן אבסאָלוטע
און פאָלשטענדיגע לעמעשקע. אָנשטאָט וואָס ער האָט
פריהער נישט מורא געהאט זאָגן פאר א דזשעניטאָר,
האָט ער איצט געציטערט פאר דעם שאַטען פון זיין איי-
גענעם ברייטען קאפּעלוש, וועלכער איז ביי איהם געלע-
גען אויף אן אויער — מעשה טראכטער!

און אז לעמעשקע האָט גענומען ציטערען — איז
דאָס געווען א ציטערניש „איבער דער גאנצער ליניע“.

זיין שרעק פאר די לױערענדע געפאהרען האָט נישט געוואוסט פון קיין אָפּשטעל, און פון קיין גרעניץ. זעכצעהן שעה אין טאָג האָט ער געפלאַטערט אין די פלודערען פון שרעק פאר פאַרשיעדענע זאכען און די איבריגע אכט שעה האָט ער — האָט ער אויך געטון דאָס אייגענע.

„עלעווייטאָר?“ לאכציקוים! לעמעשקע וועט ניט פאָהרען אויף קיין עלעווייטאָר. אורזאָך? עלעווייטאָרס קאָנען אראָפּפאלען. „סאָבוויים?“ געהט אוועק פון דאָ — נעט! לעמעשקע וועט נישט פאָהרען אין קיין סאָבוויים — וואו עס קאָן יעדע מינוט און יעדע רגע פאַסירען א צוואַמענשטויס. „קאַרס?“ דערמאָנט נישט דאָס וואָרט, פלױע! א קאר קאָן אראָפּ פון די רעלסען אָדער ארייַן פאָהרען אין א פייער אינדזשען און למאי איז ער מחיוב זיך איינצושטעלען ס'לעבען?

געהן צופום? קאָן ער אויך נישט, ווייל עס טרעפען סיבות. ערשט נעכטען, איינער אַ מאַן איז געפאלען אין סטריט פון עלטער־שוועכע.

און ניט נאָר וועגען פאָהרעכץ, נאָר מיט יעדער זאך אזוי. למשל: שלאָפען. וואו קאָן אזא איד ווי לעמעשקע שלאָפען? אין א ביליגען האָטעל, האָט ער מורא, אז עס וועט אויסברעכען אן ערד־ציטערניש. ווידער אין א טייערען האָטעל, האָט ער מורא, אז סע קאָן נאָך אין מיטען נאכט אויסברעכען א פייער, אָדער א קאבארעט. אין דער היים — קאָן איהם נאָך עפעס ארייַנקריכען אין אויער, איז ער חליצה א פארטיגער. ווידער אין גאס — קאָן נאָך פארבייפאָהרען דער וואָגען מיט די בעזימס וואָס קערט די גאסען און איהם אוועקערען. און דאָס נעמליכע מיט עסען: וואָס קאָן א מענש ווי לעמעשקע געניסען? פלייש, אייער און מיִלך ענטהאלטען אין זיך, ווי מיר ווייסען, אזעלכע קליינע היה'לעך וואָס רופען זיך „באָ־צילען“, און וועלכע זיינען א סס־המות זאָגאר פאר א

געזונטען מענשען. בפרט נאך פאר איהם! ווידער-
זשע גרינסען און פרוכטען און אנדערע קרייטיכער קאָן
ער אויך ניט עסען, דערפאר וואָס זיי ענטהאלטען אין
זיך אזא מין „זויערקייט“ וואָס איז שעדליך פאר'ן מאָ-
נען און סע גריפט אָן דאָס הארץ. בלייבט איבער:
וואסער.

איז אָבער די קשיה: וואָס פאר א וואסער זאָל לע-
מעשקע טרינקען? טרינקען „ווייכע“ וואסער, האָט ער
מורא, אז סע וועט איהם אריין אין די געהירען און ער
וועט קריגען א וואסער-קאָפּ... ווידער הארטע וואסער
איז צו טרוקען, — האָט ער מורא, אז סע וועט איהם
דאָרשטען.

וואָלט ער שוין אין גאנצען געפאסט, האָט ער אָבער
מורא, אז ער איז שוואך דערצו.

ווי איהר זעהט, אלזאָ, האָט זיך אונזער לעמעשקע
געפונען אין א ביטערער לאגע און ניט נאָר האָט ביי
לעמעשקע'ן אריינגעטראָטען א גרויסע ענדערונג בנוגע
צו פיזישע זאכען נאָר אויך צו גייסטיגע. אזוי, האָט ער,
למשל, איידער ער איז געוואָרען אן אבסאָלוטע לעמעשקע
זיך געהאט געליעבט מיט א מיידעל, געזעסען מיט איהר
קעגען דער לבנה און זיך אויפגעפיהרט ווי א רעגעלער
אידיאָט, — וואָס דאָס איז גאנץ נאָרמאל אונטער אזעל-
כע אומשטענדען. אָבער זינט ער האָט איבערגעלעזען
דאָס געוויסע ביכעל פון דעם דאָקטאָר „נעמימארוים
ד' קעיכיס“, האָט ער גלייך אָפגעשניטען אלע פארבינ-
דונגען מיט זיין געליעבטער. וואָרים, וואָס טויג איהם א
מיידעל? וואָס וועט ער מיט איהר טון? אז קושען זיך
טאָר מען נישט צוליעב באצילען, ארומנעמען זיך איז
אויך ניט ראטזאם, צוליעב דעם, וואָס מען ווערט אויפ-
גערעגט, און דאָס הארץ הויבט אָן האסטיג קלאפען, וואָס
דער פון קאָן זיך, מיט דער צייט, לאנגזאם ענטוויקלען

א פלעצליכער הארץ-שלאג אָדער אן אנדער אונגליק, צו
וואָס דארף ער עס האָבען?

אָט דאָס זענען געווען די געדאנקען פון לעמעשקע,
דעם זוהן פון לעמעשקע, וואו ער איז געשטאנען און
וואו ער איז געגאנגען, פון אלע דעכער און פון אלע
פענסטער־שויבען האָבען צו איהם געוואונקען פינגער
און געוואָרענט: „היט זיך לעמעשקע! זיי פאָרויכטיג
לעמעשקע!“

און דאָס לעבען איז איהם געוואָרען ענג, ווי דאָס
וועסטעל אויף א אירישען סקיצען־שרייבער בעת ער
קריגט די בשורה, אז מען געהט איהם איבערזעצען אין
רוסיש...

און לעמעשקע'ס לאגע איז געוואָרען שווערער און
פארצווייפעלטער פון טאָג צו טאָג. און גאָט ווייסט מיט
וואָס פאר א שוידערליכען אונגליק די דאָזיגע געשיכטע
וואָלט זיך געווען געענדיגט, ווען עס זאָל איהם ניט גע-
ווען איינפאלען א זעלטענער געדאנק. — היינט: אין א
שעהנעם פריה־מאָרגען, בעת אלע אין זיין הויז האָבען
נאָך געשלאָפען, איז לעמעשקע שטילערהייט אראָפּ פון'ם
געלענער, זיך אָנגעטון דעם שבת'דיגען פראק מיט'ן
בריימען קאפעלוש און ארומקוקענדיג זיך צי קיינער
זעהט נישט, איז ער מיט'ן טשעמאדאן אין האנט ארויס
פון שטוב און איז אוועק — אויף היינטיגען טאָג...

* * *

און אָט דאָס, מיינע פריינט, האָט איהם געראטעוועט.

אנ'אנדער סאָרט מענש

איך בין אן אנדער סאָרט מענש.

איך האָב פיינט שפארען זיך מיט מענשען, אפילו דאָרטען, וואו איך ווייס, אז איך בין אבסאָלוט גערעכט און יענער איז דורכאויס אומגערעכט.

איך האָב ניט האָלד ארויפצווינגען מוין מיינונג אויף א מענשען, אפילו דאָרטען, וואו יענער שטעהט גייסטיג נידעריגער פון מיר.

איך מעג זיך באריהמען, אז עס זענען שוין געווען פאלען, וואו מענשען האָבען מיך איינפאך רואינירט און איך האָב — געשוויגען.

געשוויגען און נישט גערעדט א וואָרט, נישט געזאָגט אפילו, אז מ'דארף עס נישט טון און ס'איז נישט קיין יושר.

איכ'ס ברענגען ביישפיעלען:

אנומעלטען ביי נאכט כאפ איך זיך אויף, דערזעה איך ווי לעבען מוין בעט שטעהט אן אונבאקאנטער נגב, פון נידריגסטען טיפ — נאָר זעהר א הויכער און גוט געבויט.

שטעהט לעבען מוין בעט, מיט'ן רעוואָלווער אין האנט און — הינטער איהם שטעהט נאָך איינער מיט א לאמטערענדעל, א ויך א פרעמדער און אויך זעהר אן אטלעטישער יונגעראן.

— גוט נאָווענט! — זאָג איך — וואָס ווינשען די זשענטעללייט?

— מיר ווינשען אייך צו בא'גנב'ענען! האָט דער

מאָראַליש-געזונקענער גנב געענטפערט, מעהר מיט'ן רע-
וואָלווער ווי מיט עפעס אנדערש.

— און דער יונגערמאן דאָרטען-אָ, מיט'ן לאַמטע-
רענדעל, וועט אייך העלפען?

— יעס. ער האָט אויף א רעוואָלווער. און טאָמער
וועט זיין נויטיג שטעהט פון דרויסען נאָך איינער א בא-
ריהמטער מערדער.

טראַכט איך א ווילע מיט די הענט אין לופטען און
זאָג :

— זשענטעללייט, איך'ס זיך מיט אייך ניט שפארען,
צי איהר זענט גערעכט, צי איך. איצט איז איבערהויפט
ניט די צייט פאר פריינטליכע דיסקוסיעס. אפשר שפע-
טער, דערווייל קאָן איך אייך זאָגען, אז איך וועל זיך
מיט אייך ניט איינרייסען, און אייך לאָזען גנב'ענען וויי-
פיעל איהר ווילט און ניט אכטענדיג דארויף וואָס איהר
זענט מיר אבסאָלוט פרעמדע, רוף איך צו אייך אויס :
פריינט, קוקט ניט דארויף וואָס איך בין א ביסעל בלאַס
און סע ציטערען ביי מיר די הענט, נעמט וואָס איהר
קאָנט — איך'ס אייך אבסאָלוט נאָרנישט נישט זאָגען,
אייך זאָל אפילו וויסען, אז איהר'ט מיך רואינירען.
אָט אזא סאָרט מענשעל בין איך
מיר !

א צווייטער פאל וואָס באווייזט אויף ווי ווייט איך
בין פריינטליך און נאָכגעביג אפילו צו מינע ערגסטע
שונאים איז דער פאָלגענדער :

איך האָב זיך געליעבט אין א מיידעל. וואָס הייסט
געליעבט? געליעבט הייסט אז איך האָב נאָך איהר
קראפירט. פשוט אויסגעגאנגען נאָך איהר ווי א ליכט.
עס האָט געהאלטען אזוי ווייט, אז איך האָב ביי זיך גע-
האט אָפגעמאכט אז באַם, אויב זי וועט מיר
אָפזאָגען די ליעבע, וועל איך זיך אראָפּוואַרפען ערגעץ
פון א דאך, צום שוואַרצען יאָהר.
אזוי ווייט האָט עס געהאלטען.

דארף מען שוין מעהר ?

פונדעסטוועגען, אז עס האָט זיך געמאַכט, אז סע האָט זיך אין איהר איינגעליעבט אַ צווייטער בחור און ער האָט אָנגעהויבען אריינגעהן צו איהר, און איהר ברענגען בלור-מען מיט צוקערקעס מיט אלע זאכען, האָב איך לאנג נישט געטראכט, נאָר איהם אָפגעווארט לעבען איהר הויז און איהם אָנגעזאָגט :

— הער נאָר אויס, דו שמויטעפונע, דו לאפאצאן, אויב דו וועסט ניט אויפהערען ארויפצוגעהן צו מיין מיי-דעל, וועסטו זיך אויסריכטען א פינצטער יאָהר, דו פאס-קודניאק !

אז ער האָט דאָס דערהערט, האָט ער לאנג ניט גע-טראכט און מיך געמאַכט פאַר אַ... קאַליקע.

— עה ! טראכט איך ! אז דו ביזט שוין יאָ אזא הי-צעל, אזא מערדער, האָב איך דיך אין דר'ערד... וויל איך זיך נאָר נישט באדערען מיט דיר... און איך האָב זיך צו-ריקגעצויגען.

אָט אַזאַ סאַרט מענשעל בין איך מיר !

צי נעמט אַ שטייגער אזא פאל :

איך געה ארום אָהן ארבייט און דארף אַ שטעלע נויטיג ווי ס'לעבען. קום איך אָן ערגיץ אין אַ שאַפּ, ביי מיין ארבייט, און אזוי ווי איך זעץ זיך נאָר אוועק ביים מאַשין, קומט צו מיר צו אַ יונגערמאַן און מאַכט צו מיר :

— מיסטער, איך בין דער שאפּ-טשערמאַן, און איך בין אייך מודיע, אז איהר קענט דאָ נישט ארבייטען, וויל איהר פארנעמט ס'פלאַץ פון אַ יונגאַן-מאַן.

זאָג איך : איך פייף אויף אייער יוניע און מיט אייך אין איינעם.

זאָגט ער : מיסטער, מיר אַפּעלירען צו אייך אין נאָמען פון מענשליכקייט, דער מאַן אויף וועמענס פלאַץ איז זענט

אָנגעקומען אַרבייטען, איז אַ טאַטע פֿון זעקס קליינע קינדער און אַ קראַנקער מענש.

זאָג איך: נישט איך האָב איהם געהייסען זיין אזא שטאַרק־באַקינדערטער טאַטע, און נישט איך בין שולדיג אין דעם וואָס ער איז קראַנק. פֿון מיינעט וועגען, זאָל ער זיין געזונט ווי אַ גוי, און איך אַרבייט מיר לייזער.

אָפּגעאַרבייט דעם טאָג, קומט צו מיר צו דער באַס און מאַכט צו מיר:

— מיסטער, איהר דאַרפט זיך נישט מטריה זיין קומען מאַרגען צו דער אַרבייט... אייער אַרבייט ווי גנישט! איהר פיהרט נאָר איבער גוטע פּאַדעם...

זאָג איך: ס'איז דאָך דער ערשטער טאָג... מאַרגען וועט זיין בעסער — איהר'ט זעהן, גיט מיר אַ שאָו!...

מאַכט ער צו מיר: איך וויל אייך ניט געבען קיין שאָוס, און אָט איז... די טיר.

און ער שטופּט מיך ארויס, מיט אַ מין רציחה, אַז מע'זאָל נאָר אָפּגעהיט ווערען!

אַז איך בין שוין געשטאַנען אין דרויסען, האָב איך ביי זיך געטראַכט:

נאָך אַלעמען איז דאָך טאַקע אַ גאַט'ס רחמנות אויף דעם קראַנקען אידען מיט די זעקס קליינע קינדער. לאָז ער בעסער האָבען דעם דזשאַב, מיך וועט דער רוח נישט צונעמען.

אז איך האָב געהונגערט אַזויפיעל, וועל איך הונגערען נאָך אַ פּאַר טעג. איך קאָן נישט צוועהן ווי יענער ליידעט. אָט אַזאַ סאָרט מענשעל בין איך מיר!

זעלבסטמערדער נומער 1

ס'וועטער איז געווען פיין, וואָס פיין קען נאָר זיין. דער הימעל איז געווען — הימליש. די זון האָט געשיינט ווי — ווי זאָל איך אייך זאָגען? איהר האָט אַמאָל געזעהן, ווי אזוי אַ זון טוט זיך אַ צושטראַל אויף זייטעל 214 פון אַ ראָמאַן, בשעת דער העלד געהט שפּאַצירען מיט זיין העלדיגע? אָט אזאַ מין זון האָט געטון לייכטען אויף גאָט'ס דינסטאַגדיגען הימעל. ווייל עס איז געווען דינ-סטאַג. שא. און אפשר האָבען מיר אַ טעות? — אפשר איז דאָס נאָר געווען מיטוואַך? אָדער דאָנערשטאַג? ריכטיג! עס איז טאַקע געווען דאָנערשטאַג. (אַנמערקונג: נאָך גוט וואָס מיר האָבען זיך געכאַפט אין צייט!) און — ווי מיר האָבען שוין פריהער באַמערקט — איז דער טאַג געווען אַ לויטערער, אַ שעהנער, אַ וואונדערבארער. כאָטש מיט אונזער געשיכטע האָט עס נישט וואָס צו טון. מיר דערזעהלען עס גלאַט אזוי פון פינקטליכקייט וועגען. מיר וועלען נאָך צוגעבען, אז עס איז געווען דער וואַרימסטער 24טער אויגוסט, פאַר די לעצטע 18 יאָהר, מיט אַ לייכטען ווינט פון איסט־ווער און אַ שוואַך רעגנערעל אַרום פאַרנאַכט. טעמפּעראַטור 106. (אַבראַהאַם לינקאָלן: „איהר קענט נאָרען איין מענשען אלע מאָל, איהר קענט אָבער נישט נאָרען אלע מענשען אלע מאָל.“)

...איז אָט אזאַ טאַג איז יאָסעל ב., אַ יונגערמאַן פון אַ יאָהר צוואַנציג—דרייסיג, אַרויס אין גאַס און האָט הינטער זיך איבערגעלאָזען אלע פאַרגאַנגענע טעג פון זיין אַמאָליגער צוקונפּט. נאָר איין קליין מאָמענטעל — אַ

שווארצס, א דערשלאָנגענס, א נאקעטס, אין הוילען העמד
דעל — איז איהם נאָכגעלאָפּען פון הינטען און געשרי-
גען: זעלבסטמאָרד! זעלבסטמאָרד! באגעה זעלבסט
מאָרד!

— טאָקע? האָט יאָסעל ב. געפרעגט. — דו מיינסט
עס ערנסט, אָ, דו טרויעריג געגענווארטעל מיינס?
— אבסאָלוט! — האָט געענטפערט דאָס נאקעטע
מאָמענטעל מיט די קרומע אויגען.

— וואָס איז דען דער מעהר מיט מיר? — האָט גע-
פרעגט יאָסעל ב. — סע געהט מיר נישט גוט? צי איך
בין, חלילה, עפעס נישט געזונט?
— ביידע זאכען! — האָט געענטפערט דאָס מאָמענ-
טעל. — אי דו האָסט נישט קיין פרנסה, אי דו ביזט
קראַנק, צעבראָכען, מיעד...
— אפשר אַ האָף טון אויף בעסערע צייטען? — האָט

יאָסעל ב. געפרוּאוּוט זיך אָפּבעטען ביי דעם פעסימיסטי-
שען מאָמענטעל. — אפשר אוועקפאָהרען אין צענטראַל
פּאַרק? — אפשר עפעס אַן אנדער זאך?

— הער אויף מיט דינע רייד! — האָט זיך דאָס מאָ-
מענטעל אַ כאַפּ געטון פאַר די אויערען. — כ'האָב פיינט,
אַז מען רעדט פון האָפּען, שמאָפּען... ס'איז אַלץ נאַרישע
רייד! האָסט שוין גענוג געהאַפּט, אָה, מענשענזוהן!
און איצט איז די העכסטע צייט דו זאָלסט זיך פיהלען
פאַרצווייפּעלט. פאַרלאָז נישט די געלעגענהייט! אַזאַ
שאַנס מאַכט זיך בלויז איין מאָל אין פופּצעהן יאָהר...
— וואָס דאַרף איך טון? — האָט געפרעגט יאָסעל ב.
און אַ וואַרימער האָגעל האָט גענומען פאַלען פון זיינע
אויגען.

— זעלבסטמאָרד! זעלבסטמאָרד! — האָט דאָס

בייזע מאַמענטעל גערעדט. — באַנעה זעלכסטמאָרד,
עסטו זיך מחיה זיין! ...

אז יאָסעל ב. איז פאַרבייגעגאַנגען זיין היים האָט ער
אַרויפגעוואָרפען אַ קויש צום פענסטער, זיך שטומערהייט
געזעגענט מיט'ן אלטען צימבעל און מיט דעם נייעם זר-
מער-קאַפּעלייזש, וואָס איז געהאַנגען אויף דעם גאַרדערה,
און ער האָט זיך פּלוצים דערמאַנט, אַז ער איז שולדיג
אין פּאָלקס-ביבליאָמעק 8 סענט, פאַר די איבריגע פיער
טעג, וואָס ער האָט געהאַלטען טאָלסטאָיאַס צווייטען
באַנד פון „קריעג און פּרידען“. און דאַן איז איהם געקור-
מען אויפ'ן זין די אלטע היים, די געזעלכסטמערדערטע
טעג פון זיין פאַרגאַנגענהייט, זיין מוטער'ס אומפּעהיג-
קייט צו באַקען קיבלעך, דער טייך פון זיין שטעדטעל,
דאָס וויענער מיידעל וואָס פּלעגט זיך דאָרט באַדען אין
בלויזען פאַרטוך, די ליימיגע בערג, די ווינטער-פּייערלעך
פון די ציגיינער, די שטייף-קנאַקעדיגע אַנצוגען, וואָס ער
פּלעגט באַקומען אויף יעדען פּסח און וועלכע זיינען גע-
ווען געמאַכט פון אַזאַ האַרטען שטאָף, אַז די פּלודערען
האַבען אַזש געקענט אַליין שטעהן, — דאָס אַלצדינג איז
איהם איצט געקומען אויפ'ן געדאַנק, איז איצט אָנגעפּלויר-
גען אויף זיין נשמה, ווי אַ מחנה נאַסע פּייגעל מיט ווייכע
שמאַטע-פּלייגעל, און ער האָט באַשלאָסען צו פּאַלגען דעם
צורוף פון דעם פעסימיסטישען מאַמענטעל, וואָס איז
איהם נאָכגעלאָפּען פון הינטען און געשריגען: זעלכסט-
מאָרד! זעלכסטמאָרד!

ער איז געבליבען שטעהן פאַר דער טיר פון אַ פּאון
שאַפּ, אונטער דעם באַקאַנטען סימבאָל פון די דריי באַלען,
און ער האָט געקוקט. אין שווי-פענסטער פון דעמדאָזיגען
געשעפט זיינען געלעגען אלערליי רעוואָלווערען — קלע-
נערע, גרעסערע, בעסערע, שענערע, מיאוסערע.

— אויב שוין קויפען א רעוואָלווערעל אויף צו בא-
געהן זעלבסטמאָרד, איז כאַטש אַ גוט ס, מיט אַ ביי-
נערען הענטעל! — האָט געטראַכט יאָסעל ב. — איך
האָב פיינט די ביליגע רעוואָלווערלעך, וואָס אז דו שיסט
מיט זיי אָפּ אַ יאָהר—צוויי ווערען זיי קאָליע און מען מעג
זיי אַרויסוואַרפען!...

און ווייטער האָט ער געטראַכט:

— זיך נעמען ס'לעבען מיט אַ ביליג רעוואָלווערעל,
האָט נישט קיין זין!... נישט אלע טאָג נעמט זיך אַ מענש
ס'לעבען. און אַ דאָלאַר אָדער צוויי שפיעלט נישט קיין
ראָלע. דער עיקר, עס זאָל זיין מיט אַ שעהן הענטעל —
מיט אַ ביינערנס.

יאָסעל ב. האָט זיך אַ טאפּ געטון ביי דער צפון-זייט
פון זיינע הויזען, אַרויסגענומען פון דאָרטען די סומע פון
פיער דאָלאַר מיט פינפּאונפערציג סענט, וואָס דאָס איז
געווען זיין גאנץ פארמעגען, האָט עס צוריק אוועקגעלעגט
אויפ'ן אָרט און איז אַריין אינווייניג — קויפען דאָס
רעוואָלווערעל.

— גוט מאַרגען.

— גוט יאָהר. וואָס וועט איהר זאָגען גוטס?

— פאראן ביי איהן עפעס אַ גוט שיסערעל, מיט אַ

פערלמוטערן הענטעל?

— פאראן.

— אמת'ע פערלמוטער, צי גענאָרט ע?

— אמת'ע פערלמוטער!

— טאקע?

— אזוי זאָל מיר גאָט העלפען, ווי דאָס איז אמת'ע

פערלמוטער... איך'ל זיך נישט געהן שווערען אומזיסט,
צוליעב אזא זאך. אָט איז אַ רעוואָלווערעל מיט אַ זעלטען
הענטעל. אימפּאָרטירט פון דער שווייץ. גיט עס אַ טאפּ-
אָן. נעמט עס אין דער האַנט אַריין, מיסטער. האָט נישט
קיין מורא...

— סע שיסט ?
 — אודאי שיסט עם ! וואָדען, סע שיסט נישט ? אזא
 גרויס שטיק גאָלד זאָל איך האָבען, ווי גרויס סע שיסט.
 — און דאָס הענטעל איז טאקע אן אימפּאָרטירטס ?
 — אן אימפּאָרטירטס.
 — קיין שעהנערען רעוואָלווערעל האָט איהר נישט ?
 — איהר דארפט נאָך אַ שעהנערס ? דאָס
 איז וועניג שעהן ? ... ס'איז דאָך אן אתרוג'ל, נישט קיין
 רעוואָלווער.
 — איהר מיינט אזוי ?
 — איך מיינט נישט. ס'איז ביי מיר זיכער, ווי
 ס'איז זיכער, אז מיר האָבען אַ נאָט אויף דער וועלט !
 וואָס מיר געבען דערפאר ? לאָמיר הערען ?
 — וואָס ווילט איהר דערפאר ?
 — פינף מיט אַ קוואַדער.
 — איז נישטאָ וואָס צו ריידען. אויב איהר ווילט פיער
 דאָלאַר וועל איך אייך געבען !
 — אויף מיין וואָרט, אז איך קען נישט ! פאר
 פיער דאָלאַר קען איך אייך געבען אַ רעוואָלווער מיט אַ
 פליין הענטעל, נישט קיין ביינערנס.
 — איז נישטאָ וואָס צו ריידען.
 — איז נישטאָ וואָס צו ריידען.
 און יאָסעל ב. איז אוועק.
 אין דרויסען איז ער געבליבען שטעהן פאר'ן פענס-
 טער, באטראכט דאָס זעלמענע שיסערעל מיט דעם גלאַנ-
 ציגען בלאָהגרויען, פערלמוטערנעם הענטעל און נישט
 געקענט אוועקגעהן דערפון. עם האָט איהם געצויגען צו
 דעם אימפּאָרטירטען הענטעל פון דער שווייץ.
 — אַ שאַד ! אַ שאַד ! — האָט ער גערעדט צו זיך
 אַליין. — אזא רעוואָלווערעל, ווען איך האָב, גיב איך מיר
 אַ שיש און... נענוג, און איך בין פטור פון דעם גאנצען
 יאָמערטאל מיט אַלע זיינע פריידען און ליידען !

עטליכע שעה האָט זיך יאָסעל ב. ארומגעדריעהט אין
נאָם — נישט אַהער נישט אַהין. עס האָט איהם געצוי-
גען צו דעם פרישען ביסעל זעלבסטמאָרד. אָבער נאָך
מעהר ווי צו זעלבסטמאָרד, האָט איהם געצויגען צו דעם
שעהנעם הענטעל פון דעם רעוואָלווער...

אַז ס'איז געוואָרען נאכט איז יאָסעל ב. אוועק אַהיים,
אַפגעגעסען נאכטמאָל, זיך געלעגט שלאָפען און נישט
פאָרגעסען אָפען-צורלאָזען די אויבערשטע טייל פונ'ם
פענסטער.

אינדערפריה, אַז ס'איז נאָך טאָג געוואָרען, האָט ער
זיך אויפגעכאַפט. אָפגעטרונקען די גוטע קאווע מיט
שמאַנט און איז אוועק צום פּאָן-שאַפּ.
— נו, וואָס הערט זיך? וויפיעל ווילט איהר פאַר
דעם רעוואָלווערעל?

— פינף מיט אַ קוואַדער. אַן עק: זאָל זיין פּי נ ה!
נישט וועניגער אַ פעני!

פיער און אַ האַלב גיב איך אייך. קעש געלט.

— ווייס איך וואָס איהר רעדט!

— ער'ט בעסער ווערען — האָט געטראכט יאָסעל ב.
— אַ פערטעל דאָלאַר האָט ער שוין אַראָפגעלאָזט. מען
דאַרף זיך נאָר נישט איילען.

און ער איז אוועק אַהיים.

אין אַ וואַך אַרום, אַז יאָסעל ב. איז צופעליג פאַרביי-
געלאָפען דעם פּאָן-שאַפּ, האָט ער זיך דערמאַנט, אַז ער
וויל זיך נעמען ס'לעבען, און ער איז אַריין אינווייניג.

— נו, וואָס הערט זיך? ... איהר האָט נאָך דאָס רע-
וואָלווערעל מיט'ן פערלמוטערנעם הענטעל?

— מאָמיר נאָך!

— וואָס וועט עס קאָסטען?

— כ'האַב דאָך אייך געזאַגט! פינף דאָלאַר. דאָס

איז דער לעצטער פרייז.

— פיער מיט 75 וועט איהר נישט נעמען?

— אפילו נישט 4 מיט 99!

— אידישע ביזנעס! — האָט יאָסעל ב. אַ טראַכט
געטון. — כלומרשט ער וויל נישט נאָכלאָזען... אָבער ער
וועט בעסער ווערען. מע'דאָרף זיך נאָר נישט איילען.
און ער איז אַוועק.

אין אַ צוויי חדשים אַרום איז יאָסעל ב. ווידער פאר-
בייגעלאָפּען דעם פּאָן-שאַפּ, האָט ער זיך ווידער דער-
מאָנט, אַז ער וויל באַגעהן זעלבסטמאָרד, וויל דאָס לע-
בען איז פּוּסט און הויל און נאַריש און הכל הכל... און —
ער איז ווידער אַריין דינגען דאָס רעוואָלווערעל.

— וואָס הערט זיך מיט יענעם רעוואָלווערעל?

— שוין פאַרקויפט!

— טאַקע? איז יאָסעל ב. שיעור נישט אומגעפאַר-

לען פון יסורים.

— וואָדען? איד'ל וואַרטען פאַר אייך?

— אַ שאָד! אַ שאָד! — האָט יאָסעל ב. געטראַכט.

— געווען באַדאַרפט איהם געבען נאָך אַ קוואַדער
און אַן עק... איצט — האָט ער ווייטער געטראַכט אויף
אַ נאַליצישען איריש — וועל איך שוין ליידיג
גאָט עס מוזען בלייבען לעבען!... וויל איד'ל זיך
נישט צופאַסען קיין לייטישען רעוואָלווער... די אַמערי-
קאַנישע רעוואָלווערען, מישטיינס געזאָגט! אָהן חו, אָהן
געשמאַק, אָהן אלצדינג... און אַז מע'שיסט דערמיט אָפּ אַ
יאָהר מעג'ן עס אַרויסוואַרפען. אַז אַנציינרען — האָט ער
געטראַכט — זאָל זיך אַמעריקאַ מיט איהרע רעוואָלווער-
רען! און אַ פייער — האָט ער געטראַכט — זאָל קומען
אויפ'ן קאַפיטאַליסטישען קלאַס!... דערפאַר וואָס זיי
האַבען כל ה'וואוילטאָגען, און מיר קענען זיך אפילו נישט
פאַרגינגען זיך צו דערשיסען אַיננאַמאַל אין עטליכע יאָהר

מיט א לייטיש רעוואָלווערעל, וואָס איז אימפּאָרטירט פון
דער שווייץ. פארברענט זאָלען זיי ווערען!

...היינט האָט יאָסעל ב. א ריזיג געשעפט פון היל־
צערנע ציינשטעכערס, פארמאָגט א פינאַנאַל, א פרוי
מיט צוויי קליינע... הינטלעך, אן אויטאָמאָביל, א גאַנג
מיניקעס־יום־טוב־בלעטער, דריי פּאָר ווייסע פלאנעלענע
הויזען, אן אויסגעשניטענעם אפענדיק, א געליעבטע אין
די בראַנקס, א מיינונג איבער'ן פאנאמא־קאנאל, צוויי
טעלעפאָן־דירעקטאָריס, אן אויל־בילד פון פרעזידענט
מ'קינלי, פינף קאשקעמען, א שוויגער, א „סעפטעמבער־
מאָרגען“, א בערשטעל אויף צו פּוצען די נעגעל, א שמאַל
רעקעל מיט קעשענעם אין דער זייט און א פּאָנאָגראַף מיט
אַלע ליערער פון אידישען טעאַטער...
און ער איז דער גליקליכסטער, דער לעבעדיגסטער,
דער פרישסטער זעלבסטמערדער, וואָס מיר האָבען ווען־
עס־איז געזעהן!

זעלבסטמערדער נומער 2

ער איז געווען יונג, ער איז געווען נאָריש, ער איז געווען פארליעבט.

זיין לייעבע איז געווען א טיפע. זיין לייעבע איז געווען אן ערהאבענע. זיין לייעבע איז געווען א פלאמפיערדיגע. און אליין האָט ער געהייסען הימעלפעלד, אָדער עפעס אן אנדער נאָמען, וועלכען מיר קענען איצט נישט אויסטראכטן, ווייל עס איז צו הייס אין דרויסען.

אלזאָ בלייבט עס הימעלפעלד.

אז הימעלפעלד — ערשטער נאָמען : שמואל — האָט דערפיהלט, אז ער איז פארליעבט, שטאַרק, טיף און אונט־געהויער, האָט ער זיך מישב געווען : וואָס וועט ער טראָגן זיין טיפע לייעבע אין זיך ? ער קען זי נאָך חלילה פארלירען. מען קען זי נאָך ביי איהם צו'ננבענען. און ער וועט בלייבען אָהן לייעבע און אָהן אלעמען.

כדי צו פארהיטען דאָסדאָזיגע אומגליק, האָט זיך שמואל הימעלפעלד מישב געווען : ווייסטו וואָס ? ער וועט נעמען — טאַקע מיט דער זעלבע לייעבע וואָס ער טראָגט אין זיין האַרצען — און זיך פארליעבען עפעס אין אַ מענשען פון אדרבא — דעם געגענזעצטען געשלעכט. „אלץ איינס“ — האָט ער געטראכט — „האָב איך שוין די פלאמפיערדיגע לייעבע, וועל איך זי אויסנור צען אויף עמיצען, און לאָז זיך טון וואָס סע וויל!“

כך הוא. אונזער שמואל הימעלפעלד האָט זיך פארליעבט אין אַ מיידעל, האָט איהר אָנגעטרויט זיין טיפע לייעבע, און אין לבנה'דיגע נעכט, ווען די גאַנצע וועלט

איז התנ"כחור'יש-בלאס און נארישליך — פלעגט אונזער שמואל הימעלפעלד קריגען מוט און אריינברענגען איהר האנט אין זיינע און איהר איבערצעהלען די פינגער ביז פינף און — צוריק, און ווידער ביז פינף און ווידער צוריק. די דאָזיגע ווילדע אָרניען פון צעהלען די פינגער, זענען געווען באגלייט פון א טיפען אריינקוקען אין דער גע- ליעבטער'ס אויג. דערביי פלעגט ער כמעט צולעגען זיין רעכטען אויג צו איהר לינקען, א גלעט טון איהר באק מיט זיין נישט-געראזרט פנים, און מיט די אנדרע (איינצי- גע) אויגען פלעגען זיי ביידע אוועקקוקען אין דער פריק- רער ווייטקייט, וואָס האָט זיך געצויגען ספעציעל פאַר זיי.

דאָס צעהלען די פינגער איז אָבער געווען א זאך, מיט וועלכער די צוקינפטיגע מאדאם שמואל הימעלפעלד האָט זיך נישט צופרידענגעשטעלט. זי האָט געוואָלט מעהר ליעבעס-אויסדרוק, זי האָט געוואָלט מען זאָל זי אויסנע- מען פון צייט צו צייט. זי האָט פארלאנגט און געוואונ- שען און געטופעט מיט איהר שיכעל, נומער 8, אָבער עס האָט נישט געהאַלפּען. שמואל הימעלפעלד איז געווען צופיעל פארנומען מיט צעהלען די מיידעלשע פינגער ביז פינף און — צוריק. די דאָזיגע ארבייט האָט ער געטון מיט פלייס, מיט פינקטליכקייט, מיט אַלצדינג. און כדי דעם מיידעל זאָל נישט ווערען לאנגווייליג, פלעגט ער נאָכדעם ווי ער איז פארטיג געוואָרען מיט די פינגער פון איין האנט, זיך נעמען צו דער צווייטער. דערביי פלעגט זיין גרויס, פישוג אויג, ליגען כמעט אויף איהרען, און ער פלעגט עפעס מורמלען שטילערהייט פרעמדע, הימעל- ווייטע, אומפארישטענדליכע ווערטער.

האָט איהם דאָס מיידעל אָוועקגעוואָרפּען.

און אז שמואל הימעלפעלד האָט געזעהן, אז זיין מייד- דעל נעמט איהם אָן ביים גייסטיגען „הענגער“ און ווארפט איהם אָוועק — נאָכדעם ווי ער האָט פאַר איהר א זוי פ י ע ל געטון, נאָכדעם ווי ער האָט אזוי פלייסיג גע-

צעהלט די פינגער פון איהרע הענט (אינאיינעם האָט עס שוין געהאלטען ביי אנדערטהאלבען מיליאָן!) און נאָכ־דעם ווי ער האָט איהר כמעט אינגאנצען אַרויסגעקוקט דאָס לינקע אויג, איז ער געוואָרען פארצווייפעלט, מרה־שחורה'דיג, אָפגענארט, פארביטערט און ער האָט באשלאָג־סען:

— פון היינטמאָל אָן — מעהר נישט אַ קוק טון אויף אַ פרוי! און כדי זיך אַביסעל צו פארטרייבען די ביטערע געדאנקען און כדי ער זאָל נישט דאַרפען טראכטען פון דער גאנצער געשיכטע, האָט שמואל הימעלפעלד גענומען ליינען אַ צייטונג. אָבער, אַך! אין דערזעלבער צייטונג איז געווען געדרוקט אַ בילד פון עפעס אַ מיידעל, וואָס איז אנטלאָפּען פון דער היים, און וואָס מ'ווייסט נישט וואו זי איז.

אַז שמואל הימעלפעלד האָט דאָס דערזעהן, איז ער געוואָרען אויפגערגעט און אויסגערופען: „פארברענט זאָלען זיי ווערען! אומעטום זענען זיי דאָ!“ און באַ־שלאָסען נישט מעהר אַריינצוקוקען אין אַ צייטונג, אָנ־שטאָט דעם וועט ער זיך בעסער פאררויכערען די ליולקע און אזוי ליגען רוהיג אויפ'ן בעטעל און רויכערען.

ער האָט זיך געמיטליך אַרויסגענומען פון דער הינ־טערשטער הויזענקעשענע אַ בלעכען שאַכטעל מיט טאַ־באַק, און זיך געוואָלט אָנשטאָפּען די ליולקע, אָבער פלוצים — זעהר פלוצים האָט ער באַמערקט, אַז אויפ'ן בלע־כעל מיט טאַבאַק איז פאַראַן אַ בילד פון אַ... מיידעל.

— נישט אויסצוהאלטען פון זיי! — האָט שמואל הימעלפעלד אויסגערופען אינוועניג ביי זיך, אויף אַ הויך קול — נישט אויסצוהאלטען פון זיי... אומעטום זיינען זיי דאָ. וואו מען גיט זיך אַ ריהר.

שמואל הימעלפעלד האָט צוריק אַריינגעלעגט די ליול־קע אין קעשענע און מעהר נישט פאררויכערט. עס איז איהם שוין נישט געלעגען אין זינען. ער איז געווען פאַר־

ביטערט. דערשלאָגנען. ער האָט נישט געוואוסט וואו זיך
אהינצוטון פון די פרויען וואָס האָבען, ווי איהם האָט זיך
אויסגעדראַכט, פארכאַפט דעם גאַנצען ערדקוגעל.

ער איז אַראָפּ אין גאַס און דאָס ערשטע אויף וואָס
זיין בליק איז געפאלען (אויב אַ בליק קען איבערהויפט
פאלען!) איז געווען אַ ריזיגער טעאַטער-פלאַקאַרד מיט
אַ בילד פון דער פרימאָדאָנאַ, וואָס שטעהט און שמייר
כעלט און שמייכלט און שמייכלט און — הערט נישט
אויף צו שמייכלען אפילו אויף אַ מינוט, ווי עס איז די
טבע פון דאַמען וואָס שמייכלען אויף טעאַטער-אַפישען...
— ווידער אַ פרוי! — אומעטום זענען זיי פול.
נישט אויסצוהאַלטען פון זיי — האָט געטראַכט שמואל
הימעלפֿעלד, און עס האָט איהם גענומען שווינדלען פאַר
די אויגען, און ער האָט דערפיהלט, אַז ער פאַלט. — — —
אַז ער איז געקומען צו זיך, האָט ער דערזעהן ווי עס
שטעהט לעבען איהם אַ מיידעל אָנגעטון אין ווייסען
און — הייסט איהם „נעמען אַ לעפעל“.

שמואל הימעלפֿעלד האָט גענומען דאָס לעפעלע מיט
מערדיצין, נאָך אַמאָל אַ קוק געטון אויף דער מיידעל אין
ווייסען און — זיך געהייסען געבען זיינע קליידער,
ער וויל געהן אַהיים, ער וויל דאָ נישט בלייבען. עס איז
איהם גאָרנישט. ער איז געזונט.

אין אַ האַלבער שעה אַרום איז ער געשטאַנען אין
שאַקעלדיגען דרויסען און זיך אַרומגעקוקט. עס איז גער
ווען נאַכטיג. אויפ'ן הימעל איז געווען אַרויסגעשטעלט
גאָט'ס שטענדיגע לבנה. און אַז הימעלפֿעלד האָט אויף
איהר אַ קוק געטון, האָט זיך איהם געדוכט, אַז די לבנה
האָט אַ גלאַט, מיידליש פנים, מיט חן-גריבלעך און אַז זי
שמייכלט אַראָפּ מיט אַ בלאַס חוזק-שמייכלעלע אויף דעם
גאַנצען מאַנסבילשען געשלעכט.

הימעלפֿעלד — אונזער באַליבטער הימעלפֿעלד —
האָט שוין מעהר נישט געקענט אויסהאַלטען... „די גאַנצע

וועלט איז פארווייב ערט — האָט ער געטראַכט — „אומעטום וואו מען גיט זיך אַ ריהר איז ענטוועדער אַ פרוי, אָדער אַ מיידעל... און פאר דעם אמת'ן מאַנס-ביל, וואָס וויל אָפלעבען אַלע זיינע יאָהרען אַלס מאַנס-ביל, איז נישטאָ קיין אָרט, וואו ער זאָל זיך אַהינטון...“

ש. ה. האָט זיך אויסגעטונקען אַ טרעהר פון דער באַק (פארכאַפט, הייסט דאָס, די דאָזיגע טרעהר, איידער זי איז אַראָפּגעפאלען אויף דער ערד), דאן האָט ער, אויף דעמוזעלבען אופן, פארכאַפט אין צייט נאָך עטליכע פרישע, ערשט-אויסגעאויגענטע טרעהרען, האָט נאָך אַמאָל אַ קוק געטון צו דער שמיכעלדיגער לבנה מיט דעם גלאַז-טען ווייבערשען פנים און ער האָט באשלאָסען אַז עס איז אַ גרויס רחמנות וואָס ער דאַרף נעכאָך געהן פון דער וועלט יונגערהייד, אין מיליטער-עלטער. אָבער ס'איז פאַרפאַלען.

הימעלפּעלד האָט זיך געלאָזט געהן אין דער ריכטונג פון אַן אַפטייק, באלד איז ער געשטאַנען לעבען שוין פענסטער אין וועלכען עס איז געווען אויסגעשטעלט אַלער-ליי כירורגישע זאַכען און מעדיצינען, און צווישען זיי אַלע איז געזעסען אַ מיידעל מיט לאַנגע צעפּ און דעמאָנסטרירט ווי אַזוי דאָס „ווענוס האָרמיטעל“, וואָס קאָסט בלוז \$1.25, טוט אויף וואונדער שבוואונדער, און — די גאַנצע גאַס פרויען זענען געשטאַנען אויף דער דרויסענדיגער זייט פונ'ם זעלבען שויפענסטער און — זיך צוגעקוקט... — אומעטום זענען זיי דאָ... אַזוי ווי די היישע-ריקען — צום גוטען יאָהר! — האָט הימעלפּעלד אַ זאָג געטון צו זיך זעלבסט, געטון אַ טיעפען זיפּץ און איז אַריין קויפען אַזאַ מין סס, אויף צו נעמען זיך ס'לעבען. ביי דער אַפטייק-וואָג איז געשטאַנען אַ מיידעל אָנ-געטון אין ווייס-פאַפירענע מאַנזשעטען, און איהם גע-פרעגט וואָס ער וויל. הימעלפּעלד האָט אָנגערופען דעם נאָמען פון דעם גיפט, אַ טראַכט געטון „ווידער אַ פרוי“,

און מיט א כלומר/שט רוהיגען קול האָט ער זיך געהייסען
פארקויפען דעם דאָזיגען גיפּט.

אַז ער איז אַרויסגעקומען מיט דעם פּלעשעל סם,
האָט ער פּאַרויכטיג ביים שיין פּון אַ לאַמטערן אַ קוק
געטון אויפ'ן צעטעל, כּדי צו זעהן צי דאָס איז דער ריכ-
טיגער סם. אָבער אַך, וואָס האָבען זיינע אויגען געזעהן?
זיינע אויגען האָבען געזעהן, אַז אויף דעם צעטעל וואָס איז
געווען אָנגעקלעפט אויף דעם פּלעשעל איז געווען ס'בילד
פּון אַ שמייכעלדיג מיידעל — פּון אַ מיידעל וואָס שמיי-
כעלט רוהיג אויף זיין אונטערגאַנג, אויף זיין אומגליק.
— זאָל געהן אין דר'ערד דער סם מיט אַלעמען! —
האָט שמואל הימעלפּעלד פּון זיך אַ שליידער געטון
ס'פּלעשעל, — אומעטום וואו מען גיט זיך אַ ריהר-צו
געפינט מען אַ פּרוי... דער גאַנצער ערד-קוגעל איז אָנגער-
פילט מיט זיי. אפילו אויף די פּלעשלאַך סם זענען זיי
גויד פּאראן!

און שמואל הימעלפּעלד — (וועלכער איז געווען אַ
שטיקעל דענקער), — האָט באַשלאָסען, אַז אזוי — צי
אזוי, אין לעבען צי אין טויט, אין גאַנצען פּטור ווערען
פּון דער פּרוי קען מען נישט.
און שמואל הימעלפּעלד איז געבליבען אונגעווער
לעבען, ביז צום היינטיגען טאָג! ...

איינער דערצעהלט —

מיין נאָמען איז ישראל לעווין. איך בין א ניערדיג-געוואַקסען מענשעל מיט א שוואַכען כאַראַקטער. פארהיי-ראַט בין איך נישט — כאַטש איך בין זעהר מקנא דאָס פא-מיליען-לעבען. די אורזאַכע איז א גאַנץ איינפאַכע: איך בין א שטיקעל משונגענער. אז איך פאָהר מיט'ן עלעווייטאָר דוכט זיך מיר אלץ, אז אָט, אָט קערט ער זיך איבער און איך זיך אימער אויף דער זייט, וואו עס זענען פאראן וועניגער מענשען, כדי עס זאָל נישט אַריבערוואַזשען. פיעל מאָל ווען איך שטעה לעבען דער „לעבעדיגער רעל-סע“ אין סאָבוויי שטופט עס מיך עפעס ווי מיט געוואלד איך זאָל דאָס אַנריהרען מיט דער האנט. און אז איך האלט זיך איין פון צו טון עס, איז עס מיט דער גרעס-טער אַנשטרענגונג.

געלערענט האָב איך א סך. און גרינטליך געלערענט און טיעף געלערענט. בין גענוי באקאָנט מיט פיעלע פיר-לאָזאָפישע סיסטעמען — אלטע און נייע. האָב שטודירט פארשידענע וויסענשאפטליכע ענינים. געלערענט פאָליר-טישע עקאָנאָמיע. געגריבעלט זיך אין דער שעהנער ליר-טעראטור, געקאָנט א סך קלאסיקער אויף אויסוועניג, און פון דעם אלעמען — בין איך אויסגעוואקסען א קראַנקער און אוננוצליכער מענש.

מיין באהויפטונג: וואָס מער דו ווייסט — אלץ וועניגער פארשטעהסטו. דאָס וויסען איז דער שטראַם און דאָס נייט-וויסען איז דער קוואַל פון וועלכער דער שטראַם געהט.

איך פארגלייך אויך דאָס וויסען צו קליינע רעטונג־שיפֿֿ
לעף אין אַ האַפּען. שטעלסטו אָן צו פּי ע ל ש יפּלעך
קענסטו זיי נישט באַוועגען אין צייט ווען דו נויטיגסט
זיך אין זיי. אָנפלאַנצען אין קאָפּ צופּיעל געדאַנקען,
הייסט שטעלען אין געפּאהר דאָס לעבען פּון יעדען גע-
דאַנק. דען אויך גשראַנקען זענען פּאַראַן ל ע ב ע ד י ג ע
א ו ן ט ו י ט ע.

מיינע זענען טויטע געדאַנקען.

די אַלטע אמת'ן, זאָג איך, ישׂראל לעווין, האָבען
שוין זייער פּרוכטבאַרקייט פּאַרלוירען — פּון בלוזער
אַלטקייט. און די נייע אמת'ן — זענען נאָך קליינע
קינדער, האָב איך זיך פּיינט מיט זיי צו שפּיעלען. איך
האָב אלץ מוראַ זיי וועלען מיך פּאַרשמירען.

אַ מאָל בין איך געווען פּאַרליעבט. סאַ געלעכטער!
אַ געלעכטער מענש — פּאַרליעבט זיך מיט אַ מאָל
אָן אַ באַשעפּעניש וואָס אונטערשיידעט זיך פּון איהם
בלויז מיט אַ קלייניגקייט, און עס האָט נישט אפּילו דעם
אינטערעס פּון אַ שטודיום.

מאָדנע!

מילאַ. איך האָב זיך פּאַרליעבט. אָן וועמען מיינט
איהר, למשל? אין אַן אַלטער דאַמע מיט גרויע האָר.
זאָל איך אזוי זיין געזונט, ווי איך זאָג נישט קיין ליגען!
איך האָב זי דערזעהען אין פּאַרק. פּאַרנאַכט. אַ
פּויגעל דאָ און דאָרט. אַ משוגענע קאָמבינאַציע פּון ליכט-
פּאַרבען. און שלאַנקע איידעלע בוימער — האַלטען די
הענט אויסגעשפּרייט און ווילען עמיצען כאַפּען. זי איז
געזעסען אויף אַ באַנק מיט'ן בינאָקל אין האַנט און גע-
לעזען אַ טויטען־רשימה אין אַ צייטונג. איהרע האָר
זענען געווען אזוי אַריסטאָקראַטיש־גראַף. איהר פנים
צאַרט, אביסעל גערוימעלט און פּיין־געקנייטשט פּון פּיעל
מאַסאַזשירען.

— לייעבע, אַלטע דאַמע! — האָב איך זי אַדרעסירט
— לייעבע אַלטע דאַמע, איך, דער יונגערמאַן, ישׂראל

לעווין, האָב אייך ליעב אויף אן אמת. קיינע אָנשטעלען.
זאָ וואהר מיר גאָט העלפט! און איך האָב זי ארומגע-
נומען און גענומען קושען איהרע קאלטע ליפען.

...עס איז ארויסגעקומען א סקאנדאל. זי האָט
נישט געוואָלט. זי האָט געמיינט, אז איך בין נישט ביי די
ריינע געדאנקען. נאָך איהר מיינונג האָב איך זיך בא-
דארפט פארליעבען אין אן אונשולדיג מיידעל — ווי
מיין טאטע ע"ה האָט געטון. אזוי פיהרט זיך די וועלט.
איך טראכט אָבער אנדערש. איך טראכט: אז די וועלט
איז מיין שונא — וויל איך איהר טון אויף צו-להכעיס.
אזא געדאנק ביי מיר!

דערנאָך — איך מיש, דאכט זיך איינס מיט ס'אנ-
דערע, נאָר ס'מאכט נישט! — דערנאָך, האָב איך גע-
קראָגען א באשטעלונג פון א באקאנטען זשורנאַל. איך
האָב באדארפט שרייבען וועגען דער שעדליכער ווירקונג
פון אלקאָהאָלישע געטראנקען. אז איך נעם אונטער א
זאך, האָב איך עס ליעב צו טון גרינטליך. האָב איך
אליין געוואָלט אויסגעפינען די בארוישענדע ווירקונג פון
די גיפטיגע משקאות. איך זאָל עס קאָנען באשרייבען
מיט גענויקייט — ווי עס פאסט פאר א מענש וואָס איז
איבערגעגעבען דער וויסענשאפט.

ביז דעמאָלט האָב איך קיינמאָל נישט געהאט גע-
טרונקען קיין שארפע געטראנקען. איך האָב עס
באטראכט פאר א שעדליכע זאך. א מענש דארף ליידען,
און וואָס מער וואָס טיעפער ער ליידיט אלס
מענשליכער ווערט ער...

מיין אייגענע אנשוואונג!

איך אליין בין צו זיך זעהר שטרענג!

אָפטמאָל באליידיג איך זיך ווי דעם ערגסטען און
פאטש זיך זאָגאר אָן די באקען.

נאָר איצט איז עס געווען א פראגע פון עהרליכקייט.
אז ריינע פען האָב איך תמיד געהאט, כאָטש ס'מויל איז

ביי מיר שמוציג. די מייסטע שריפטשמעלער זענען אזוי.

בין איך אוועק אין א שענק און — גענומען א גלעך זעל בראנפען. פע! א מאָדנער טעם. אזוי האָב איך טאקע פארשריבען אין מיין נאָטיץ־ביכעל. האָב איך געפרובט נאָך א גלעזעל — איז שוין געווען בעסער. א וואַרמקייט אין די אינגעווייד. א שטילע פּרעהליכקייט. האָב איך געפרובט נאָך איינס און נאָך איינס א. ז. וו. בין איך געוואָרען אויפגעמונטערט, לייכט... האָב געד וואָלט אָפקויפּען ביים שענקער דאָס גרויסע בילד, וואָס איז געהאנגען אויפ'ן וואנט איבער'ן בופעט. איהם אָג' געבאָטען עלף טויזענד דאָלאַר א חוץ פּראָצענט אויפ'ן געלט. דריי און א האלב פּראָצענט האָט ער נישט געוואָלט. האָב איך איהם ארומגענומען און ווארים געקושט — אזא ליבליכער מענש דער קעלנער! אזוי גיך ווי איך קריג אריין דאָס געלט פון מיין ירושה — גיב איך איהם איבער דעם שליסעל. און — ס'איז מאָדנע! אנדערע אז זיי טרינקען ווערען זיי שכור און הויבען אָן פאלען פון די פיס. איך בין, ווייזט אויס, נאָר אן אנדער מין מענש, איך האלט זיך פעסט ווי אייזען. נאָר די פּאָדלאָגע איז עפעס אזא ווייכע ווי פון גומי. צו וואָס מאכט מען אזעל־כע ווייכע פּאָדלאָגעס? נאָר מסתמה איז א שכל דערביי. יעדענפאלס — אויב חתונה האָבען איז מיט'ן שענקערס פרוי. איך האָב זיי ביידען מאָדנע לייעב. און די פינקעל־דיגע בריליאנטען וואָס זענען די גרויס ווי גלעזער — גיב איך איהר אלע אוועק. העי, קעלנער, קום אהערצו מיט'ן טאץ און נעם צו די בריליאנטען, איידער זיי צעשיטען זיך. איך שריי נישט. אדרבה, איך רעד זעהר שטיל. איך ווייס נישט פאר וואָס — נאָר עפּים שעהם איך זיך הויך רעדען. נאָך זעהר חידוש'ט מיך, וואָס מען נעמט מיך ארום פון ביידע זייטען און מען וויל מיך אנידערלעגען. וואָס פאר א שלעכטס האָב איך דען עמיר

צען געטון? איך, ישראל לעווין, וועל זיך נישט לאָזען
בשום אופן — כאַמטש איך בין א דערשלאַגענער מענש
און א גרויסער שוועכלינג! היינטיגעס מאָל וויל איך
זיי ווייזען, אז זיי זאָלען נישט מיינען דאָס-ע — — —
זיי זאָלען נישט מיינען. זאָלען זיי נישט. אזעלכע
סמארקאטשעס איז-ע-ליכע!!

קיי לע פיי לע ב.

די שוועסטער פון יאָסעל ב.

קאָפּיטעל איינס

איך בין אן עלטערער בחור און וואוין צוזאמען מיט
מיין חבר מיצעלמאן אין א שעהן צימער פאר צעהן דאָר
לאר א חודש — מיט באַליכטונג.
ער איז א יונגער ארטיסט, מאָהלט אלערליי אימ
פרעסאָניסטישע בילדער, וואָס איך בין אויף זיי נישט
קוין מבין, נאָר איך שעץ זיי אָבער זעהר הויך — דערפאר
ווייל איך ווייס זיי נישט ווי אזוי אָפּצושאצן. זיינס א
קעלביל קאָן — פון א נישט מבין — גענומען ווערען
פאר א באַרנבוים און — פארקעהרט.
אזא מין סאָרט קינסטלער איז ער.

זיך אליין דארף איך דאָך נישט פאָרשטעלען פאר
אייד, ליעבע לעזער, לעזערינען און מיינע איבריגע
פריינדע! איהר ווייסט מסתמא אז איך מאך מעהר
וועניגער א לעבען פון שרייבעריי. און וואָס איז שייך
מיין האַרץ — איז דאָס אן אלט־מאָדיש האַרץ, אָהן
די מאָדערנע איינריכטונגען, אָהן קינסטליכע באַהייצונג,
דערפאר אָבער געראם אָהן א שיער, כאַטש שטעל דאָרט
אריין און קווארטיר א גאנצען רעגומענט מיט מיידלעך,
ווייבלעך, פרויען, דאמען, א. ד. גל.

מיין חבר מיצעלמאן, דארף איך אייד זאָגען, איז
א ווייבערשער יונג, מיט א ווייבערש געגעל מיט וויי
בערשע הנדל'לעך. אויף דער עטאזשערקע ביי איהם וועט
איהר טרעפען פון כל המינים ביכלעך איבער די
סודות פון שעהנקייט, סלאָיעקלעך מיט שעהנקייט

זאלכען, פלעשעלעך מיט פארפיום, קעסטלעך מיט פודער און שמינק און אנדערע ווייבערשע שמאכטעס. שמעהט ער אויף אין דער פריה — איז די ערשטע זאך — דער שפיגעל. צו ערשט באטראכט ער זיין פולע גרויס אין קאמביניישאָן סוט — א מין אונטערהעמד מיט נאטקעס צוזאמען, אן אמעריקאנישע ערפינדונג צו שפאָרען געלט, צייט און כחות. דאן באטראכט ער זיין פול געזיכט, דאן זיין פראָפיל — דערנאָכדעם ווי אזוי ער קוקט אויס בשעת ער געניצט.

פארטיג דערמיט, פארשמירט ער זיך פון די סלאַיקלעך און באשיט זיך פון דעם פודערעל און נעמט זיך פארקאמען די האָר און עס נעמט איהם א גוטע שעה אויפ'ן זייגער ביז עס געלינגט איהם אוועקצולעגען די פאָדערשטע דריי לאַקען אזוי, אז זיי זאָלען אויס-זעהן ווי זיי וואָלטען קיינמאָל נישט געווען פארקאמט. א קינסטלערישער קאפריז אזא.

אזא קאפריז א קינסטלערישער.

וועט איהר דאָך פרעגען: וואָס איז דער שכל?
וועל איך אייך ענטפערען: טאקע — וואָס איז דער שכל?

זאָגען מוז געזאָגט ווערען, אז מיט אלע חסרונות זיינע האָט דער דאָזיגער מיצעלמאן זעהר וועניג מזל ביי פרויען. פארוואָס — זאָלט איהר נישט פרעגען. אין אזעלכע זאכען איז נישטאָ קיין פארוואָס.

למאי איך? וואָס בין איך דאָ דער גרויסער חכם? צו דער געוואלדיגער פארשוין? צו דער פיינער שמועסער? צו דער גרויסער גאָלדשפינער? פונדעסט-וועגען — ווי איהר וועט געוואָהר ווערען אין קאפיטעל צוויי.

קאפיטעל צוויי

צו מיר קומען מיידלעך, און צו איהם, צו מיצעל-מאנען — קומען אויך ארויף מיידלעך. מיינע מיידלעך, פארשמעהט זיך, זענען די שעהנע, די פיינע, די ליי-

טישע, די אמת'ע מיידלעך, מיט די ברענענדיגע אויגען
און מיט די הייסע הענט, און מיט די שעהנע צעפ, און
מיט די הויכע בווימס, און בכלל זענען זיי כמעט אלע
ווארימע אנהענגערינס פון מיין טאלאנט.

צו איהם ווידער קומען אויך ארויף מיידלעך —
אָבער שוין פון אן אנדער סאָרט. צו מיינע מייד-
לעך קומען זיי נישט. זיי זענען ס'רוב עלטערע, בונ-
דיסטקעס אָדער פעפעס'קעס מיט ברילען און אונטער-
געשוירענע האָר און פלאַכע, פלאַטאָנישע קאפעליושלעך
און מיט מאנסכילשע שטימען — בררר!
דאָס איז דער כלל. אָבער אזוי ווי צו אלע כללים
איז דאָ אויך פאראנען אן אויסנאם און דאָס איז פריילין
ק. ב.

די דאָזיגע קיילעביילע ב., (וואו האָט ער זי דער-
טאָפט? דאָס איז זיין סוד!) איז נאָך גאר א יונגע זאך
מיט א פנים'על וואָס מען טרעפט דאָס נישט אפילו ביי
א פרינצעסין — בלוט און מילך! און א קאָפּ מיט א
זשמוט שוואַרץ-זיידענע האָר וואָס פעכלען אזש פון
שוואַרצקייט און שלאָגען אָפּ די וויסקייט פון איהר
הויט נאָך ווייסער, נאָך קלאָרער, עפעס ווי א טייך פון
מילך אין א שוואַרצען וואַלד — בקיצור, דאָס אמת'ע
מיידעל וואָס מען פרעגט דארויף.

פארליעבט? נאטירליך! פארוואָס-זשע פרוב איך
נישט מיין גליק? פארוואָס-זשע שטעה איך ווי א ליי-
מענער גולם? פארוואָס טו איך נישט עפעס? וויילע...
ווייל איך שטעה טאקע נישט לעדיג און טו אלצדינג
וואָס איך קאָן, אבי צו געווינען איהר האַרץ און איהר
נשמה.

איבריגענס איז זי מיר א ביסעל צו יונג, צו אונ-
שולדיג און אפילו איך, דער גרויסער הארטגעזאָטענער
ציניקער האָב עפעס נישט דאָס האַרץ איבערצוברעכען
אזא ווייס'הן'עוודיג בלימעל. און א חוץ דעם האָב איך
עפעס נישט קיין צוטריט צו איהר — אזוי קינדיש איז

זי און רעדט מיט אזא באגייסטערונג וועגען מיין חבר מיצעלמאן'ס מאהלעריי — דער רוח מעג איהם נעמען, מיין חבר מיצעלמאן, כאַטש עד איז א גאנץ וואוילער יונג און איך האָב צו איהם גאָרנישט.

מיר זענען ראדיקאלע מענשען — איך און מיין חבר מיצעלמאן, און אָפגעמאכט איז צווישען אונז, אזוי און אזוי — אויב איינער פון אונז וויל זיך פארברענגען מיט א מיידעל, דארף דער אנדערער נישט זיין קיין שוויינקערל און אָפטרעטען דאָס צימער. קיין תירוץ, וועט א יעדער מעגש פארשטעהן, איז אין אזעלכע אומשטענדען נישט פאראנען.

יא, איך האָב אומיסטען — צוליעב סטיל — פאר-געסען איך צו דערצעהלען אז דאָס פרייליין קיילעביילע ב., פארהאלט זיך צו מיר אָכוועהגעשריען, גאָר נישט פריינטלעך — מען קאָן זאָגען: כמעט ווי א שונא, וואָרים אליין — ווי עס איז מיר שוין מיאוס ומאָוס צו זאָגען — איז זי א ראדיקאלע און גאָוואָרע'ט. איך שפרעד, אמאָל רעד איך, אָבער גאָוואָרען? נעווער! כסדר שפעט זי פון מיינע מיידלעך, וועלכע זענען, נאָך איהר מיינונג, נאָרישע יענקים פון קינסטליכער בלאָנדר-קייט, און בכלל האסט זי זיי דערפאר, וואָס זיי פאר-ברענגען זיך צו פריי מיט בחורים. עס זאָל מיר עפעס איינ-פאלען, איז מיר דאָס נישט איינגעפאלען ביז וואנעט — נאָר איצט הויבט זיך איינגענטליך אָן די מעשה:

די מים סמיט, האָט געזאָלט ארויפקומען צו מיר אין צימערל. צו דער דאָזיגער געלעגענהייט האָב איך צוגעקליבען מיין דירה אזוי פיין ווי מעגליך. די פאָר-לאָגע האָב איך באגאָסען מיט די שמעקעכצען פון מיצעלמאן'ס פלעשעלעך. די שטריוענע קאפעלוישען וואָס זענען געהאנגען אויפ'ן וואנט, האָב איך אריינבא-זייטיגט אין שאפע אריין. אויפ'ן טישעל האָב איך אוועקגעשטעלט א גלאָז מיט בלומען פאר דרייסיג סענט, און מיצעלמאן'ס געשטעל מיט דער לייווענט

הָאָב אײַך פאַרפאַקט אונטער'ן בעט, כּדי אײַך זאָל עס
נישט האָבען פאַר די אויגען, צום גוטען יאָהר! דאן
הָאָב אײַך זײַך אָנגעטון מײַן נייעם יום־טובֿ'דיגען שמייר-
כעל, אונטערגעשפּאַרט אַ פינגער אונטער דער לינקער
שלייף און זײַך אוועקגעזעצט וואַרטען. לאַנג האָב אײַך
אזוי נישט געדאַרפט זיצען, אײַן עטליכע מינוטען אַרום
איז אַריינגעקומען מײַן חבּר מיצעלמאַן אײַן דער באַ-
גלייטונג פון דער באַרישניע קײלעביילע ב.

אזוי ווי מיצעלמאַן האָט באַמערקט אז בײַ מיר איז
יום־טובֿ'דיג, האָט ער מיך אוועקגערוּפּען אײַן אַ זײַט
און מיך געפּרעגט צו וואַרט אײַך אויף עמיצען.

— יאָ! האָב אײַך געזאָגט הויף — אײַך ערוואַרט
דאָ אײַמיצען בײַ מיר פונקט נײַן אַ זײַגער! דערבײַ
הָאָב אײַך אַ שלײדער געטון ציניש אַ שמייכל צו פּרוּי-
לײַן קײלעביילע, ווי אײַגער רעדט: נישקשה. אײַך בײַן
דאַנקען גאָט אויך נישט קײַן פאַרלײדענער!

פון דער דאָזיגער באַמערקונג איז פּרײליין קײלע-
ביילע ב. געוואָרען רײט און גענומען זײַך מינען ווי די
ליכט פאַרבען פון אַ באַלעט. דאן האָט זי געפּרעגט מיט
אַ הײזעריגען קול: איהר ערוואַרט דאָ מסתּמא אַ גרוי-
סען גאַסט, טשטאָ?

— טאַק טאַטשנאָ! — האָב אײַך גענומען צו הילף
מײנע צוויי רוסישע ווערטער, מיט וועלכע אײַך האָב אײַן
יאָהר 1904 באַרײזט גאַנץ רוסלאַנד און קאווקאַז — אַ
הויז סיביר — אײַך ערוואַרט דאָ הײנט אַ גרויסען גאַסט,
פונקט נײַן אַ זײַגער!

זײדער האָט דאָס פּרײליין קײלעביילע ב. געשמייר-
כעלט עפעס מיט אַ מאָדנעם שמייכלע און ווידער איז
זי רײט געוואָרען.

— זענט איהר זיכער אז זי וועט קומען? — האָט
זי מיך איבערגעפּרעגט, קוקענדיג אויף די שפיצען פון
איהרע שיד.

— זיכער!

— און ווי וואָלט זיין אז דער גאסט וואָלט נישט
קומען? האָט זי געוואָלט וויסען שוין שטעהענדיג אויפ'ן
שוועל.

— וואָלט איך איהם קיינמאָל, קיינמאָל נישט מוחל
געווען! — האָב איך צו איהר געשמייכלעט.

אז דער זייגער האָט געשלאָגען ניין האָט זיך גע-
עפענט די טיר און עס איז אריינגעקומען נישט מיט
סמיט, די אמעריקאנערין, נאָר די בארישניע קיילע-
ביילע ב.

ווי א משוגענע איז זי ארויפגעפאלען אויף מיין
האלז און גענומען שלוכצען: מיין טיערינקער, טייר-
ערינקער... דו... דו...

לאנג האָט זי מיך געקושט און געוויינט כאַטש דאָס
וויינען איז געווען איבעריג מחמת איך האָב זיך אין
גאנצען איבערגעגעבען צו איהר און איהר יונגער בויג
זאמער קערפער האָט זיך געבויגען און געציטערט ווי א
פאלמען-צווייג, וואָס ווערט באוועגט פון א שטארקען
און הייסען מדבר-ווינט.

שפעטער ווען די מיט סמיט איז געקומען האָט זי
געטראָפען די טיר פון מיין צימערל פעסט פארשלאָסען
און פארדיגעלט.

זיכערקייט

ער האָט זי נישט ליעב. עס ציהט איהם נישט צו איהר, זיין בלוט רוישט איהר נישט אנטקעגען. זיין אויג קושט נישט די באהאלטענקייטען פון איהר לייב, זיין נשמה חבר'ט זיך נישט מיט איהרער.

ער האָט זי נישט ליעב, איהר זאָלט זאָגען אפילו אויף אַט־אזוי־פיעל־אַ. ער איז גלייכגילטיג צו איהר. וואָס הייסט גלייכגילטיג? זי איז ביי איהם להאי וואסער, להאי דער הימעל, להאי דאָס וועטער: מ'זעהט דאָס, נאָר מ'געדענקט עס נישט.

ער האָט זי נישט ליעב. אנדערע מיידלאך, פרויען און דאמען האָט ער ליעב, ציטערט ער, אז זיי וועלען איהם חלילה פארפיהרען. שרעקט ער זיך, אז זיי וועלען איהם פאר'כישופ'ען מיט'ן פייער פון זייערע בלאַקהייטען, פארשפינען מיט'ן גאָלד פון זייערע בלאַנדע צעפּ, פאר'שוואַרצקינסטלערען מיט זייער ברונעטקייט, פארטאָלען מיט זייער האַרצטיעפּקייט.

געהט ער נישט מיט זיי. היט ער זיך פאר זיי, ווי געוויסע שרייבער היטען זיך פאר א געדאנק. מיידט ער זיי אויס, ווי א אירישער דיכטערלינג מיידט אויס וואסער. געהט ער זיי אויסען וועג, ווי דאָס גליק געהט אויסען וועג פון יעדען וואָס לויפט איהם נאָך פון הינטען מיט אויסגעשטרעקטע אָרעמס.

פינטעלט, הער שריפטזעצער, פינטעלט. פינטעלט מיר אָן א גאנצע שורה אַט־אזוי־אַ, כדי מ'זאָל מיינען, אז ס'ליגט דאָ באַ־ האַלטען א טיעפער געדאנקען — אזוי טיעף, אז סע

דארף נעמען אַנדערטהאלבען יאָהר איידער מען קאָן
איהם אויסגראָבען.

מיט א קאצענשפרונג — צוריק צו איהם, צו אונזער
פריינד, וועלכער איז געווען א זעהר פאָרזיכטיגער פלאַנ-
צער אויפ'ן פעלד פון ליעבע, וועלכער האָט זיך גע-
שראָקען פאר סקאנדאלען און פאר די געוויסע נאָכט-
מענדע דורות, וואָס לויפען נאָך פון הינטען און שרייען
פאָפּהא, און וואָס געהייסען האָט ער: אברהם פיזעם,
29 יאָהר אלט, מעהר-וועניגער פארהייראט מיט זיין
אייגענעם ווייב. דעריבער האָט ער זיך געהיט, דעריבער
האָט ער אזוי געפאָרזיכטיגט, דעריבער, אז ער האָט
דערזעהן אז א מיידעל גיט צו איהם א וואונק מיט די
אקסעל-בענדער, איז ער געוואָרען דערשראָקען, צעפלאַ-
טערט, פאר'יוספּה-הצדיק'ט, און ער האָט גענומען אנט-
לויפען — וויבווערטס.

נאָר מיט דאָניא ד. איז דער פאל געווען אן אנדערער.
מיט איהר איז ער געווען זיכער, אז זי וועט איהם
נישט אראָפּפיהרען פונ'ם וועג, אז זי וועט נישט רויבען
זיין טיכטיגע אונשולד, ווייל ער האָט זי נישט ליעב גע-
האט, ווייל ער האָט נישט געפיהלט צו איהר ס'מינדעס-
טע געפיהל פון ראָמעא-און-יוליא'שקייט, ווייל ער איז
צו איהר געווען גלייכגילטיג, ווי א סאָמא איז גלייכגיל-
טיג וואו מ'שטעלט זי אוועק.

אזוי גיך ווי ער, ווי הייסט ער, אברהם פיזעם, האָט
זיך באקאָנט מיט דאָניא ד. האָט ער צו איהר דערפיהלט
א מין ווארימע גלייכגילטיגקייט, וואָס האָט זיך צענאָמען
אין אלע זיינע אָדערען, און ער האָט דערפיהלט, אז ער
וועט זי קיינמאָל נישט ליעב האָבען. בשום אופן! אזוי
זאָל ער זיין א פאָטער צו זיינע קינדער, ווי ער האָט זי
— גלייכגילטיג. נאָך מעהר: ער האָט זי פיינט. ער
האסט זי. ער קאָן נישט ליידען די קורצעשוירענע האָר
איהרע. און די צוויי אויגען איהרע, וואָס ווארפען אויף
איהם בלאָהע שווערדען. און די ליפען איהרע — זאָ

וואהר ווי ער לעבט! דאָס זענען רויטע שלאנגען מיט
 שמייכלענדיגע ציין. און די גאנצע פיגור איהרע —
 עפעס אזוי ווי א ביליגער ווערבע-בוים, וואָס שמעהט
 לעבען וואסער און בויגט זיך און בויגט זיך — מ'ווייס
 נישט וואָס ער בויגט זיך אזוי, צום גוטען יאָהר!
 און ער, ווי הייסט ער, אברהם פיזעם (צווישען אלע
 פיזעמס דער פיזעמדינסטער!) האָט זיך דערפיהלט
 זיכער מיט איהר — כאַטשע דאָס און כאַטשע אלצדינג.
 וואָס ארט עס איהם א שטייגער, וואָס אלע זאָגען, אז זי
 איז א לעבעדיג שטיק פייער מיט קורצע האָר? וואָס
 געהט עס איהם אָן, וואָס אלע זאָגען, אז זי איז א זעל-
 טענע שעהנהייט, אז ער פיהלט ביי זיך, אז ער
 האָט זי נישט ליעב, אז ער איז צו איהר גלייכגילטיג,
 וואָס גלייכגילטיג קאָן נאָר זיין!
 זי האָט געפרעגט: איהר'ט געהן מיט מיר אויף א
 שפאציער?

ער וועט געהן מיט איהר אויף א שפאציער! וואָס
 האָט ער דאָ מורא צו האַבען? וויבאלד אז ער האָט זי
 נישט ליעב.

— אין פארק אריין?

— אין פארק אריין.

— מ'עט זיך צוזעצן אויף א באנק אַדאָרטען-אָ?
 — מ'עט זיך צוזעצן אויף א באנק אַדאָרטען-אָ.
 וואָס ארט עס איהם? וויבאלד אז ער האָט זי נישט
 ליעב.

— דאָ איז צו ליכטיג... מ'עט זיך זעצען אויף דער
 אנדער זייט, וואו ס'איז נישטאָ קיין לאמטערן.
 — מ'עט זיך זעצען אויף דער אנדער זייט, וואו
 ס'איז נישטאָ קיין לאמטערן. וויבאלד אז ער האָט זי
 נישט ליעב.

— לאָז ער זי ארומנעהמען אַט-אזוי-אָ.

— ער'ט זי ארומנעהמען אַט-אזוי-אָ. וואָס ארט עס
 איהם? וויבאלד ער האָט זי נישט ליעב.

— לָאָז ער איהר א קוש טון.
 ער'ט איהר א קוש טון. וואָס קאָן ער דאָ אָנווערען?
 אז סיי־וויסויי האָט ער זי נישט ליעב.
 — לָאָז ער איהר נאָכאמאָל א קוש טון.
 — ער'ט איהר נאָכאמאָל א קוש טון. זעהסטו! עס
 ארט איהם א סך!
 — לָאָז ער איהר נאָכאמאָל.
 — נאָכאמאָל.
 — לָאָז ער זי פעסט צודריקען צו זיך מיט ביידע
 הענט.
 — ער'ט זי פעסט צודריקען צו זיך מיט ביידע
 הענט. א דאגה איהם!
 — נאָכאמאָל!
 — נאָכאמאָל.
 — לָאָז ער אויפהערען צו ציטערען. וואָס ציטערט
 ער אזוי?
 — ער ציטערט נישט. גלאט אזוי. ס'איז איהם קיהל
 גע־אָרען. כ'וועט באלד שנייען.
 — לָאָז ער זי באַנלייטען א היים, אין איהר צימער
 אריין.
 — ער וועט זי באַנלייטען א היים, אין איהר צימער
 אריין. וואָס האָט ער מורא? אזוי לאַנג ער האָט זי
 נישט ליעב!
 — לָאָז ער מיט איהר אריינגעהן אינעוועניג.
 — אריינגעהן אינעוועניג.
 — זיך זעצען אויפ'ן בעט.
 — זיך זעצען אויפ'ן בעט. א זאָרג האָט ער! אז ער
 ווייס ביי זיך, אז ער האָט זי נישט ליעב.
 — איינדרעהען די גאז.
 — איינדרעהען די גאז!
 — נאָך א אביסעל.
 — נאָך א ביסעל. וואָס דארף ער זיך שרעקען פאר
 איהר? אז ער האָט זי נישט ליעב. ווען ער וואָלט זי

ל י ע ב געהאט, איז עפעס אנדערש — דארף ער מורא
האָבען. אָבער אזויאָ — — — — —

הער שריפטזעצער, הער שריפטזעצער! וואָס האָט
איהר גענומען און מיר אוועקגעשטעלט צוויי שורות מיט
שטרייכעלעך? מ'וועט דאָך מיינען זוער-ווייסט-וואָס!
אנשטענדיגע לעזער און זייערע געזעצליכע כלה'ס וועלען
מאכען כ"כ. באלעבאטישע מענשען וועלען זיך רואיני-
רען זייער פאנטאזיע טראכטענדיג וואָס סע האָט זיך
אזוינס געקאָנט טרעפען — הינטער די שטרייכעלעך.
אידען-לומדים וועלען פרובען אוועקטראצען די שטריי-
כעלעך מיט א נאָגעל, כדי צו זעהן וואָס עס טוט זיך פון
אונטען. דער אמת איז, אז עס האָט כמעט נאָדנישט
פאסירט, א הויז דאָרטען — איך ווייס!?

אָבער צוויי זאכען האָט אונזער פריינד פיזעס גע-
לערענט פון דער דאָזיגער געשיכטע: ערשטענס, אז
מ'טאָר זיך נישט שפיעלען מיט פייער, אפילו ווען מ'איז
דערצו גלייכגילטיג; צווייטענס, אז שפיעלען מיט פייער
(אפילו ווען מ'איז דערצו גלייכגילטיג) איז א גאנץ אינ-
טערעסאנטע זאך — ווען די צוקינפטיגע דורוון זאָלען
נאָר נישט נאָכלויפען פון הינטען און שרייען: פ א-
פ ה א .

פֿלֿאָרֿיֿסֿיֿמֿאָ

ווייל אויסגעלאסען איז די
מעגליכע נשמה

זי איז אן אָנשטענדיג מיידעל, פון אָנשטענדיגע
טאטע-מאמע, פון אן העכסט-אָנשטענדיגער משפחה. זי
איז זעהר און זעהר. זי איז פון אויבען ביז אראפ. זי איז
תמיד און אין-דער-וואָכען. זי איז א באַלעבאטיש קינד
א צעשראָקענס, פון יענע קינדער וואָס טאָג-און-נאכט
סטראשעט מען זיי: אָט געהט דער בער, אויסגעלאסענ-
קייט. אָט קומט ער שוין ארויס פון וואַלד, אָט טוט
ער א ברומ — רעוהו. און ס'אָנשטענדיגע מיידעל
ווערט בלאס און צעטומעלט. זי טראכט פון די אלע
פרויענשענדער, פרויענפארפיהרער, פרויענפאראומ-
גליקער, פרויענרואינירער. פון וועלכע זי האָט געלעזען
אין דעם ראָמאן פון איהר צייטונג. זי טראכט פון די אר-
טיקלען פון די שרייבענדע ווייבער, וועלכע שרייבען, אז
מען זאָל זיך למען-השם היטען פאר די היות אין מענשענ-
געשטאלט, און זיי ענדיגען דערמיט, אז צו סירופ דארף
מען האָבען אָנדרעהאלבען פונט צוקער, און אז אלע
נאכט פאר'ן שלאָפען-נעהן זאָל מען עסען א מאראנץ.
דאָס אָנשטענדיגע מיידעל איז — פארדורכאויסט
מיט אָנשטענדיגקייט. יעדער טראָפען פון איהר בלוט
איז זיבען מאָל אָנשטעדיג — אהין און צוריק. זי ליידט
פון אָנשטענדיגקייט אין א הויכען גראד. זי האָט אן
אנשטענדיגקייט-פיבער, אָנשטענדיגקייט-היץ, איהר פולט

ציטערט מיט אָנשטענדיגקייט, און איהרע אויגען ברענען
מיט דעם בלאָהען גליה-גלאַנץ פון אָנשטענדיגקייט.

זי איז א העכסט-אָנשטענדיג מיידעל. נישט איבריג
שעהן, נישט איבריג יונג, נישט איבריג קלוג, נישט
איבריג זויבער, אָבער דערפאר איז זי העכסט רעספעקט
טאבעל, פיין, אָנשטענדיג. ווי א געטרייער וועכטער
שמעהט זי אויפ'ן טורעם פון איהר יונגפרויליכקייט און
זי היט זי אָפּ מיט גרויס פאַרכט. ארום-און-ארום שלאָג
גען די פאליעס פון פארפיהרערישקייט, פון פארטונג-
קעלטע נעכט, פון איינזאמע שפאציר-גערטנער, פון זר-
מער-נאָלד און ווינטער קרעלען, וואָס פארהימלען די
וועלט, פון פיבערשטורעם, און הארצווינטען. פון פאר-
צווייפלטע אויסרופען וואָס קומען פון די אָדערען ארויס
און ווארפען זיך אויף דער געצערטעלטער און געהאלז-
טער יונגפרויליכקייט, אָבער זי? מוטיג און בראוו און
העלדיש שמעהט זי אויפ'ן וועכטערטורעם פון איהר מייד-
לישקייט און זי היט זיך מיט זיבען אויגען: זי גיט אכ-
טונג, אז איהר עהרע זאָל בלייבען א ב כ ב ו ד' ע
עהרע, אזוי ווייט ווי מעגליך און אז דער גרויסער, דער
בייזער ים פון מאנסבילשקייט זאָל נישט דערגעהן ביז
צו די ברעגען פון איהר לעבען, זאָל זי נישט באריהרען
מיט זיין צאָרן, מיט זיין ווילדגעשריי.

ווייל דאָס אָנשטענדיגע מיידעל איז, פאר אלעמען, א
קינד פון אָנשטענדיגע טאטע-מאמע, פון געוואָרענטע
טאטע-מאמע, וואָס ציטערען אויס זייער טאטע-מאמע-ש-
קייט אויף זייערע ציטערדיגע טעכטער און וואָג-
רענען זיי, אז זיי זאָלען זיך היטען פאר יעדען מאנסביל-
מענש, און אז זיי זאָלען, אין יעדען פון זיי, זעהען א
פארפיהרער, א שרעקליכע בעסטיע, א חיה-רעה, א וויל-
דער טייגער מיט א זיידענעם שניפס, וואָס איז נאָר
אויסען צו רויבען די אונשולד פון יונגע מעהרזשכהענס.
אָבער סוף כל סוף האָט זיך פארלאָפּען איינס פון די

באריהמטע פארלויפענישען פונ'ם צוואנציגסטען יאָהר-
הונדערט. אונזער זעהר-און-זעהר-אַנשטענדיג מיידעל,
מיט'ן נאָמען פּלאָריסימאָ, האָט זיך אָפּגעזוכט א חתן,
— ניין, דער חתן האָט זי אָפּגעזוכט, אויף א פיינעם
אַנשטענדיגען אופן, זיך מיט איהר באקאָנט אויף א זעהר
אַרענטליכען, זעהר באַלעבאטישען שטייגער, און נאָכדעם
ווי זיי האָבען זיך — איינס ס'אנדערע — אָפּגעשיקט
צו זייערע נעגענזויטיגע טאטע-מאמע, און נאָכדעם ווי
די נעמליכע טאטע-מאמע האָבען זיך איבערצייגט, אז
ביידע זענען הויכאנשטענדיגע קינדער פון לאַמיר-האַבען-
אזא-יאָהר-פון-וואָס-ארא-אנשטענדיגע עלטערען, האָבען זיי
יאָגעזאָגט, — דאָס הייסט זיי האָבען נישט ניינע-
זאָגט, נאָר אדרבא: זיי האָבען געזאָגט „יאָ“, און
ס'איז אָפּגעמאכט געוואָרען צווישען די אָנשטענדיגע
טאטע-מאמע, אז די חתונה צווישען זייערע אָנשטענדיגע
אַרענטליכע קינדער זאָל פאָרקומען טאָשי אין גיכען און
לאָז זיין אין א מזל'דיגער שעה.

אמן.

אז די כלה — פון דעם תתן'ס צד — האָט דערהערט
אז זי געהט פּערזענליך חתונה האָבען, האָט זי זיך צע-
וויינט מיט א גרויס געוויין, און מ'האָט זי קוים איינגע-
שטילט דערמיט, וואָס מ'האָט איהר צוגעזאָגט, אז מ'וועט
איהר קויפּען זיכען פונט זיידענע שליערס און א גאָלדען
הערצעל, אויף א טייער האַלוקייטעלע, און א מאסע בעט-
געוואנט.

סצענע: עס איז די נאכט פון זייער חתונה. דאָס
אַנשטענדיגע מיידעל זיצט אויפ'ן כלה-טראָהן מיט א
בונט בלומען אין דער האנט. ארום איהר שמעהען די
קראַנצענפרייליינס און עמליכע קראַנצענבחרים שמעהען
אויך און קומען אויף איהר שעהמעוודיגקייט. מ'טאָנצט,
מ'מזל-טוב'ט. עס וויינט דאָס אָנשטענדיגע פּידעלע, עס
בייזערט זיך דער נישט-אַנשטענדיגער באס און — זיי
קריגען זיך און סע'מישט זיך אריין ס'לייכטזיניגע פייקעל

און סע מאכט די גאנצע זאך צו גאָרנישט. מחותנת'טעס
 טראָגען ארום לעקעד און בראַנפען אויף א טאץ און —
 וויינען. מחותנים קוקען אויף דער צעשראַקענער כלה און
 שמייכלען מיט אונאנשמענדיגקייט. עס ווערט שפעט און
 שפעטער. אָט שטעלט מען די חופה. אָט נעמט מען די
 אָנשמענדיגע כלה אונטערפיהרענס און מ'פיהרט זי
 ארום-און-ארום דער חופה. אָט פינקלען די פארבינע
 חופה-ליכט, אָט שטאמעלט דער אָרענטליכער חתן זיין
 אָנשמענדיגען, העכסט-געזעצליכען הרי-את. און אָט —
 צעברעכט ער ס'גלעזעל מיט'ן פוס און ס'איז פונקט ווי
 ער וואָלט געטראָטען אויפ'ן האַרץ פון דער שעמהעוודיגער
 כלה, וואָס שטעהט און גיסט מיט טרערען.

און אָט איז די חופה פאַריבער. דאָס פאַרעל זיצט
 אין זייער אייגענער היים — אויפ'ן בעט. מ'זיצט און
 מ'רעדט זעהר אָנשמענדיגע רייד. מ'דערמאָנט זיך וויפיעל
 לעקעד עס איז אוועקגעגאנגען אויף דער חתונה, און פון
 דעם פעטער שימע, וואָס האָט זיך אויסגעגליטשט ביים
 טאנצען און מ'האָט איהם געמוזט אהיים נעמען. דער
 חתן האָט שוין אפילו אריינגעוואָרפען עטליכע ווערטער
 וועגען דער מלחמה און וועגען טראַצקי'ן אָבער — עס
 פיהרט צו גאָרנישט. עס ווערט שפעט און שפעטער. ביידע
 זענען מיער און פארשלאָפּען — און די נאכט איז שוין
 אין זיבעטען חודש מיט'ן גאָלדגעלאַקטען טאָג וואָס
 דארף באלד געבוירען ווערען. עס ליכטיגט זיך ביסלעכ-
 ווייז דורכ'ן פענסטער, און עס גראָהעט זיך אין די נייד
 געמעבלירטע צימערען. דער אָנשמענדיגער חתן נעמט
 זיך אָן מיט מוט און געהט מיט איהר אין א באזונדער
 צימער און לעשט אויס די ליכט, און וויל זי ארומנעמען
 און קושען. ער מיינט הפנים אז זי איז פון יענעם
 סאָרט מיידלעך, וואָס ער פיהרט זיך מיט איהר אויף אוי
 מאַדנע. און ווען? באלד די ערשטע נאכט נאָך דער
 חתונה. — דאָס איז שרעקליך.

און דאָס אָנשמענדיגע מיידעל האָט זיך צעוויינט אויף

איהר ביטער מזל. — דארויף וואָס זי איז אריינגעפאלען
אין די הענט פון אזא איינעם וואָס וויל רויבען איהר
עהרע, וואָס וויל זי פאראומגליקען אויפ'ן גאנצען לעבען.
ער נעמט זי ארום און וויל זי א קוש טון, אָבער
זי שטופט איהם אָפּ פון זיך און זי לאָזט זיך נישט. זי
זאָגט:

— מיסטער, איהר האָט נישט געטראַפּען ס'אַרט. ווער
מיינט איהר בין איך? איך בין אן אָנשטענדיג מיידלעך,
איך האָב פיינט די אלע זאכען, פארשטעהט איהר מיך.
אויב איהר ווילט זיך אויפיהרען ווי אן אָנשטענדיגער
מענש איז גוט, אז נישט געה איך מיר אוועק און איך
לאָז אייך איבער אליוין. פליעז, נעמט אראָפּ די הענט,
איך האָב דאָס פיינט.

און ס'אָנשטענדיגע מיידלעך ציטערט און איז אויפגע-
רעגט. סטייטש, אזא זאך! זי האָט מיט איהם חתונה
געהאט, דערפאר וויל זי האָט געמיינט, אז ער איז אן
אַרענטליכער מענש און אז ער קומט פון אן אָנשטענדי-
גער פאמיליע, צום סוף לאָזט זיך אויס, אז ער פארשליסט
זיך נאָר מיט איהר אין א באזונדער צימער און לעשט אויס
די ליכט, און וויל זי ארומנעמען און קושען. ער מיינט
הפנים אז זי איז פון יענעם סאַרט מיידלעך, וואָס ער
פיהרט זיך מיט איהר אויף אזוי מאָדנע. און ווען? באלד
די ערשטע נאכט נאָך דער חתונה — דאָס איז שרעקליך.
...און גרויסע האָגעלדיגע טרערען זענען געפאלען פון
איהרע אויגען, ווייל יונגפרויליכקייט איז דער נאָבעלער
קראנץ פונ'ם פרויענגעשלעכט און דער וואָס רויבט די
עהרע פון א פרוי איז גלייך ווי ער בארויבט א מעמפעל.

אויף וואָס מע'ריכט זיך נישט

ער איז אזוי מיעד, צום טייפעל! מיעד, מיעד, מיעד —
— אָט וואָס ער איז! און שולדיג אין דעם איז עטעל —
זיין ווייב עטעל. זייט ער איז פארהייראט, האָט ער
נישט פאר זיך אליין קיין רוהיגע מינוט. אָט איז ער פאר-
ליעבט אין איינער, אָט אין א צווייטער, אָט אין א
דריטער. ער קאָן נישט רוהען — ער קאָן נישט. ער האָט
נישט קיין כח צו זיין פארהייראט — עס איז נישט פאר
זיין טעמפעראמענט. וואָס-זשע זאָל ער טון? זאָל ער
נעמען און מקריב זיין זיין גליק אויפ'ן מזבח פון פאר-
שיעדענע זאכען? כא-כא! ער לאכט דערפון — מיט
א הויך געלעכטער. יעדער מענש האָט א רעכט צו זיין
גליקליך אויף זיין אייגענעם אופן, און וואָס אָנבאלאנגט
זי — עטעל הייסט דאָס, איז... וואָס איז ער שולדיג,
אז זי איז אונגליקליך? אז זי ווייסט נישט פון קיין רר-
היגע מינוט? וואָס איז ער, הער ה. עפשטיין, מיט
דער בלאַנדער, שעהנגעשוירענער באָרד שולדיג, אז זיין
הארץ איז ברייט, אז זיין הארץ איז טיעף, אז זיין הארץ
איז פריי — ווי די גראָזען אין וואַלד, און אז ער וויל,
ווי זאָגט ערניץ יהואש, אויסזופען דעם בעכער פון לייעבע
העט'העט ביז צום דנאָ? וואָס איז ער שולדיג, אז ער
איז א פרעכטיגער יונגערמאן? וואָס קאָן ער זיך העלפען,
אז זי — עטעל, איז איהם נישט קיין גלייכע פאָר, —
אז ער איז פול-בלוטיג, רייצענד, ציגייעריש ווילד און
אלע פרויען ווערען פאר איהם משוגע?

... אך די פרויען! ער האָט זיי לייעב. ער האָט זיי
פיינט. ער האסט זיי. ער קאָן אָהן זיי נישט לעבען. זיי

ענען דאָס איינציגע צוליעב וואָס עס לוינט זיך צו
 לעבען, און דאָס איינציגע צוליעב וואָס עס לוינט זיך
 צו אנטלויפען אין קאלטען קאנאדא, אוואו יואל ענטין
 האָט דאָ אנומעלטען געלעזען א לעקציע.
 זיין גאנץ לעבען, מישטיינס געזאָגט! וואָס פאר א
 מין לעבען ער האָט אָפגעלעבט, מיט זיין עטלען!
 כסדר איז זי אייפערזיכטיג אויף איהם. און זי ערגערט
 זיך און קרענקט און ווערט בלאסער פון טאָג צו טאָג.
 א רחמנות אויף איהר. די לעצטע צייט איז זי עפעס
 גאָר אין גאנצען פארענדערט — אזוי בלאס און פאר-
 חלוּם'ט און פארבענקט און קוקט כסדר דורכ'ן פענס-
 טער און זיפצט און זיפצט און זיפצט. זאָל דאָס זיין,
 אז זי האָט אויסגעפונען דעם גאנצען אמת וועגען זיינע
 באציהונגען מיט איהר — מיט דער שוואַרץ-חן/עוודיגער
 אינטעליגענטקע פון די ברָאָנסק? וואהרשיינליך.
 מסתמה. געוויס איז דאָס אזוי. א מאָדנע פאָלק די פרוי-
 ען — זיי געפינען אלצדינג אויס מיט זייער אינסטינקט
 — א פיין וואָרט „אינסטינקט“ — אי"ה מאָרגען ביי-
 נאכט, אז מ'עט דערלעבען מיט געזונט, וועט ער זעהן
 אריינארבייטען דאָס דאָזיגע ווערטעל, בעת ער וועט
 רעדען מיט זיין ברָאָנסקער געליעבטע וועגען די פאר-
 שיערענע פרויען-נאטורען.

. . . איז, הייסט דאָס, זיין עטעל, נעביך שטארק
 אייפערזיכטיג אויף איהם. אַרימע עטעל! בידנע עטעל!
 זי האָט איהם נעביך אזוי שטארק ליעב, און וואָס איז
 דער חידוש! ווער קאָן דאָס א שטייגער פ י י נ ט
 האָבען אזא מין פיין-געבויטען, עלעגאנטען בלאַנד-בער-
 דיגען מאנספארשויז ווי ער, הער ח. עפשטיין, איז?
 און וואָס וועט נאָך זיין, אז זי וועט זיך באלד, אין
 א צעהן מינוטען ארום, בעת ער וועט אהיים קומען,
 דערוויסען דעם אמת, אז ער מוז זי פארלאָזען. ער קאָן
 מיט איהר נישט לעבען. ער אכטעט זי — אָבער דאָס
 אלעס. אויב זי וויל פארבלייבען זיין פריינט — גוט!

אָבער בלייבען זיין פרוי קאָן זי נישט — כאַטש, איין
גאָט אין הימעל ווייסט דעם אמת, אז ער האָט לאנג
געקעמפט מיט זיך, ביז וואנעט ער האָט זיך באשלאָסען
צו דעם שריט. אָבער עס מוז געשעהען: ער וועט
געהן זיין וועג אין די בראַנקס און זי . . . אַך! אוואו
איז ס'ווייסע טאשענטיכעלע ס'אויסגעפרעסטע? אָט
איז עס. ער וועט זיך אויסווישען א טרעהר פון אויג.
ס'איז א גאָט'ס רחמנות אויף דעם ווייבעל. זי האָט
געביד קיינעמען נישט. וואוהין וועט זי געהן? צו ווע-
מען וועט זי זיך ווענדען? זי איז געביד עלענד ווי א
שטיין. ער וועט זיך אויסווישען נאָך א טרעהר —
פון אנדערען אויג אויך. צום גוטען יאָהר! ער איז היינט
עפעס אזוי מאַדנע סענטימענטאל. צוקראַכען. מען דארף
טאקע האָבען ס'הארץ פון א גזלן — צו נעמען אזא
עלענד, אזא פיין ווייבעל, וואָס זי האָט איהם אזוי
מישוגע-ליעב, און זי איבערלאָזען איינע אליין אין דער
גרויסער וועלט.

אפשר וועט זי באגעהן זעלבסטמאָרד. ס'איז שעהן
צו הערען ווי ער זאָגט „אפשר“, ס'איז נאָך ביי איהם
א ספק, הייסט דאָס! כע-כע. וואָס דען וועט זי טון?
זי וועט דען קאָנען לעבען א טאָג אָהן ת. עפשטיין?
ס'איז נאָריש גערעדט. ער ווייסט ווי הייס, ווי הייסער,
ווי אונגענדליך פלאס-פייערדיג הייס זי ליעבט איהם.
אָבער — ער קאָן זיך נישט העלפען. ער האָט עס אין
דר'ערד. ער האָט נאָך אליין אויך גאָר נישט גענאָסען
פון לעבען. ער איז נאָך אליין אויך גאָר א יונגע זאך —
אין גאנצען זעקס און פערציג יאָהר אלט. ער קאָן נישט.
ער קאָן נישט. ער קאָן נישט!

אָט איז ער שוין ביים הויז. סע לויכט זיך דורך די
פענסטער. זי שלאָפט נאָך נישט. זי ווארט אויף איהם.
זי וועט חלש'ען, אז זי וועט הערען די שרעקליכע
בשורה — אָבער — אזוי בלייבט דאָס. ער איז נאָך
אליין אויך א יונגער מענש... אין גאנצען זעקס און פער-

ציג יאָהר אלט. אָט שליסט ער שוין אויף די טויר —
 מיט זיין אייגענעם שליסעל. גוטנאווענד עמעל! וואָס
 מאכסטו? שלאָפסט נאָך נישט? וואָס איז דער מעהר?
 דארפסט מיר עפעס זאָגען? אַלרייט. זאָג. ער דארף
 איהר אויך עפעס זאָגען. נאָר לאָז זי זאָגען צו
 ערשטען. האָ? וואָס? ער האָט ניט געכאפט אקוראט
 די ווערטער. ווי? זי האָט באשלאָסען איהם צו פארלאָ-
 זען. וואָס איז דער מעהר? האָ? אָהם! אזוי... אָהם?
 זי ליעבט איהם נישט. זי ליעבט דעם מיסטער לאַנדער
 פון האַרלעם — ליעבט זי! זי האָט שוין לאנג גערענקט
 איהם עפשטייגען, אויסצוזאָגען דעם אמת, נאָר זי האָט
 נישט געקאָנט. זי האָט אויף איהם רחמנות געהאַט. זי
 ווייס ווי שטארק ער האָט זי ליעב. זי האָט איהם אויך
 ליעב — אלס פריינד, אָבער נישט מעהר. ווייטער לעבען
 מיט איהם אלס מאַן-און-פּרוי — קאָן זי נישט. לאָז ער
 איהר ענטשולדיגען. גאָט ווייסט דעם אמת, אז זי האָט
 זיך נישט אזוי לייכט באשלאָסען צו דיזען שריט —
 אָבער זי קאָן זיך נישט העלפען. זי איז נאָך אליין יונג
 — אין גאַנצען אכט און דרייסיג יאָהר אלט און זי וויל
 נאָך אויך אַ ביסעל געניסען פון לעבען. זי האָט צו איהם
 — צו עפשטיינען — גאָרנישט. אַרר, זיי פאַרבליי-
 בען די בעסטע פריינד, נאָר לעבען מיט איהם קאָן זי
 נישט... זי קאָן נישט, קאָן נישט, קאָן נישט!
 וואָס איז דער מעהר וואָס ער איז אזוי בלאַס געוואָרען?
 אַי וועה איז צו'ן איהר. אפשר נישט גוט געוואָרען?...
 נעם אַ ביסעל וואסער, עפשטיין! אָט אזוי... נעם נאָך
 אַ ביסעלע! וואָס וויינסטו, דו נאַרעלע? מ'דארף נישט
 וויינען! דו וועסט זיך געפינען אן אַנדערע, האָ? דו
 קענסט אָהן מיר נישט לעבען? דו וועסט באַגעהן
 זעלבסטמאָרד? דו וועסט זיך דערשיסען? פּע, עפשטיין,
 רעד נישט אזוי! אַ מאַן דארף נישט אזוי ריידען.
 איך האָב זיך אויף דיר עס נישט געריכט. עס
 טרעפט, אז פאַרהיראַטע מענשען געפינען אויס אז זיי

קאָנען נישט לעבען צוזאמען און מען צעשיידט זיך.
וועה איז מיר. וואָס איז דיר עפשטיין? דו חלש'סט
שוין ווידער? נא, נעם נאָך א ביסעל וואסער — נעם
נאָך א טראָפעלע. וועה איז מיר ווי דו ביזט פארענדערט
געוואָרען אין די עטליכע מינוט.

צוליעב דער מוטער

זי איז שעהן. זי איז יונג. זי איז וואונדערבאר.
איהר אויגענבלויקייט איז טיעף. איהר לאַקענבלאָגנד־
קייט איז אונגעהערט. איהר פנים איז קארשענזאפט און
מילך — גוט געמישט. איהר געשטאלט איז בויניג ווי אַ
ווערבע. איהרע הענט זיינען דין און איידעל און אלצדינג.
אָבער זי האָט אַ מוטער. און די מוטער איהרע איז
מסתמא אויך אַמאָל געווען יונג און שעהן און בלאָנד און
אלצדינג און איצט איז זי ברייט, צעשוואומען, פיעלגרוי־
דערדיג, שווער, אונגעגליך.

די טאָנטער הייסט אַנאַ.

די מוטער הייסט קאָנטשעטאַ.

און די שעהנע אַנאַ פון היינט, דאָס איז די צוקונפטי־
גע קאנטשעטאַ פון מאָרגען, פון איבערמאָרגען...

און די צעשוואומענע קאָנטשעטאַ פון היינט מיט אַ
האַררוואַרצעל אויף דער לינקער זייט פון פנים, — דאָס
איז די וואונדערבארע אַנאַ פון נעכטען...

און אַנאַ, די שעהנע, בלאָנדע, וואונדערבארע, אונער־
הערטע, גוואלדיגע אַנאַ פון ניו יאָרק דעם 28טען אָקטאָב־
בער, ניינצעהן־זייעבצעהן, טראָגט אין איהר שנעל־פליסיג
בלוט די רויהע מעגליכקייט צו ווערען די עלטערע, שווער־
באלעבאַטישע־פרוי פון דעם זעקסטען סעפטעמבער, ניינ־
צעהן־זייעבען־און־דרייסיג. איהר שעהנע אויגען, וואָס נור
צען־אויס אזוי פיעל נשמה פאר זייער טעגליכען געברויך,
טראָגען אין זיך די מעגליכקייט צו ווערען ליידניג און
נשמה־לאָז, מיט טרערען־קישעלעך אונטער די ברעמען.

איהר הויך, ווערבע'דיג געשטאלט טראַגט אין זיך פאר-
שלאַסען די רויהע מעגליכקייט צו ווערען אויסגעפלאַכט,
פארנידריגט און מאַנסבילש. איהר שעהן, לבנה-פנים
טראַגט, אונטער דער הויט, די מעגליכקייט צו ווערען
אויסגעברייט, פיערעקעדיג, און פארגוירערט. איהרע דינע
הענט טראַגען אין זייערע פיין-בלויע אָדערן, די מעגליכ-
קייט אָנצוטרינקען די הענט מיט צופיעל בלוטזאָפט, אזוי,
אז זיי זאָלען ווערען רויט, פעטליך, ווארעם און שטומפּיג.

און דאריבער :

אז אונזער העלד באַנסיניאָר, 28 יאָהר אַלט, נישט
פארהייראַט, פון זעקס הונדערט פיער-און-פערציג סימפ-
סאָן פאַרקוועי, בראַנקס, האָט זיך באַקענט מיט דער שעה-
נער, מיט דער וואונדערבארער אַנאַ, און אז ער האָט אַ
קוס געטון אויף איהר הויך געשטאַלט, אויף איהר פאר-
בלייכט לבנה-פנים, אויף איהרע אויגען, וואָס ברענען
אויס שטיקער נשמה אזוי שנעל, ווי א גרויסער אויטאָמאָ-
ביל ברענט-אויס גאַז, און אז ער האָט אָנגענומען איהר
שעהנע, דינע, קיהלע האַנט אין זיינער, האָט באַנסיניאָר
געפיהלט אַ טיפע ערדציטערניש אין מיטעלפונקט פון זיין
האַרץ. זיבען גרויסע געוויטער-שטורמס האָבען דורכ-
גערוישט אין זיין בלוט, און אין זיין מח האָט געבליצט,
געדונערט, גערעגענט און — עס איז אויפגענאַנגען אַ
קלאָרע, אַן אויסגעוואשענע אויגענוזן... און די נעמליכע
זון איז געשטאַנען אין באַנסיניאָר'ס ווייט-געפענטע
אויגען, וואָס זענען אַרומגעגאַנגען שפּאַצירען אהין און
צוריק, איבער דער ווערבע'דיגער געשטאַלט פון דעם מי-
דעל, און וואָס האָבען שטומערהייט אויסגעזונגען גאַנצע
ביבליאָטעקען מיט קלאַסישע פּאַעזיע. גאַנצע אלפענבערג
מיט ליעבשאפט, גאַנצע האַמבורג-אַמעריקאן-ליניעס מיט
פארוואונדערונג!.....

באַנסיניאָר — איך פארזיכער דאָס אייך אויף מיין
עהרענוואָרט! — איז געווען שוידער-שוידער-שוידערליך

פארליעבט. זעקס הונדערט קאפיטלעך שיר-השירים, אין
א איטאליענישער איבערזעצונג, האָבען דורכגעצויגען
דורך זיין געדאַנק מיט דער גיכקייט פון 82 מייל אַ שעה.
באָנסניאָר איז געשטאַנען איינער אליין, ארומגערינגעלט
פון זיינע העכסטמערקווירדיגע וואַנצען, און ער האָט
געקרייזעלט די וואַנצע וואָס איז געלעגען געהנטער צום
צפון־זייט פון זיין געזיכט און ער האָט געטראַכט אין
אַט־אזוינע־אָ ריזיגע ווערטער:

„איך האָב זי ליעב!“

א וויילע אָדער אַנדערטהאלבען איז אונזער פּאָפּולע־
רער באָנסניאָר אזוי געשטאַנען אין הויז פון דער שעה־
סטער פון אלע אנא'ס, און די ליעבעס־געדאַנקען האָבען
איהם ארויסגעקוקט דורכ'ן הויך־געבויטען, איטאליעני־
שען שטערען, זענען איהם אריין אין די אויגען, און פון
דאָרטען זענען זיי מיט פליסיג פייער אריבער אין אלע
אָדערע־צווייגען פון זיין יונגען געאפּאָליטאנישען לייב,
און זיי האָבען איהם אריינגעשריען אין אויער פון יעדער־
טראָפען בלוט, און עס האָט זיך אונטער איהם אונטער־
געצונדען דער גרעסטער טייל פון זיין פּערזענליכען אונט־
ווערזום, און ער האָט נישט געוואוסט וואָס צו טון.

ער האָט יאָ געוואוסט וואָס צו טון. ער האָט זי
ארומגענומען מיט אלע הענט און ער האָט זי גענעהענ־
טערט צו זיך, און אז די רעכטע האנט איז פארלירען
געגאנגען ארום איהר טאליע, איז זי באלד אויפגעזוכט
געוואָרען פון דער לינקער האנט און כדי זיי זאָלען זיך
מעהר נישט פארלירען האָבען זיך די צוויי באָנסניאָרישע
הענט געהאלטען נאָהענט איינס לעבען ס'אנדערע, און
— קיין קראפט אין דער וועלט וואָלט זיי נישט געקאָנט
צעשיידען.

פאָרהאנג און נאָכאמאָל פאָרהאנג.

אז באָנסניאָר איז געקומען צו זיך, האָט ער געהערט
ווי ער זאָגט מיט א געבאָרגט קול: „אנא, איך קאָן אָהן
דיך נישט לעבען א מינוט. אנא, לאָמיר לויפען איבער

די בערג פון קראַטאָנא פארק. אַנא, לאָמיר אוועק אין דער ווייטער וועלט אריין. אַנא — ביי דעם לעצטען „אַנא“ איז (זעהר פֿלוצלונג) באַנסיניאַר געבליבען שטעהן מיט גרויס אויגענפארוואַנדערונג, זיינע הענט וואָס זענען געווען ענג פארוואַמעלט ארום דער מאַליע פון דער שעהנער אַנא, זענען געווען שלאַפֿ און ענטמוטיגט, און זיינע ליפען זענען געבליבען אָפֿען, מיט די ציין כמעט אין דרויסען.

וואָס איז געשעהן?

עס איז געשעהן, אז אַנא'ס מוטער, קאנטשעטא, איז אריינגעקומען און, אין איינעם מיט איהר, איז אויך אריינגעקומען די שפּעטערדיגע אַנא, די אַנא פון דער ווייטער צוקונפט, די דורכאויס־פארהייראטע אַנא, מיט'ן האַרד־וואַרצל אויפ'ן פנים, מיט'ן קורצען האַלז, מיט די גרינוואַסערדיגע אויגען, מיט די שטומפֿיגע הענט, מיט דעם שווערען גאַנג.

האַט צו איהם גערופֿען א שטים:

באַנסיניאַר, באַנסיניאַר, קום צו זיך און זעה דיין צוקונפטיגע געליעבטע! זעה די רויחע מוטער־מעגליכ־קייטען וואָס שלומערען אין דעם ווייסען לייב, וואָס זען פארבאהאַלטען אונטער דער איידעלער הויט, וואָס זענען פארבאָרגען אונטער די לידענשאפטיגע סאַלאַמע־ליפען.

באַנסיניאַר, באַנסיניאַר, קום צו זיך און זעה דיין געליעבטע מיט צעהן־צוואַנציג יאָהר שפעטער! זעה דיין פאַר'אמת'טען חלום. זעה דיין פאַרמוטערטע אַנא. זעה דיין שעהנעם אַנא־אידעאַל, אָנגעטון אין דעם שלעכטען געשטאַלט פון איהר מוטער.

באַנסיניאַר, באַנסיניאַר. קום צו זיך און זעה די דערוואַכונג פון דיין רויט־געפאַליטאַנישען חלום, — זעה ווי פראַסט דאָס איז, ווי נישט־שעהן, ווי שלעכט געפורעמט, זעה דיין — צוקונפטיגע קאנטשעטא! און באַנסיניאַר איז געקומען צו זיך. ער האָט גע־

זעהן: אי אנא'ן, אי קאנטשעטא'ן: אי דעם חלום, אי די אמת'דיגקייט. און זיינע אויגען האָבען געד'בלאָנזשעט אזהער און אהין: האלב חלום, האלב קאנטשעטא. האלב ווירקליכקייט, האלב אנא! און פון דעם גרינוואסערדיגען בליק פון דער ווירקליכקייט פון דער קאנטשעטא, האָט ער לעבענסקלוגשאפט ארויסגעשעפט, האָט ער ארויסגעשעפט די פארשטענדניש פאר דעם אמת פון שעהנועהעריי, האָט ער ארויסגעזעהן די שעהנקייט אין איהרע אלע שרעקליכע מעגליכקייטען.

אנא און — קאנטשעטא.

די שעהנבליהענדיגע, יונגע גאזעלגרינגע אנא פון היינט, איז די שווערגעהענדיגע, אונמעגליכע קאנטשעטא פון מאָרגען. דער היינטיגער חלום פון שעהנקייט, איז דער מאָרגענדיגער חלום פון שפאנעטי און גרינצייג, פון עסען און רוהען.

באָנסיניאָר איז געשטאנען א ווייל, און נאָך א ווייל, און נאָך איינע.

די ארומנעמונג, מיט וועלכער ער האָט פריהער ארומגענומען איהר לייב האָבען געהאנגען אויף זיינע אָרעםס ווי שווערע רייפען, די ליפען פון וועלכע עס האָבען ארויסגעבליהט אזוינע ווייסע-ווייסע, דופטענדיגע ווער-טער, האָבען זיך געפיהלט פארוויאנעט און טונקעל און דאָס בלוט וואָס האָט ארויסגעזינגען אזא הייליגדיגע-שוואוירענע ליעבשאפט, האָט זיך געפיהלט מיעד און פארשעהמט.

קאָן דער שעהנער באָנסיניאָר ליעב האָבען אָט-דיר-אָ צוקונפטיגע קאנטשעטא, וואָס שטעהט פאר איהם אין געשטאלט פון איהר מוטער?

קאָן דער קלוגער באָנסיניאָר זיך פארליעבען בלויז אין א שאָטען פון שעהנקייט, וואָס וועט באלד פאָר-שווינדען?

קאָן דער פראכטיגער באָנסיניאָר הייראטען אזא אונמעגליכע צוקונפט, אזא שטיק עכט-ווייבערישקייט?

און זאל ער זיך לאָזען פארפיהרען פון דעם הויכגעוואקס־
סענעם חלום וואָס הייסט אַנאַ?
ניין. ניין. ניין.

און באַנסיניאַר שטאַמעלט אויס עטליכע פאַרגע־
בונגס־ווערטער אין אַ פאַרצווייפּעלטען איטאַליעניש,
נעמט זיין שוואַרץ־ווייכען הוט און געהט אוועק.
און — אויב איהר ווילט לעזער שעהנע, לעזער גוטע
— געהט ער נישט אוועק. ווייל וואוהין וועט ער
געהן דער קלוגער באַנסיניאַר? וואו וועט ער זיך באַ־
האַלטען פון דער קאַנטשעמאַ־מעגליכקייט פון די אַנאַ'ס?
וואוהין וועט ער אַנטלויפּען פון דער פאַרגאַנגליכקייט פון אַ
חלום, וואָס דער ווייל איז ער אזוי וואונדערליך
ווי באַנדאַד, און אזוי ראַמאַנטיש ווי דאָס פאַרפלאַסענ־
קייט פון אַ טייך?
געענדיגט.

מ ע נ ש ע ן

די פאלגענדע סצענע וועט וואהר-
שויןליך קיונמאל נישט פארקומען.
איך גיב זי דארום איבער אַקוראט,
מיט אלע אוינצעלהויטען, געטריי
צו מיין פאנטאזיע.

פ ע ר ז א נ ע ן :

ע ר : א מאַנסביל.

ז י : א דאַמע.

ס צ ע נ ע : א פארק.

צ י י ט : פרייהלינג.

ע ר : פרייליין, פארוואָס שמירט איהר זיך אָן מיט
אלערליי זאכען? (האלט זיך צו די נאָז) פוי! איהר
שמעקט שרעקליך.

ז י : און וואָס איז דער מעהר מיט אייך? איהר
שמעקט ווי אן איטאליענישער באַרבער־שאַפ.

ע ר : יעס. מיר שמעקען ביידע.

ז י : און די ליפען אייערע זענען עפעס אזעלכע
חזיר'שע, פול מיט תאוה.

ע ר : דערפאר זענען ביי אייך אויך א פאַר
מכשפה־ליפעלעך. א לייטישער מענש וואָלט זיי קיינמאל
נישט געקאָנט קושען.

זי : און ווי געפעלען אייך מיינע בלאַנדע לאַקען ?
צוויי און א האלב דאָלאַר פאר זיי באצאָהלט.

ער : גאנץ פיינע לאַקען, נאָר אביסעל צו טיי ער
פאר אזא קאָפּ. (זיפּעט) נאָר וואָס קאָן מען ערווארטען
פון אזא נארישער מויד ווי איהר ?

זי : יעס. איך בין זעהר א נארישע מויד. א רע-
געלע בהמה.

ער : און דערצו נאָך א גרויסע מיאוסקייט אויף.

זי : יעס, איך בין א שרעקליכע מיאוס'קייט.

ער : און א „סלאב“.

זי : און א „פרעשע זאך“.

ער : און א צוקראַכענע.

זי : און קוקט ס'ארא שמוציגע אוירען ביי מיר

איז. (ווייזט איהם אויף די אויערען) אין יעדער אויער-
עפענונג וואָלט מען ביי מיר געקאָנט איינפלאַנצען עט-
ליכע וואואָנעס — אזוי פיעל בלאַטע איז דאָרט פאראן.

ער (ווייזט אויף די נעגעל פון זיינע הענט) : נו, און
וואָס פעהלט מיינע נעגעל ? פאראן פלענטי בלאַטע.

זי : מיר זענען פון די ריכטיגע פאסקורניאקעס.

ער : יאָפּ! (פאָראויסועהענד) און היינט שטעלט

זיך נאָר פאָר וואָס סע וועט ביי אונז זיין נאָך דער
חתונה.

זי : סע וועט שוין זיין ביי אונז א שעהן הויז !

ער : איך שטעל זיך פאָר, אז אונזער וואוינונג וועט
זיין א רעגעלער חזיר-שטאל.

זי (שפינט ווייטער דעם געדאנק) : און עטליכע
בורוועסע „יאטען“ מיט נאקעטע בייכלעך, וועלען ארום-
לויפען אין שטוב און זיך איינס ס'אנדערע אריינשיסען
בעבלעך אין די אויערען. און די קולות מיט די געוואל-
דען וועלען געהן ער לב השמים.

ער : און דער דושעניטאָר וועט קומען צולויפען
מיט א שעפעל וואָסער.

זי : און פון אומעמום וועט מ'ן אונז מאכען צו
 מופען.
 ער : און מיר וועלען האָבען א פולע שטוב מיט
 קאקראוטשעם — פון די רעגעלע!
 זי : און וואָס איז דער מעהר מיט וואנצען?
 ער (פאנטאזירט ווייטער) : מיר'ן האָבען וואנצען
 אויך! א דאגה!
 זי : און פליגען?
 ער : מיר'ן האָבען פליגען אויך פון די גרויסע!
 פון די וואָס האלטען זיך בלויז לעבען די פענסטער און
 מען קאָן זיי נישט ארויסטרייבען.
 זי : און פליי?
 ער : וועט זיין פליי אויך. אבי נעזונט!
 זי : (צושטימענד) יעס. מיר'ן האָבען א „האַלאט“
 פליי.
 ער : און דאָס אינגסטע קינד וועט האָבען אן אויס-
 געגאָסען קעפעל.
 זי : יעס. און א פארשטאָפט נעזעל.
 ער : און דער גרעסערער באַיטשיק וועט שלאָגען
 דעם קלענערען.
 זי : און דאָס עלטסטע מיידעל וועט זיי ביידען
 דערלאנגען!
 ער : און מיר וועלען זיי אלעמען פאָדאווען איבער
 די קעפּ.
 זי : יעס. מיר'ן זיי שלאָגען ווי די הינט!
 ער : און ביי צוועלף יאָהר וועלען מיר זיי שוין
 שיקען ארביימען אין פעקטאָרי.
 זי : און מיר'ן זיי אויסלערנען ריידען פאסקורנע
 רייד!
 ער : און אלערליי דושאַקס פון די ריכטיגע!
 זי : און מיר אליין?
 ער : מיר אליין וועלען זיך אלע מיטוואַך און דאָ-
 נערשטאג צוקריגען און זיך אַנזידלען ווי די ערגסטע.

זי : און מיר'ן דאָס מאכען אז די קינדער זאָלען
 הערען.
 ער : שור! אודאי.
 זי : און זיי זאָלען אויפּוואַקסען אזוי ווי זייער
 טאַטע-מאַמע.
 ער : מיט פליכעס.
 זי : און מיט געפאַרבטע האָר.
 ער : און שמוציגע אויערען.
 זי : און מיט פאַסקורדנע צונגען.
 ער : פונדעסטוועגען וועלען מיר ביידע חתונה
 האָבען נאָר איז גיכען (קיצעלט זי) כערכע!
 זי : (גוט א קלאַפּ מיט די ליפען) יאַפּ!
 ער : און דו גלייכסט מיך צו ניין?
 זי : איך גלייך דיר ווייל דו וועסט ברענגען
 פיידע. און דו?
 ער : איך גלייך דיר ווייל דו ביסט א פעמע, כע,
 כע! (משעפעט זיך צו איהר).
 זי : גראדיעהיער! משעפּיזיכאַפּ! ניטע! דערווייל
 זענען מיר נאָך פרעמדע (נאַכגעביגער) ווען וועסטו
 ארויסנעמען לייסענעם?
 ער : נאָך שבת, אז מ'וועט דערלעבען!
 (פאַרהאַנג פאלט און פאַלט אָפּ אן אויפּהער מען קאָן איהם
 נישט איינזאָלען).

דער קייווער

איך בין קייווער. איך בין אימפעראטאָר. איך בין זעלבסט־הערשער.

און מיין נאָמען איז שמואל פעלדמאן: קייווער שמואל פעלדמאן, דער ערשטער. איך בין קייווער פון מיין פרוי, קעניג פון מיינע קינדער און זעלבסט־הערשער איבער דרייסיג דאָלאַר אַ וואָך.

איך בין הערשער פון גאָט'ס גענאָד. אין מיין האנט ליגט דאָס גליק פון מיין פאמיליע, די צוקונפט פון מיין יונגער פרוי, דאָס מזל פון אכט לעבעדיגע באשעפענישען. איך בין קייווער שמואל פעלדמאן. איך הערש מיט אן אייזערנער האנד, און מיין וואָרט איז באפעהל — פאר מיין ווייב, פאר מיינע קינדער — פאר מיינע אונטער־טאנען.

אַנגעהויבען צו הערשען האָב איך מיט צוועלף יאָהר צוריק. דאָס רעכט פון דער רעגירונג האָב איך איבער־גענומען פון מיין פאָטער — ער איז אויך געווען אַ מאַנסכיל, און ער איז יאָהרענלאַנג געזעסען אויפ'ן פאָטער־שטול און רעגירט איבער מיין מאמען, און איי־בער מיינע דריי צעשראָקענע שוועסטער און מיינע פיער ברידער, וואָס האָבען געציטערט פאר זיין קוס.

מיין פאָטער, קייווער מנחם דער זעקסטער, איז געווען אַ שטרענגער הערשער — זעהר אַ שטרענגער. ער האָט נישט געוואוסט פון רחמנות, פון פארגעבונג, און יעדעס מאָל וואָס אַן אונטערטאן האָט זיך ביי איהם מיט עפעס פארזינדיגט, פלעגט ער באקומען אַ שווערע שטראַף. שמואל, — פלעגט ער צו מיר זאָגען — בעת איך פלעג אהיימקומען מיט פארשטויבטע שיד און מיט אַ צעריסען

דעקיל — שמואל, לעג זיך אריבער אויפ'ן בענקעל וועל
איך דיר אָפּצעהלען א פּאָר הייסע יארמולקעס, אז דער
רוח וועט דיך נעמען! דערביי פלעגט ער אויסטון די
קרין, אפיהרנעמען די יארמולקע און מיך שלאָגען —
ביז בלוט, מיך שלאָגען אָהן רחמנות. און אז די מאמע
פלעגט זיך אריינמישען און בעטען ער זאָל מיך נישט
אזוי שלאָגען, פלעגט ער א גלעט טון זיין מאיעסטעטישע
באָרד און ענטפערען: איך ארבייט פאר דעם געלד,
איך בין דער פארדיענער. איך וועל דארפען באַ-
צאָהלען פאר א ניי אנצוגעל, אויב דאָס אלטע וועט זיין
צעריסען.

און די מאמע פלעגט שווייגען.

יאָהרענלאנג איז מיין פאָטער אזוי געזעסען אויפ'ן
פאָטער־שטול און ארויסגעגעבען באפעלען: וויפיעל
פיש מען זאָל קויפען אויף שבת, וויפיעל מען זאָל געבען
נדבות צו אָרימע לייט, וויפיעל די מאמע זאָל אויסגעבען
אויף א ברוסט־טיכעל און אוירינגלעך און וויפיעל מען
זאָל אוועקלעגען אויף שפעטער.

און אז מיין מאמע פלעגט זאָגען אז זי האָט נישט
פון וואָס צו שפאָרען, ווייל דער בורזשעט איז זעהר א
קליינער, פלעגט מיין טאָטע, קייזער מנחם דער זעקסטער,
זיך פאררויכערען א גוטען ציגאר, נעמען דעם טלית־זאָס
אונטער די אָרעמס, און אוועקגעהן אין קלויז אריין.
בשעת די מאמע פלעגט בלייבען אין דער היים און
וויינען.

— וואָס זאָל איך זאָגען? וואָס זאָל איך רעדען? —

פלעגט זי אויסגיסען איהר נשמה צום טייטש־חומש, —
אז גאָט האָט איהם פאָרט באשאפען א מאנסביל? אז ער
איז פאָרט דער מלך פון דעם וועלטכעשאף, און איך?
וואָס בין איך, מישטיינס געזאָגט? — א זינדיגע אשה,
א ווייבסבילד.

אָפטמאָל פלעגט מיין פאָטער, קייזער מנחם דער
זעקסטער, באזעסען ווערען פון א געדאנק, אז ער מוז

באהערשען נאנץ קהל, און ער פלעגט ארויסגעהן אין
 שלאכט מיט דעם שוחט און טענה'ן, אז יענער קאָן נישט
 קיין הלכות־שחיטה — און קאָן אפילו נישט אָפציהען
 דעם חלף; אָדער ער פלעגט ארויסגעהן אין קריעג קעגען
 א שכן, טענה'ן אז יענער האָט ביי איהם פארכאפט א
 בינטעל פלאקס, אָדער אויסגעדרונגען א פאָר טויבען,
 און אז ער מוז האָבען אן אָרט אין דער זון — פונ'ם
 מארקפלאץ, אוואו זיך פאנאנדער־צושפרייטען מיט זיינע
 געשעפטען, און אז נישט וועט זיין קריעג — ביו כלום.
 אָבער מיין טאטע אליין איז געווען אן אָפגעהיטער
 מענש, און נישט קיין געזונטער, האָט ער זיך נישט גע-
 קאָנט אליין קריגען, פלעגט ער צונויפרופען זיינע אונטער-
 טאנען — די מאמע און אונז, און געבען א באפעל, אז
 מיר זאָלען אטאקירען דעם שונא מיט קללות, און —
 ער אליין, וועט זיך דערווייל צולעגען שלאָפען אין דער
 קאמער, ווייל ס'איז דאָרטען זעהר קיהל, און איינער פון
 אונז, קינדער, וועט מוזען אוועקלויפען צו דער ברונים
 און ברענגען א קרוג קאלטע וואסער, ווייל סע דארשט
 איהם.

אן אנדערש מאָל, ווען מיין פאָטער פלעגט זיין גוט
 אויפגעלעגט — אז ער איז געקומען פון א יריד מיט א
 שעהן פארדיענסטעל — פלעגט ער צונויפרופען אלע אוי-
 טערטאנען און זיי דערצעהלען, וואָס פאר א טייערע
 מאכלים ער האָט געגעסען אין שטאָרט, און ווי אזוי ער
 האָט פארטרונקען מיט פילזנער ביער און ווי אזוי ער
 געווען אויף א קאָנפערענץ פון קייזאָרים, וואו מען האָט
 געשפיעלט „דערדיל“ און מען האָט בארעדט די ווייבער,
 און ווי אזוי ער האָט פארשפיעלט כמעט דאָס גאנצע
 געלד, וואָס ער האָט פארדיענט אויפ'ן יריד און פארוואָס
 הוסט ס'קינד? פארוואָס גיט די מאמע נישט אכטונג,
 אז דאָס קינד זאָל זיך נישט פארקיהלען? און וואו איז
 זיין נייער סצעפטער־שטעקען, מיט'ן זילבערנעם הענטעל,
 ער וויל זיך אביסעל דורכגען שפאצירען אין מארק

אריג? און ווען וועט די מאמע געהן מעלעקען די קוה?
שוין צייט צו מעלעקען די קוה. אָט הערט ווי זי מרוקעט.
און פארוואָס לופטערט זי איהם נישט אויס די זיידענע
בעקעשע? אי"ה, איבער אַכט־טאָג דאָנערשטאָג וועט ער
זיך אַביסעל דורכפּאָהרען צום רבי'ן און דאָרט פארברענגען
עטליכע וואָכען — ביז איבער די ימים־טובים, אז מ'וועט
דערלעבען.

און אז די מאמע האָט געוויינט און געזאָגט, אז זי
ווייסט, אז דער טאטע געהט אין מארק אריין אויסדינגען
דאָס שטיקעל פעלד ביי שלום ראפ, און אז יענער איז
געביך א בלוטיגער אָרימאָן און עס איז אויף איהם א
גרויס רחמנות, האָט מיין טאטע, דער קיזער מנחם, גע-
ענטפערט:

— איך מוז האָבען אן אָרט, וואו מיינע אונטערטאנען
זאָלען זיך קאָנען אויסשפרייטען, צעוואקסען, רייך־ווע-
רען.

און אז מיין מאמע האָט געענטפערט, אז זי איז געגען
אַנעקסיע, און אז זי באַנוגענט זיך מיט איהר אייגען
שטיקעל ערד, האָט דער טאטע זיך צעשריגען, אז זי
ווייסט נישט וואָס זי רעדט, און אז היינט ביינאכט וויל
ער מען זאָל איהם מאכען בלינצעס — ער האָט שוין לאַנג
נישט געגעסען קיין בלינצעס.

איינמאָל ביינאכט בין איך געגאנגען מיט מיין טאטען
פון שוהל. עס איז געווען א ווייסע זומער־נאכט, לבנה-
שטיינדלעך זיינען געלענען אויפ'ן וועג, און שטערען-
פייער האָט זיך געפינקעלט אומעטום. די וויסקייט
האָט געשמעקט מיט בליהונג, מיט לעבען, מיט קארשענ-
צוועט — וויל אונזער שטערמעל איז א קארשענ-
שטערמעל.

זיינען מיר אזוי געגאנגען שטילערהייד. דער טאטע
האָט זיך עפעס אונטערגעזונגען א חסידיש'ס און ער
האָט מיר געגלעט דעם קאָפּ. ער איז געווען גוט אויפגע-

לעגט דער טאטע. האָט ער מיר א גוט־ברידערליכען
פאטש געטון אויף דער פלייצע און געזאָגט :

— בחור'על, האָב נאָר חתונה, וועסטו זיין א מענש.
וועט דיר גאָרנישט פעהלען. זאָלסט נאָר נישט נאָכגעבען
דעם ווייב צופיעל. געדענק, דער מאנסביל דארף געוועל־
טיגען, אזוי זאָגט די תורה.

און די ווערטער זענען מיר אריין אין קאָפּ. — דער
מאנסביל דארף געוועלטיגען. אזוי זאָגט די תורה.

און דער חשק צו הערשען, צו געוועלטיגען האָט מיר
געציטערט אינ'ם בלוט. דאָס מאנסבילשע אין מיר האָט
דערוואכט — איך האָב געוואָלט רעגירען אזוי ווי מין
טאטע. מיט א שטריימעל־קרוין און מיט א סצעפטער־
שטעקען, און מיט א פאָטער־שטול — אזוי ווי מין
טאטע.

האָב איך זיך ערקלערט אין ליעבע צו א מיידעל —
אויף א קעניגליכען און גרויסמוטיגען אופן. האָב
כלומרשט אראָפגענירערט אויף דער קני פאר איהר, האָב
געבויגען מין קאָפּ צו איהרע פיס, אָבער דאָס איז בלויז
געווען א צערמאָניע, א מין קעניגליכע איינשווערונג, אין
אזא מאָמענט זיינען די קייזערקעניגע זעהר גרויסמוטיג.
פראנץ יאָזעף פלעגט וואשען די פיס פון אלטע בעטלער.
באלד בין איך געווען איינגעשוואָרען. דער מסדר־
קידושין האָט געלעזען מין כתבה־מאניפעסט וואָס איך
האָב ארויסגעלאָזען צו מין פרוי, און אין וועלכען איך
האָב ערקלערט, אז איך נעם זי אונטער מין שוץ, און אז
זי ווערט מין געזעצליכער אונטערטאן.

באלד נאָך דער חתונה איז מיר געגאנגען זעהר
שלעכט. מין יונג ווייב האָט געמוזט ארבייטען, כדי
אויפצוהאלטלען דעם גלאנץ פון אונזער פריש אויסגע־
מעבעלט קעניגרייך, אין די בראַנסס, פאר וועלכען מיר
האָבען געצאָהלט זעקס און צוואנציג דאָלאַר א חודש
דיר־הגעלד.

איך אליין בין ארומגעגאנגען ליידיג, האָב געשפילט

קארטען, און — געהערשט איבער מיין פרוי, אכטונג גע-
נעבען אויף איהר מאַראַל, און געזעהן אָנצוהאלטען דעם
כבוד פון מיין פאָטער-שטול, וועלכער האָט זיך איצט
אביסעל געשאַקעלט.

מיין פרוי האָט רעוואָלטירט, נעטענה'ט אז זי וויל
נישט זיין פארשקלאַפט און אז זי וויל פון מיר צוויי
זאכען: ברויט און פרייהייט.

מילא קיין ברויט האָב איך איהר נישט געגעבען,
ווייל איך האָב נישט געארבייט, האָב איך איהר דערפאר
נישט געגעבען קיין פרייהייט אויך. נאָך מעהר: איך
האָב איהר באוויזען, אז פרייהייט איז נאָר גוט פאר
אונז זעלבסט-הערשער, אָבער נישט פאר איהר. און אז
זי האָט גענומען זיך שטעלען און טענה'ן: נידער מיט'ן
קיזער! האָב איך גענומען אָנווענדען מאַכט. דער
אויפשטאנד איז אונטערדריקט געוואָרען. פון דעמאָלט
איז זי שטיף, שווייגענדיג, איינגעהאלטען און איבערגע-
בען צו איהר — קיזער.

איצט האָבען מיר שוין עטליכע קינדער. זי ארבייט
נאָך אלץ און פארדיענט דרייסיג דאָלאַר אַ וואָך, וועלכע
זי צאָהלט מיר, אלס לוינ דערפאר וואָס איך בין פריינט-
ליך גענוג צו הערשען איבער איהר און די קינדער, זיך
צו שאַקלען אויף דעם שאַקעל-שטול, און ארויסצוגעבען
באפעלען ווי אזוי זי זאָל זיך פיהרען — וועמען זי זאָל
פיינט האָבען און וועמען נישט.

איך אליין ארבייט נישט. איך הערש!
איך בין דער קיזער אימפּעראַטאָר שלמה פעלדמאַן,
וואָס הערשט אונבאשרענקט איבער זעקס נפשות.
וועמען איך וויל — שלאָג איך, און וועמען איך וויל
— שלאָג איך נישט.

מיין וואָרט איז באפעל, און אז איך נעם אין דעה
האנט דעם גראָבען סצעפּטער — ווערען די קינדער
בלייך, דערשראָקען, און זיי לויפען אוועק אין די ווינקלען.
און אז איך גיב ארויס אַ באפעל: שטיף זאָל זיין!

דער קיזער וויל שלאָפּען! — ווערט אזוי שטיק, אז
סע דוכט זיך, אז אפילו די לופט איז אנשלאָפּען געוואָרן
רען אין שטוב.

און אז איך גיב א באפעל: שמעקשיך! — פאלען
אלע קינדער אוועק אויף די פנימ'ער לעבען בעט, און
נעמען זוכען די שמעקשיך.

און אז איך האָב א לייכטען קאָפּוועהטאָג, טוט זיך
חושך! איך קרעכץ, איך זיפץ, איך טומעל, איך לאָז נישט
שלאָפּען קיינעם. איך שריי, אז מען פארלאָזט מיך, איך
סטראַשע אז מיין לאגע איז א געפעהרליכע, איך ערקלער
אז מען ווייסט נישט ווי אזוי אָפּצושעצען מיין גוטסקייט
און איך האלט אין איין טעלעפאָנירען נאָך דאָקטוירים,
פראָפעסאָרען, כירורגען, אפטייקערס, גוטע ברידער.

און אזוי גיך ווי עס ווערט מיר בעסער, זעץ איך זיך
ווידער אוועק אויף דעם הויכען פאָטער־שטול און נעם
הערשען מיט אן אייזערנער האנט.

און די שווערד פון די הערשער־דינאסטיע מאנסביל־
צאָלערן, הענגט אויף מיין רעכטער זייט.

און איך היט זי אָפּ.

ווייל איך קום פון א משפּחה פון אייביגע הערשער,
פון מאנסבילען. —

איך — דער קולטורמענש

איך בין א רייווענדער קולטורמענש. איך פאָהר ארום איבער דער גאנצער וועלט — טעאָרעטיש. איך בין מיר מיין אייגענער אַייווערנער לאַקאָמאָטיוו, מיין אייגענע ליניע, מיין אייגענע שנעלקייט.

מיין אייווענכאהן געהט פון בערלין ביז באַגראַד, פון דאָווער קיין אַפגאַניסטאַן, פון פּאַסטאַם ביז מאַסקוואַ. איך שלעפּ נישט מיט זיך קיין שווער באַגאַזש. בלוז לייכטע, גענילדעטע חלומות פון וועלטהערשאַפט. מיין זאַק איז נישט פול מיט הייליגע אלטוואַרג, אָדער אַנטיקען — איך האָב עס איבער'ן וואַסער געוואָרפֿען אין די לעצטע טעג, אינאיינעם מיט מיין צוקונפט.

איך פאָהר כמעט אלײן. מייע מיטפאָהרער זיינען שטומע באַשעפנישען, וועלכע קאָנען נאָר רעדען מיט מיין צונג, און מיין צונג איז שטענדיג פאַרנומען מיט זיך אלײן.

איך בין א רייווענדער, מייע הערען, און א כישוף־מאַכער. איהר זעהט מיך קיינמאָל נישט פאָהרען. איהר ווייסט קיינמאָל נישט ווען מייע שיפען געהען אָפּ און ווען זיי קומען צוריק.

און געהט א שיה מייע ערגעץ אונטער — איז גוט. שלעכט איז נאָר, ווען זי קומט ארויף אויפ'ן וואַסער און קאָן נישט אונטערגעהן.

איך בין א צעשראָקענער קאַפיטאַן פון א שיה, וואָס ווענט זיך און ברעכט זיך און קרעכצט און ווייסט נישט ווי אזוי זי וועט דערגעהן ביז צום ברעג. מיין גראָהער בלאַטערדיגער מאַנטעל איז דער זעגעל אויף מיין מיטעל־

יעהריגער שיף. מיינע צעפיבערטע אויגען זיינען די מאסט־בוים־לאַמפּען, וואָס באלויכמען דעם נישט־זיכערען וועג, מיין זיעגער־אַטעם איז דער דאמף, וואָס טראַגט מיך, מיין הארץ איז דער אויסגעשפיעלטער קאַמ־פּאס, וואָס דער שטורעם האָט אזוי רואנירט, אז מען קאָן זיך אויף איהם נישט פארלאָזען, און מיין צינאר איז דער קוימען, וואָס שפייט מיט רויך און מיט פיער. איך בין דער קאפיטאן פון א שיף, וואָס מוז סוף־כל־סוף אונטערגעהן — מ'ווייסט נישט וואו.

איך בין א נאטורפאָרשער, מיינע הערען. איך געה צופוס דורך אלע מדבריות, איך הער דאָס היילען פון ווילדע געוויסען־וועלף, דאָס געשיפ פון משוגע־געוואָרענע נשמה־שלאנגען, אָבער איך געה ווייטער און ווייטער. איך שרעק מיך און געה. איך ציטער און געה. מיט'ן יעגער זאק אויף די פלייצעס, און מיט דעם איבעראַלעס־הונט אויף א קייט — געהען מיר און מיר בילען זעהר האַפּערדיג, אָדער מיר לאָזען אראָפּ די אויערען, אָדער מיר מאכען אנדערע עכט־יונקערשע, הינטישע שטיק.

מיר געהען — איך און מיין זיעגער־טרוים — און מיר פאָרשען די נאטור. אלע וויילע לעגען מיר צו אן אויער צו דער מוטער־נאטור'ס הארץ און הערען ווי עס קלאפּט, עס רוישט, עס האמערט. די נאטור איז אויפגע־רעגט. מיר גיבען איהר א גלעט מיט א קאלטער שווערד איבער'ן פנים, כדי זי צו בארוהיגען, אָבער זי דאנקט אונז אָפּ דערמיט, וואָס זי גיסט אונז אָפּ מיט וואסער.

אונפארשעהמטע נאטור! — איך וועל זי דערפאר באשטראַפּען מיט זיבען טעג פּאַטסדאם.

איך בין א פאָרשער, א שלאַנגענצויבערער, א טינער־ערציהער. איך פאָרש די נאטור פון מיין נאטורפאָרשונג. איך באַכישוף מיין בלאַנדע שלאנג פון איבערמענשליכ־קייט. איך ערציה מיין אייגענע נשמה, וועלכע איז שרעק־ליך בלוטהונגערדיג און בייז.

איך פאָהר איבער דער וועלט נישט מיט קיין לידייע
הענט — איך האלט אין זיי א שטיק האַלץ. און לאָז מיר
עמיצער זאָגען, אז ער האָט מיך נישט ליעב, וועל איך
איהם כאלד באווייזען, אז ער האָט א טעות.

איך בין א שטילער, רהיגער, וויסענשאפטליכער
קולטורמענש.

באגעננט מיך אויפ'ן וועג א דורכבלאָנזשער, וואָס
רעדט נישט מיין שפראך, און ער בעט מיך, שטומערהייד,
ברויט, זעץ איך מיך באלד אוועק און נעם איהם וויסענ-
שאפטליך לערנען מיין שפראך. זי איז די בעסטע אין דער
גאנצער וועלט!

באגענען איך א קרעציגען, הייל איך איהם — מיט
פייער. א הינקעדיגען — ברעך איך אונטער דעם אג-
דערען פוס. א שטומען — ברעך איך אויס די ציין,
אפשר וועט ער זיך דערשרעקען און אָנהויבען צו רעדען.
א דאָרשטיגען — דריק איך די האנט אזוי לאנג, ביז
וואנעט ער הויבט אָן צו וויינען, און טרינקען די טרערען.

א פארבלאָנזשעמען זאָג איך, ער זאָל זיך ארומדרעהן
ארום אָן אייזערנעם צלם זעקס-אין-זעכציג מאָל, וועט ער
פארנעסען, א ער איז פארבלאָנזשעט.

אן עלענדען — שטעל איך אוועק אין דרויסען ביים
וואסער, ער זאָל אריינקוקען און זעהען זיין לאנדסמאן.
א בלינדען — קלאפ איך אויפ'ן קאָפּ אזוי לאנג, ביז
וואנעט ער הויבט אָן דערזעהן זיין אונגליק.

איך בין א רייזענדער פאר דער פירמע גרויזאמקייט,
נידערטרעכטיגקייט און קאָמפאני.

איך האנדעל מיט קולטור־פערל, וויסענשאפט־ברויט,
טעכניק־פארבען און איך בייט אויס די אלע זאכען פאר
שווערדען, מיט וועלכע איך שטעך אריין די מענשענליעבע
אין פרעמדע הערצער און פארפלאנץ דאָרט מיין קולטור.
אינאיינעם מיט דער געלער פעסט, מיט דעם ענישטישען

היישעריק. און אז מ'הערט דעם טויט פייפען אין האלז,
ווייסט מען, אז דאָס בין איך.

און אז מ'הערט די קראָה אויסקרעכצען א פינסטערע
בשורה, ווייסט מען, אז איך בין עס די בשורה.

און אז מ'הערט ווי דער הונגער גריזשעט מיט די
ציין און דערגעהט ביו צום נאקעטען הארץ, ווייסט מען,
אז די ציין זיינען מיינע.

איך בין דער קולטורמענש און איך פארשפרייט מיין
בערטאקרוֹפֿ-קולטור איבער אלע וויסטע וועלדער און אי-
בער אלע פוסטע פעלדער.

איך האָב אויסגעטראַכט די קרופּ — פון וועלכער
מיינע בעסטע קינדער ווערען, דאנקען נאָט, דערשטיקט.

וואו איך קום פארזעע איך — נישט נאָר מענשליכ-
קייט, נאָר מענשען.

די טיעפסטע גריבער, די שטילסטע קברים, די ווייט-
סטער וויסטעניש זענען פול מיט דער מענשליכקייט וואָס
איך האָב פארשפרייט.

איך בין א רייזענדער פאר דער פירמע קולטור, נידער-
טרעכטינקייט און קאָמפאני.

און ווערט די ערד צו קליין פאר מיין ברייטען
חוצפה'דיגען קנאפעל, הויב איך מיך אויף צום הימעל
און שמייכעל ארונטער מיט פייערדיגע קולטורמיטלען.

און אז קליינע קינדער ווערען געטראָפּען פון מיין
שמייכעל — ווערען זיי הימלישער, העכער, לייטזעליגער.

און דערזעה איך פון אויבען א ווייטען אינזעל, אויף
וועלכען מיין שאָטען איז נאָך נישט געפאלען, לאָז איך
מיך אראָפּ און דעק איהם צו מיט מיין האנט, מ'זאָל
מיינען אז איך בענש איהם.

איך בין אטילא און נענזעריק — אלע צוויי אין
איינעם, צוויי מאָל געטאָפּעלט.

איך טראָג א קרומע שווערר אויף מיין לענד, א צלם
אויף מיין הארץ, און ברודער-פלוך אויף מייע ליפען.

אין קלאנג פון צעשראָקענע גלאָקען בין איך — דער
ציטער. אין ריטמישען גאנג פונ'ם שראפנעלרעגען בין
איך דער סוויסטש. אין גאָס פון פרייעלאָזענע טייכען
בלוט — בין איך די פריהלינג־זון, וואָס באפרייט די
שטראָמען.

איך ציה פון לאנד צו לאנד, און וואו איך קום נעהט
מיר אַנטקעגען — מיין לעצטער טריט.

דער דאָזיגער טריט איז ווי דער פארהאלטענער דריי-
טער טריט פון משיח'ן — דער לעצטער טריט צו דער
דערלייזונג.

אַבער איך ווייס נישט, ווי אזוי דעם טריט צו שטעלען,
און — מיט וועמענס פוס.

וואנדער איך איבער דער וועלט אן אומעטיגער ציר-
ניינער — מיט א גרויסער צאָהל נאָך־נישטיגע'גנב'טע
פערד פאר מייע אויגען, און עס ווערט מיר באנג און
האסיג.

און אז סע ווערט מיר זעהר שטארק האסיג צו מוט,
ליידיג איך דעמדאָזיגען האס פון מיין הארץ ארויס און
איך מאך דערפון א שטינקענדיג פלוס־פיער, און איך
ווארף עס אויפ'ן שונא.

איך בין א ווילדגעוואָרענער לאָקאמאָטיוו, וואָס איז
אראָפ פון די רעלסען און לויפט ערגעץ אין א וואנד
אריין, אַבער איך קאָן מיך נישט אָפשטעלען, ווייל איך
האָב מורא, אז איך'ל מיך צעברעכען.

פאָהר איך גלייך אין דער וואנד אריין און פייה מיר
דערווייל אזוי שטאַלץ, און אַלצדינג וואָס קומט אין וועג,
פאָהר איך איבער, אין נאָמען פון מיין הייליגען קולטור-
פייה.

איך בין די שטראָף פון דער וועלט, און דערפאר
בין ייִד אזוי מעכטיג.

איך בין דאָס וועלטאומגליק — שעהן פארקאמט און
מיט וואַנצען.

און מיין גרעסטע שטראַף איז, וואָס איך מוז לעבען
מיט זיך זעלבסט — טאָג איין, טאָג אויס. איך האָב
מורא צו רעדען מיט זיך א וואָרט — טאָמער ווער איך
אין כעס. און אפילו שווינגען צו זיך אליין, האָב
איך אויך מורא, ווייל איך בין קאפאבעל צו כאפען די
שווערד און זיך איבערשניידען דעם האלז פאר אַזא
זאך.

איך בין מיין אייגענע שרעקליכסטע שרעקליכקייט.

א י נ ה א ל ט :

5	היום	דער מאַדערנער מענש
9	"	איהם ?
14	"	ס. די מענטשליכער
20	"	דער אַנאַרכיסט
26	"	פּרינץ אים
80	"	עסען די נאַכטיגאל
36	"	דער געלאנגוויליגער
40	"	דער אַטמלאַפּענער מאַן
46	"	א מענש — אב'אייברענגער
51	"	א גנב — ווער קאָן איהם ?
56	"	דער אַנטיקען-סוחר
62	"	דער כח פון א בופלאַקס
69	"	דער כרוסמליכער מענש
72	"	פאַרשלאַפּען א וועלט־אונטערגאַנג
78	"	צימעס
84	"	לעמעשקע
88	"	אב'אָנדער סאָרט מענש
92	"	זעלבסטמערדער נומער 1
100	"	זעלבסטמערדער נומער 2
106	"	איינער דערצעהל
111	"	קוילעבויילע ב.
117	"	זיכערקייט
122	"	פלאַריסימאָ
121	"	אויף וואָס מע ריכט זיך גישט
132	"	צוליעב דער מומער
137	"	מענשען
142	"	דער קיווער
149	"	אויך — דער קולטור־מענש

